

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

”Lapsistamme tulee toivottavasti maailman-
kansalaisia, jotka ottavat ihmiset ihmisinä”:

Verkkokysely monikulttuurisille perheille

Ahmaoja, Laura

2017 Laurea

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Yhdessä enemmän

Laurea-ammattikorkeakoulu

”Lapsistamme tulee toivottavasti maailmankansalaisia,
jotka ottavat ihmiset ihmisinä”: Verkkokysely monikulttuurisille
perheille

Laura Ahmaoja
Sosionomi
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2017

Laura Ahmaoja

**”Lapsistamme tulee toivottavasti maailmankansalaisia, jotka ottavat ihmiset ihmisinä”:
Verkkokysely monikulttuurisille perheille**

Vuosi

2017

Sivumäärä

88

Sellaisten perheiden määrä kasvaa jatkuvasti, jossa vanhemmat ovat kotoisin eri maista. Silti monilla ihmisillä on edelleen liian vähän tietoa monikulttuurisista perheistä ja monikielisestä kasvatuksesta. Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli edistää monikulttuuristen perheiden osallisuutta keräämällä ajankohtaista tietoa heidän elämäntilanteestaan ja kuulemalla heidän ajatuksiaan ja mielteitään. Tarkoituksena oli lisätä tietoisuutta kulttuurien ja perheiden monimuotoisuudesta nykypäivänä keskittyen monikulttuuristen perheiden ajatuksiin ja asemaan Suomessa sekä joltain osin myös muualla maailmassa.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys rakentui kulttuurin käsitteelle, johon liittyen käsiteltiin kulttuurista moninaisuutta sekä kulttuurienvälisen kasvatuksen merkitystä. Lisäksi tietoperustaan kuului monikulttuuristen perheiden määritelmä, lapsen identiteetin rakentuminen ja vanhempien kielten merkityksen lapsen elämässä. Pari vertaistukea tarjoavaa yhdistystä esiteltiin omassa luvussaan.

Opinnäytetyön tutkimustehtävä oli selvittää, millaisia kieliratkaisuja monikulttuurisissa perheissä tehdään, millaisia merkityksiä he antavat monikulttuurisuudelle ja monikielisyydelle sekä millaisena perheet kokevat ympäristön suhtautumisen perheisiin. Tutkimustehtävän avulla haettiin tietoa esimerkiksi siitä, missä määrin vanhemmat puhuvat omaa äidinkieltään lapselleen, millaisia haasteita perheet ovat kohdanneet elämässään sekä millaisia tarpeita tai toiveita heillä on ympäristön tuesta. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena kyselytutkimuksena sosiaalisen median välityksellä monikulttuuristen perheiden vanhemmille. Tekstianalyysin lisäksi tehtiin muutamia kuvioita havainnollistamaan tuloksia.

Keskeiset tulokset olivat, että lähes kaikissa perheissä vanhemmat puhuvat lapselleen omaa äidinkieltään aina tai usein ja molempien vanhempien kulttuureja halutaan tehdä näkyviksi lapsen identiteetin rakennusaineina. Tulokset kertoivat ympäristön suhtautumisen olevan pääosin myönteistä, mutta ennakkoluuloilta ja rasismilta ei ole välttytty sekä monesti myös palvelujärjestelmässä on ollut epäkohtia. Tulokset osoittivat, että positiivinen suhtautuminen perheisiin ei aina takaa, että he saisivat tukea lapsen monikielisessä kasvatuksessa. Tulokset olivat hyvin moninaisia ja ne sisälsivät arvokasta tietoa monikulttuuristen perheiden ajatuksista ja toiveista. Tulosten perusteella monikulttuurisissa perheissä oli paljon samankaltaisuuksia, mutta monilta osin on huomioitava jokaisen perheen yksilöllisyys ja erilaiset näkemykset.

Asiasanat: Monikulttuurinen perhe, Simultaani monikielisyys, Kulttuurienvälinen kasvat

Laura Ahmaoja

"Our children hopefully become the citizens of the world who take the people as people": Network questionnaire for intercultural families

Year	2017	Pages	88
------	------	-------	----

The number of such families in which the parents are from different countries increases all the time. Many people still have too little information about intercultural families and about a multilingual upbringing. The aim of this thesis was to promote the part of intercultural families to society by gathering current information about their situation in life and by hearing their thoughts. The purpose was to increase the awareness about the multiformity of cultures and families in the present concentrating on the views of intercultural families and their position in Finland, but partly in other parts of the world too.

The theoretical framework was based on the concept of the culture in connection with the cultural variety and the significance of intercultural care and education. The theoretical framework also included; the definition of intercultural families, the development of the child's identity and the meaning of parents' native languages in the child's life. A couple of associations which offer the peer support were introduced in one chapter.

The research task of the thesis was to clarify what kind of language decisions and systems the intercultural families have decided upon, what does living in the intercultural and multilingual family mean to them and how do the families perceive their relationship with the environment. With the research task I searched for information for example as to what extent do the parents speak their own native language to their child, what kind of challenges have the families met in their life and what kind of needs or wishes they have about the support from surroundings. The thesis was carried out as a qualitative questionnaire through social media to the parents in the intercultural families. In addition to textual analysis, a few figures were made to demonstrate the results.

The key results were that in nearly all families the parents always or often speak their native language to their child and want to visualise the cultures of both parents' as building materials of the child's identity. The results told that the attitudes from surroundings are mainly positive, but prejudices and racism have not been eroded and there have been disadvantages also in the service system. The results showed that not always does the positive attitude to the intercultural families guarantee that they would get the support for the child's multilingual growth. The results were very manifold and contained valuable information about the thoughts and wishes from the perspective of the intercultural families. On the basis of the results there were many similarities in the intercultural families' thoughts about things, but attention must be paid in many respects to the individuality of every family and their different views.

Keywords: Intercultural family, Simultaneous multilingualism, Intercultural care and education

Sisällys

1	Johdanto	7
1.1	Opinnäytetyön tausta ja tarkoitus	7
1.2	Aiheen rajaaminen aiempiin tutkimuksiin verraten.....	9
2	Kulttuurin käsitteestä	10
2.1	Nykypäivän kulttuurinen moninaisuus	11
2.2	Kulttuurienvälisyys kasvatusmetodina	13
2.3	Kulttuuria ja kieltä taiteen keinoin	16
3	Monikulttuuriset lapsiperheet	18
3.1	Lapsen identiteetin rakennusaineita	20
3.2	Äidinkieli on ajattelun ja tunteiden kieli	24
3.3	Vertaistukea perheille.....	27
3.3.1	Suomi-koulut maailmalla.....	27
3.3.2	Familia ry:n Duo-toiminta	28
4	Tutkimustehtävä	29
5	Menetelmälliset ratkaisut ja eettisyys	29
5.1	Aineiston hankinta	29
5.2	Aineiston analysointi.....	31
5.3	Eettinen pohdinta	31
6	Tulokset.....	32
6.1	Perheiden taustatietoja.....	32
6.1.1	lät, synnyinmaat ja asuinmaat.....	32
6.1.2	Perusteluja nykyiselle asuinmaalle	34
6.2	Perheiden kulttuurilliset- ja kieliratkaisut	36
6.2.1	Järjestelyt kieli- ja kulttuuriperustan siirtämisestä lapsen elämään ...	36
6.2.2	Äidin kieli ja isän kieli.....	42
6.2.3	Laulaminen ja muut luovat menetelmät	43
6.2.4	Kielen oppimisen tukeminen	47
6.2.5	Vanhempien kulttuurien ja kielten esiintuominen	48
6.3	Merkitykset, mahdollisuudet ja haasteet	51
6.3.1	Näkemyksiä kulttuurista	51
6.3.2	Monikulttuurisuuden ja -kielisyyden merkityksiä	52
6.3.3	Haasteiden kohtaaminen.....	57
6.4	Ympäristö ja vertaistuki	60
6.4.1	Ympäristön suhtautuminen ja tuki monikielisyyteen	60
6.4.2	Muiden monikulttuuristen perheiden tapaaminen.....	64
6.5	”Mitä muuta haluatte sanoa aiheeseen liittyen?”	67
7	Johtopäätökset ja pohdinta	70

Lähteet	74
Kuviot..	79
Liitteet.....	80

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö liittyy vahvasti kiinnostukseeni työskennellä kulttuurillisten ja monikulttuuristen asioiden ja ilmiöiden sekä perheiden ja lasten parissa. Maailman muuttuessa ja, kun yhä enemmän ihmisiä muuttaa omasta kotimaastaan muualle ja rakentaa elämäänsä uuteen ympäristöön, eri kulttuurit ja niihin liittyvät kielet, tavat ja uskomukset sekoittuvat. Lisäksi perheet monimuotoistuvat eri tavoin. Esimerkiksi Suomessa noin kolmasosa perheistä on muuta kuin perinteinen ydinperhe. (Kerppola-Pesu & Moring 2017.)

Opinnäytetyöni käsittelee sellaisia monikulttuurisia ja monikielisiä lapsiperheitä, joissa vanhemmat ovat syntyneet eri maissa ja siten perheen lapsi perii vanhemmiltaan useamman kuin yhden kulttuuri- ja kielitaustan. Teoreettinen viitekehys rakentuu kulttuurin käsitteelle sisältäen tietoa kulttuurien moninaisuudesta ja kulttuurienvälisestä kasvatuksesta. Lisäksi käsitteelen monikulttuurisia perheitä, lapsen identiteetin rakentumista koskevia näkemyksiä ja lapsen kasvamista monikieliseksi. Opinnäytetyöprojektin aikana pääsin tutustumaan Suomi-koulujen ja Familia ry:n Duo-toimintaan, joten kerron niistä tarkemmin vertaistuen tarjoajina monikulttuurisille perheille.

Teoreettisen viitekehyksen jälkeen kerron opinnäytetyön tutkimustehtävän sekä avaan aineiston hankinnan ja analysoinnin vaiheita. Opinnäytetyön aineisto kerättiin laadullisella kyselylomakkeella suomeksi (liite 1) ja englanniksi (liite 2) sosiaalisen median välityksellä monikulttuurisissa perheissä eläviltä vanhemmilta. Tulokset koostuvat tekstianalyysistä sisältäen useita lainauksia vastauksista sekä muutamista kuvioista havainnollistamaan tuloksia.

1.1 Opinnäytetyön tausta ja tarkoitus

Kiinnostukseni aiheeseen syntyi asuessani Hollannissa Rotterdamissa tammikuusta heinäkuuhun vuonna 2016, jolloin muun muassa työskentelin vapaaehtoisena Beneluxmaiden suomalaisella merimieskirkolla Rotterdamissa. Suuri osa asiakasryhmästä oli Hollannissa asuvia lapsiperheitä, ja tapasin monia sellaisia perheitä, joissa vanhemmat ovat kotoisin eri maista. Kiinnostukseni kaksi- ja monikielisyyteen kasvoi tällaisten lasten ja perheiden kanssa työskentelyn pohjalta. Vaikka he ovat samanlaisia yksilöitä ja perheitä, kuin kaikki muutkin, heissä on kuitenkin jotain kiehtovan erilaista ja erityistä.

Aiheeseen liittyen aloin pohtia esimerkiksi sitä, miten vanhempien kulttuuri- ja kieliperusta kuuluu ja näkyy lasten elämässä, miten useamman kielen ja kulttuurin keskellä elävät perheet rakentavat omaa perhekulttuuriaan ja millaisia merkityksiä ja haasteita monikielisydessä on perheiden ja muun ympäristön näkökulmasta. Minua alkoi kiinnostaa lasten kieliym-

päristöt, joissa he kasvavat ja se, millaisia valintoja ja ratkaisuja vanhemmat tekevät. Ylipääntään kiinnostuin kulttuurien sekoittumisesta perheissä ja monikulttuurisuuden erilaisista muodoista.

Palattuani Hollannista Suomeen kesällä 2016 pääsin osallistumaan Suomi-koulujen opettajien koulutuspäiville Helsinkiin. Siellä oli esimerkiksi luento identiteetistä monikulttuurisessa maailmassa ja työpaja ”kulttuurin voimasta”. Suomi-koulut ovat Suomen valtion tukemia kielikouluja eri puolilla maailmaa, jotka antavat suomalaistaustaisille lapsille suomen kielessä täydentävää eli varsinaisen koulunkäynnin rinnalla annettavaa opetusta ja tutustuttavat heitä suomalaiseen kulttuuriin (Suomi-koulut - kieltä ja kulttuuria ulkosuomalaislapsille ja -nuorille 2017).

Opinnäytetyöaiheeseeni liittyen vierailin myös Familia ry:n Duo-toiminnassa eli Duo-olohuoneissa, joissa tapasin kahden kulttuurin perheiden vanhempia ja lapsia. Familia ry tarjoaa monipuolista kulttuurienvälistä toimintaa, josta yhtenä esimerkkinä kahden kulttuurin pareille, perheille ja suomalaisille suunnattu Duo-toiminta (Familia ry - Yhdessä maailmassa 2017; Kahden kulttuurin Duo-toiminta 2017). Tapaamisissa vaihdettiin kuulumisia sekä keskusteltiin erilaisista perheitä koskevista asioista kuten juhlapyhien viettämisestä perheissä, joissa vanhemmat edustavat eri kulttuuriperinteitä ja uskontoja.

Opinnäytetyöprojektin aikana osallistuin lisäksi Osuma-hankkeen järjestämälle Mikä mamu? -koulutuskokonaisuudelle. Ensimmäinen luento käsitteli maahanmuuttaja- ja kotouttamisasi- oita ja toinen luento selkeämmän kommunikaation rakentamista. Nämä eivät suoranaisesti liity omaan tutkimusaiheeseeni, mutta kuitenkin monikulttuurisuusasiat olivat luennoilla läsnä. Kolmas luento käsitteli kulttuurin ja ihmisen kohtaamista. Luennolla nousi esille esimerkiksi, kuinka tärkeää on nähdä jokainen ihminen ainutlaatuisena yksilönä eikä ainoastaan kulttuurinsa edustajana ja muistaa, että erilaisuus haasteineen on mahdollisuus oppia uutta (Karvonen 2016).

Opinnäytetyöhöni osallistuneissa monikulttuurisissa lapsiperheissä vanhemmat niin sanotusti edustavat eri kulttuureja keskenään ja omaavat eri äidinkielet. Näissä perheissä lapsi kasvaa useamman kuin yhden kielen vaikutusympäristössä. Opinnäytetyöni käsittelee sitä, millainen rooli näillä kielillä on lapsen elämässä vanhempien mielestä.

Eri kulttuurien ja kielten sekä monikulttuurisuuden ja niiden vaikutuksessa kasvamisen tutkiminen voi olla moninaista ja tapahtua monista eri näkökulmista, mutta rajasin opinnäytetyöni nimenomaan interkulttuurialisten perheiden asemaan. Kasvavassa määrin sosiaalialan ammattilaiset kohtaavat ja työskentelevät tällaisten perheiden kanssa, joten olisi hyvä tietää enemmän, millaisia ajatuksia ja toiveita perheillä on lasten tukemiseen.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli kerätä ajankohtaista tietoa monikulttuuristen perheiden elämäntilanteesta ja antaa heille mahdollisuus omien ajatusten ja mielipiteiden esiin tuomiseen. Tuomalla monikulttuuristen perheiden ääni kuuluviin, edistetään heidän osallisuuttaan yhteiskunnassa ja voidaan ottaa heidän ajatuksiaan ja toiveitaan huomioon hyvinvointia edistäviä palveluja suunniteltaessa ja toteuttaessa.

Tarkoituksena oli lisätä tietoisuutta kulttuurien ja perheiden monimuotoisuudesta nykypäivän maailmassa. Tarkoitus oli selvittää ajatuksia ja kokemuksia monikulttuuristen perheiden näkökulmasta ja heidän asemastaan nykypäivänä. Tarkoitus oli kerätä tietoa perheiden vuorovaikutus- ja kieliratkaisuista, monikulttuurisuuden ja monikielisyyden mahdollisuuksista ja merkityksistä sekä perheiden suhteista muuhun ympäristöön.

1.2 Aiheen rajaaminen aiempiin tutkimuksiin verraten

Monikulttuurisuus ei ole uusi ilmiö ja Suomessa siitä on tehty melko kattavasti erilaisia tutkimuksia. Hyvin usein monikulttuurisuus nähdään väistämättäkin maahanmuuton seurausilmiönä ja monikulttuurisuuteen liitetään esimerkiksi maahanmuuttajan, kotouttamisen, pakolaisuuden, rasismien ja syrjinnän käsitteitä ja ilmiöitä. Itse käsittelen sitä moninaisempana ilmiönä, joka ei liity ainoastaan maahanmuuttoon vaan kaikessa määrin eri kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen ja sekoittumiseen. Toki opinnäytetyöhöni osallistuneissa perheissä parisuhde on syntynyt maahanmuuton kokemuksesta, sillä ainakin toinen puolisoista asuu synnyinmaansa ulkopuolella, mutta heidän lapsensa eivät välttämättä ole maahanmuuttajia tai maahanmuuttajataustaisia, vaikka toinen vanhemmista onkin (Kinnunen & Del Angel 2017). Puhun monikulttuurisuudesta viitaten kulttuurien moninaisuuteen ja monikulttuurisista perheistä, joilla viitataan interkulttuurisiin ja kulttuurirajat ylittäviin perheisiin. Interkulttuurisuus on sitä, että eri kulttuurit ovat aktiivisessa vuorovaikutuksessa keskenään ja kulttuurit sekoittuvat ja sulautuvat toisiinsa. (Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus 2017; Paavola & Talib 2010, 17-32; Talib & Lipponen 2008, 33, 42-46; Talib, Löfström & Meri 2004, 20-28.)

Monikulttuurisia liittoja ja perhesuhteita on lähestytty tutkimuksellisesti eri lähtökohdista. Heikkilän, Oksi-Walterin ja Säävälän (toim.) teoksessa Monikulttuuriset avioliitot sillanrakentajina käsitellään esimerkiksi, missä päin Suomea on eniten kaksikulttuurisia liittoja ja minkälaista avioliittohistoriaa ja koulutustautaa avioitujilla on (Säävälä & Miettinen 2014, 77-93), millaisia haasteita ja voimavaroja liittyy suomalaisten miesten kaksikulttuurisiin parisuhteisiin (Sirkkilä 2014, 126-139) sekä millaisia metodiikan, roolien ja kohtaamisten ilmiöitä liittyy monikulttuurisiin avioliittoihin (Anglé 2014, 111-121). Väestöliiton Perhebarometri 2012 -tutkimus antaa esimerkiksi tilastotietoa kahden kulttuurin liittojen luonteesta, suhteiden vuorovaikutus- ja kielitaitoasioista sekä parisuhdetyytyväisyydestä (Lainiala & Säävälä 2012, 32-76). Oma kiinnostukseni liittyy siihen, millaisia valintoja ja ratkaisuja monikulttuurisissa perheissä tehdään, kun lapset ovat mukana elämässä.

Kaksi- ja monikielisyyttä voi tutkia monesta eri lähtökohdasta ja niitä onkin tutkittu maailmassa paljon esimerkiksi Suomessa suomi-ruotsi näkökulmasta sekä kielikylpylasten ja maahanmuuttajaryhmien kautta (Hassinen 2005, 12). Ja eikö jokainen meistä, joka on oppinut esimerkiksi koulussa vieraita kieliä tai asunut pidempiä aikoja ulkomailla, ole omalla tavallaan monikulttuurisia ja monikielisiä? Oma tutkimustyöni käsittelee kuitenkin sellaista henkilökohtaisen tason monikielisyyttä, joka on varhaisessa lapsuudessa lähes lapsen syntymästä omaksuttua simultaania eli samanaikaista monikielisyyttä, kun äidin ja isän äidinkielet omaksutaan lapsuuden kasvuympäristössä kotona (Hassinen 2005, 16-17). En kuitenkaan keskity sen tarkemmin monikielisten lasten kielen kehityksen vaiheisiin tai mahdollisiin häiriöihin. Näkökulmani on enemmänkin vuorovaikutuksellisissa ja kielellisissä valinnoissa ja ratkaisuissa sekä muissa ilmiöissä, joita monikulttuurisissa ja monikielisissä perheissä ilmenee.

2 Kulttuurin käsitteestä

Laajassa merkityksessä oma käsitykseni kulttuurista liittyy siihen, millaisia käyttäytymis- ja ajattelutapoja, perinteitä esimerkiksi ruokailuun ja musiikkiin liittyen, uskomuksia ja näkemyksiä sekä vuorovaikutuksellisia kuten kielellisiä ominaisuuksia missäkin päin maailmaa on. Itse paljon matkustelleena olen kohdannut monia erilaisia kulttuureja ja sitä kautta päässyt näkemään esimerkiksi erilaisia käyttäytymismuotoja, ruokailutapoja sekä erilaisia juhlaperinteitä. Pääosin jokaisessa maassa vallitsee johonkin toiseen maahan verrattuna erilainen kulttuuri, jonka pohjalta ihmisetkin voivat olla hyvin erilaisia. Minun mielestäni jokaisen ihmisen tulisi matkustelun tai muin keinoin tustua eri ympäristöissä vallitseviin kulttuurillisiin ominaisuuksiin, sillä se avartaa ihmisenäkemyksiä ja erilaisuuden ymmärtämistä rikkaalla tavalla.

Lisäksi kuitenkin näen kulttuurin myös pienemmässä merkityksessä. Tarkoitin tällä sitä, että esimerkiksi jokaisella perheellä on omat tapansa, perinteensä ja näkemyksensä, joiden mukaan toimitaan ja ne voivat erota hyvinkin paljon toisista samalla alueella tai samassa maassa asuvien perheiden koti- tai perhekulttuureista. Kulttuuri ei siis minun mielestäni ole vain maarajojen ylittävää vaan se on myös erilaista lähempänä. Minulle kulttuuria on kaikki maiden, luonnon ja ihmisten erilaisuudesta taiteen moniin muotoihin kuten musiikki, teatteri, elokuvat, tanssi ja kuvataide sekä urheilun monet muodot. Kulttuuri antaa mahdollisuuden sille, miten eri tavoin ja monipuolisesti ympäristö ja ihmiset voivat rakentua.

Amerikkalaisen psykologin Urie Bronfenbrennerin ekologisen systeemiteorian mukaan ymmärtääksemme ihmisen kehitystä, meidän täytyy pohtia koko ekologista systeemiä, jonka kautta ihmisten kasvu tapahtuu. Bronfenbrennerin mukaan kehitys ja sosiaalistuminen tapahtuu ihmisen vuorovaikutuksessa ympäristön erilaajuisten kehien ja kokonaisuuksien eli mikro-, meso-, ekso- ja makrosysteemien kanssa. Mikrosysteemissä kehittyvä ihminen vuorovaikuttaa välittömän ympäristönsä kuten perheen, päivähoiton ja koulun kanssa. Mesosysteemi on mikrosysteemin kokonaisuus eli siinä yhdistyy kehittyvän henkilön kaksi tai useampaa ympäristöä

kuten koti ja koulu. Eksosysteemiin sisältyy kahden tai useamman ympäristön väliset yhteydet ja prosessit, joista ainakaan yksi ei sisällä kehittyvää henkilöä, mutta kuitenkin vaikuttaa hänen mikrosysteemiinsä. Esimerkkinä lapsen kodin ja toisen vanhemman työpaikan välinen suhde. Makrosysteemi on puolestaan sosiokulttuurinen konteksti eli siinä yhdistyy tietylle kulttuurille tai muulle sosiaaliselle kontekstille tunnusomaisten mikro-, meso- ja eksojärjestelmien muodostelma kehitystä kiihdyttävistä käsityksistä, voimavaroista, elämäntavoista ja mahdollisuusrakenteista. (Bronfenbrenner 1994, 37-43; Härkönen 2017, 21-32.)

Eri ihmiset antavat kulttuurin käsitteelle erilaisia merkityksiä, jotka muuttavat käsitystä todellisuudesta ja historiasta. Kulttuuri on pitkään nähty taiteen ja tieteen saavutuksina ja toisaalta se kuvaa tietyn kansakunnan elämäntapaa, arvoja ja asenteita sekä luonnon ja ihmisten välisiä vuorovaikutussuhteita. Kulttuuria ei voi selittää valmiina ja yhtenäisenä tuotteena vaan se nähdään vuorovaikutteisena ja monimuotoisena sekä myös jokseenkin ristiriitaisena ja päättymättömänä prosessina. Esimerkiksi ei ole vain yhtä oikeaa tapaa olla ”aito suomalainen” tai ”taiteilijasielu”, vaan toisiaan täydentävät näkökulmat ja rinnakkaisuus tuovat lukemattomia mahdollisuuksia. (Kirveennummi 1997, 43-44; Talib, Löfström & Meri 2004, 14-15.)

Jokaisen ihmisen omat henkilökohtaiset kokemukset tuottavat käsityksiä elämästä, asioista ja maailmasta. Nämä ohjaavat ja rajaavat tulkintojamme ja ymmärrystämme. Lähtökohtana on usein ympäristö ja historialliset tapahtumat, jotka muokkaavat kulttuuria ja luovat suodattimen, jonka läpi ihmiset hahmottavat maailmaa. Kulttuuri ja kieli ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa. Kokemuksemme, arvomme, elämämme elämä ja maailmankuvamme ilmenevät sen kielen kautta, jota käytämme, ja välitämme kulttuuria kielen avulla. Se, miten asiat ovat tai miten niiden tulisi olla pohjautuu yleensä kulttuurin tuottamille automaattisille tai jopa tiedostamattomille tulkinnoille. Oma kulttuuri ja sitä edustavat henkilöt sekä oman kulttuurin tuottama viitekehys asioiden määrittelymiselle saatetaan kokea ainoina oikeina. Tällöin muita kulttuureja väheksytään tai muita kulttuureista ei vain olla erityisemmin kiinnostuneita. (Paavola & Talib 2010, 77.)

Hämäläinen ja Nivala (2008, 34) puhuvat yleisessä ja laajimmassa merkityksessä kulttuurista kaikkena ihmisen toimintana ja siitä syntyneinä yhteisöllisinä muodosteinä. Kulttuuri nähdään ihmisen historiallisesti aikaansaamana henkisenä ja käytännöllisenä todellisuutena ja tietylle yhteisölle ominaisena elämänmuotona. Tähän liittyvät peruspiirteet periytyvät sukupolvelta toiselle kulttuuriperintönä, mutta myös uudistuvat ja saavat uusia piirteitä yhteisöjen päivittäisen vuorovaikutuksen kautta.

2.1 Nykypäivän kulttuurinen moninaisuus

Kulttuurin määrittely on aina sidoksissa omaan kulttuuriin, asemaan ja henkilökohtaisiin ajatusmalleihin, joten määrittellessämme kulttuurista samankaltaisuutta nousee samalla esille

erilaisuuden määritelmä. Käsitellessämme kulttuuria ilmiönä ihmisten ajattelu-, tunne- ja käyttäytymistavoille ja erottamaan tietyn yhteisön jäsenet muista ryhmistä, törmätään väistämättäkin monikulttuurisuuden käsitteeseen. Yksinkertaisesti sanottuna se tarkoittaa monia kulttuureja ja kun ne eivät ole enää paikkaan sidottuja, niin käsitteeseen liittyy myös niiden väliset suhteet ja jatkuva vuorovaikutus. (Paavola & Talib 2010, 26-27; Talib 2002, 36-37; Talib ym. 2004, 18-27.)

Nykymaailmassa ihmisten liikkuvuus lisääntyy, kun eri syistä vietetään pidempiä aikoja ulkomailla tai asutaan koko loppuelämä muualla kuin omassa synnyinmaassa. Väistämättäkin vieraat maat sekä eri kansat ja kulttuurit tulevat osaksi jokaisen elämää ja arkipäivää kulttuurisesti monimuotoistuvassa yhteiskunnassa ja kulttuurien sekoittuessa. Tietoisuuden lisääminen kulttuurillisesta moninaisuudesta erilaisissa työ-, koulu- ja lähiyhteisöissä voi auttaa uusien ajattelu- ja toimintatapojen luomisessa sekä suhtautumisessa avoimemmin moninaisiin kulttuureihin maailmassa ja omassa lähiympäristössä. Tässä lähtökohtana on kulttuurienvälisen ymmärryksen ja kunnioituksen kehittäminen yhteisöissä, erilaisten ajattelutapojen näkeminen ja kuuleminen sekä niiden pohtiminen ja niistä neuvottelu. (Latomaa 2016, 34-35; Mantila 2016, 11.)

Interkulttuurisuudella tarkoitetaan kulttuurien välistä aktiivista vuorovaikutusta, jossa dialogin avulla rakennetaan omaa oppimista toisilta. Kulttuurien välisen vuorovaikutuksen avulla myös mahdollistetaan kulttuurien sekoittuminen ja keskinäinen sulautuminen. Ihmisillä on erilaisia stereotypioita ja oletuksia varsinkin, kun ensimmäisiä kertoja kohdataan eri kulttuureihin kuuluvia ihmisiä, omasta ulkonäöstä ja taustasta erottuvia. Tällöin omien olettamusten ja johtopäätösten kyseenalaistaminen on oleellista ja on hyvä pohtia sitä, onko itse avoin uusille ideoille ja tavoille. Kulttuurien muuttumiselle on annettava tilaa ja mahdollisuuksia. Luopuminen liasta kulttuurien ja ihmisten ennalta määrittelystä voi auttaa interkulttuurisuuden toteutumisessa. Ennakkoluulojen ja asenteiden muuttamista voisi helpottaa, jos asioita ja ihmisiä ei verrattaisikaan kulttuurin kautta vaan sittenkin kohdataan ”vain” ihminen, jolla on erilainen kokemustausta. Sillä niinhän jokaisella on, vaikka olisikin saman kulttuurin edustaja. (Karvonen 2016; Paavola & Talib 2010, 26-27; Talib ym. 2004, 20, 126.)

Nykypäivänä yhteisöt muuttuvat yhä monikulttuurisemmiksi ja jo varhaiskasvattajien on oltava taitavia edistämään kaikenlaisten lasten oppimista ja kehitystä. On tärkeää, että varhaiskasvattajilla on ihmissuhdetaitoja sekä halua oppia erilaisista kulttureista ja kehittää oppimistoimintoja kaikenlaisista ympäristöistä tuleville. Kaikki lapset tarvitsevat positiivista palautetta edustamistaan kulttuureista ja kannustusta tuoda niitä esiin. Lapset hakevat ohjausta aikuisilta ja aikuiset edistävät lapsen mielialaa kunnioittamalla ja hyväksymällä lapsen sellaisena kuin on. (Brinson 2012, 30, 33.)

2.2 Kulttuurienvälisyys kasvatusmetodina

Jo YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus elämään, kasvatukseen ja kehitykseen etunsa mukaisesti. Lapsen syrjintä hänen tai hänen vanhempiensa alkuperän, ulkonäön, mielipiteiden tai muiden ominaisuuksien vuoksi ei ole sallittua. Vanhemmillä on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä, mutta valtion on tuettava siinä vanhempia takaamalla mahdollisimman hyvät edellytykset lapsen henkiinjäämiselle ja kehitykselle. (Lapsen oikeuksien sopimus lyhennettynä 2017.)

Hämäläisen ja Nivalan (2008, 33-36) teoksessa ihminen kuvataan kulttuuriolennoksi, jonka kulttuurillisiin tunnuspiirteisiin kuuluvat esimerkiksi luku- ja kirjoitustaito, moraalinäkemykset, taide ja tiedon hankkiminen maailmasta. Nämä saavutetaan kasvuprosessien myötä eli kasvatus on toimintaa, jonka avulla ihminen kehittyy yksilönä ja ihmislajina vaistonvaraisesta luonnontilasta ihmiselle tunnusomaiseen henkiseen tilaan ja toimintoihin yltäväksi ajattelevaksi ja arvotajuiseksi kulttuuri-ihmiseksi. Kasvuympäristö ja kulttuuriympäristö ovat toistensa osia eli kasvatus on kulttuurista toimintaa sekä yksilöiden tekoina ja vuorovaikutuksena että yhteisöllisenä todellisuutena. Kulttuuriympäristön kanssa vuorovaikutuksessa tapahtuva kasvatus määrää tavat hahmottaa elämää ja ajatella sekä opettaa tiettyjä käyttäytymismalleja ja -rooleja, joiden mukaan yksilö suuntaa toimintaansa ja ajatuksiaan (Kaikkonen 2004, 136).

Kuten Opetushallituksen (2016, 22-23) uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa korostetaan, nykymaailman lapsen kasvuympäristö on kulttuurillisesti, kielellisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Tällaisessa ympäristössä korostuu sosiaalisten ja vuorovaikutustaitojen sekä kulttuurisen osaamisen merkitys. Yhtenä varhaiskasvatuksen tehtävänä ja yleisenä tavoitteena määritellään lapsen kulttuurisen osaamisen ja vuorovaikutus- ja ilmaisutaitojen edistäminen. Tähän liittyy taito tunnistaa, kuunnella ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä omien arvojen ja asenteiden pohtimisen kyky. Toimiva vuorovaikutus sellaisten ihmisten kanssa, jotka tulevat erilaisista kulttuuri- ja katsomustaustoista, edellyttää oman ja muiden kulttuurin ja katsomuksellisen taustan ymmärtämistä ja kunnioittamista. Vuorovaikutustaidot, itsensä ilmaisemisen kyky sekä muiden ymmärtäminen ovat merkityksellisiä identiteetin, toimintakyvyn ja hyvinvoinnin kannalta. Lapsia rohkaistaan tutustumaan uusiin ihmisiin, kulttuureihin ja kieliin, ohjataan hyviin tapoihin ja olemaan ystävällisiä sekä tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Tavoitteena on myös tukea lasta myönteiseen suhteeseen moninaisen ympäristön kanssa.

Kulttuuriosaamisella ja pätevyydellä eli kulttuurikompetenssilla tarkoitetaan kulttuurin omaksumis-, käyttämis- ja muuttamiskykyä yksilön kohdalla. Se rakentuu varhaislapsuudesta saakka kokemalla ja oppimalla sekä neljän osatekijän kautta, jotka ovat tiedot, taidot, tietoisuus ja asenteet. Kaikki osatekijät ovat parannettavissa harjoittelemalla. Euroopan unionin neuvosto katsoo merkittävimpinä taitoina kulttuuri- ja luovuuskompetensseihin kuuluviksi

kulttuuritietoisuuden ja ilmaisun sekä kulttuurienväliset taidot. Erityisen keskeisiä tietoja, taitoja ja asenteita monikulttuurisuuden kannalta ovat vierailta kielillä viestintä, sosiaaliset- ja kansalaistaidot sekä tietoisuus kulttuurista ja sen ilmaisumuodoista ja kulttuuriperinnöstä. Neuvoston yksimielinen näkemys on, että kulttuuri- ja luovuuskompetenssit rakentavat pohjan luovuudelle ja innovoinnille luoden älykästä, kestäväää ja osallistavaa kasvua. (Seirala 2012, 9.)

Kulttuurienvälisyyden katsotaan ilmaantuneen käsitteenä käytännön tarpeisiin, kun esimerkiksi Ranskassa haluttiin integroida siirtolaisia yhteiskuntaan ja Yhdysvalloissa edistää diplomaattien kulttuurienvälisiä taitoja, ”jotta olisi helpompaa kohdata kulttuurisia toisia” (Dervin & Keihäs 2013, 30). 1980-luvun kansainvälisen liikkuvuuden ja turismin lisääntymisen seurauksena kulttuurienvälistä vuorovaikutusta alettiin tutkia monilla eri tieteenaloilla kuten kasvatustieteessä, kielitieteessä, sosiaalipsykologiassa, viestintätieteessä ja historiassa. Toiseuden kohtaaminen muuttui yhä ajankohtaisemmaksi myös politiikassa ja esimerkiksi Euroopan neuvoston kielipolitiikkayksikkö kiinnostui tutkimuksista. (Dervin & Keihäs 2013, 29-31.)

Taidot kulttuurienvälisyyteen voidaan jakaa kolmeen ryhmään ja ne liittyvät kaikki toisiinsa muodostaen kokonaisuuden. Jokainen on itse vastuussa omista valinnoistaan ja taitojen kehittämisestä. Nämä kulttuurienväliset taidot ovat kyky tiedostaa, kyky analysoida ja kyky käyttäytyä. Tiedostamalla on mahdollista ymmärtää jokaisen yksilöllisyys ja monitahoisuus sukupuoleen, ikään, uskontoon ja asemaan liittyen ja välttää leimaamista, analysoimalla huomion pystyy kiinnittämään negatiivis-sävytteisiin keskusteluihin ja lieventämään sellaisia sekä käyttäytymiskyvyllä hallitaan tunteita ja puhetta. Moninaisuuden arvostaminen ja eettiseen käyttäytymiseen pyrkiminen ovat taidoissa keskeisessä asemassa. (Dervin & Keihäs 2013, 123-126.)

Kulttuurienvälinen kasvatusta lähtee ajatuksesta, että ihmisen ajattelu on varsin yksikulttuurista, mutta toisaalta se saa oikeutuksensa siitä, että maailman jokainen valtio on enemmän tai vähemmän monikulttuurinen. Ihminen on tottunut elämään oman kulttuurisen asemansa mukaan ja ajattelee muidenkin elävän, toimivan ja ajattelevan jokseenkin samalla tavalla. On myös paljon ihmisiä, jotka tietävät, ettei tämä pidä paikkaansa, mutta silti toimitaan pitkälti oman kulttuurimallin ohjaamana. Kulttuurienvälisen kasvatuksen periaatteina on yleinen ihmisarvo eli ajatus, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia ja siten oikeutettuja ihmisinä samanlaiseen kohteluun sekä erilaisuus, jonka mukaan on aina huomioitava ihmisten yksilölliset ja vaihtelevat ominaisuudet, kyvyt ja tarpeet ihmisestä riippuen. (Kaikkonen 2004, 136-137.)

Kulttuurienvälisen kasvatuksen keskeisinä tavoitteina on ohjata sekä nuoria että vanhoja ihmisiä elämään ja toimimaan monikulttuurisessa yhteiskunnassa oman halun ja kiinnostuksen keinoin. Lisäksi tavoitellaan vierauden ja erilaisuuden ymmärtämistä ja kunnioittamista, kulttuurisen moniarvoisuuden edistämistä ja sosiaalista tasa-arvoa. Yhteiskunnan yleinen ilmapiiri

luotaisiin sellaiseksi, että ihmiset mieltivät oman käyttäytymisensä perusteita ja oikeutusta sekä suhtautuisivat toisenlaiseen käyttäytymiseen aidolla kiinnostuksella ja uteliaisuudella. Kulttuurienvälinen kasvatus haluaa luoda keskustelua, miten yhteiskunnan rakenteita voi kehittää ja esimerkiksi erityisesti kouluja sellaisiksi, että niissä mahdollistuu kulttuurienvälinen kasvu ja oppiminen. (Kaikkonen 2004, 137-138; Talib ym. 2004, 19.)

Konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan maailmankuvamme muuttuessa ajan myötä kohtaamme uuden todellisuuden, joka saa aikaan muutoksia tulkinnoissamme ihmisestä, tiedosta ja oppimisesta riippuen omista filosofisista käsityksistä, tieteellisistä näkemyksistä, uskomuksista sekä sosiaalisesta ja kulttuurisesta kontekstista arvoineen. Todellisuus nähdään muuttuvana, jossa asiat eivät ole joko epätosia tai tosia. Todellisuuden havaitsemisen lisäksi sitä tulkitaan ja ymmärretään, ja näkemykset johtavat kokemusperäisen, henkilökohtaisen tiedon arvostamiseen. Jokaisella on omat tapansa nähdä todellisuus omista lähtökohdista käsin, ja siten jokaisella on myös oma totuus. Tiedon oppiminen on aktiivista toimintaa yksilön valikoissa itselleen merkityksellistä informaatiota, jonka avulla rakennetaan omaa kuvaa maailmasta. Tieto syntyy yksilön ymmärryksen, älyllisen intuition ja aikaisempien tietojen vuorovaikutuksessa. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen ydin on, että ihminen rakentaa tietoa aktiivisesti ja tiedon eli kognition avulla ihminen sopeutuu ympäristöönsä ja jäsentää kokemuksellista maailmaansa. (Järvinen 2011, 59-60.)

Paavola ja Talib (2010, 78) puhuvat Milton ja Janet Bennettin soveltamasta konstruktivistisesta oppimisteoriasta havaintojen tulkitsemisessa, kun pyritään ymmärtämään ihmisten toimintaa erilaisissa kulttuurisissa ympäristöissä. Perusajatuksena tässä on se, että kokemalla kulttuurisia erilaisuuksia ihminen alkaa tarkastella monikulttuurisia ilmiöitä monitahoisesti ja syvällisesti. Tämä edesauttaa ihmisen interkulttuurisen osaamisen kehittämisessä. Haasteena kuitenkin tässä kulttuurien moninaisuuksien sisäistämisessä on se, että vielä nykypäivänäkään monet ihmiset eivät myönnä itselleen sitä tosiasiaa, että on olemassa muitakin oikeita tulkintoja kuin vain oma tulkinta.

Interkulttuurisella osaamisella ja monikulttuurisella ammatillisuudella tarkoitetaan sekä kykyä että halua toimia luontevasti erilaisissa kulttuurisissa ympäristöissä. Herkkyys inter- ja monikulttuurisuudelle kehittyy joustavasti sellaisille ihmisille, jotka omaavat taidon kahteen tai useampaan kieleen, jotka ovat kokeneet jonkinlaisen vierauden elämässään tai ovat katso-neet asioita viitekehyksestä, mikä poikkeaa valtakulttuurista. Kuitenkin tämänkaltaisen herkkyyden on mahdollista kaikille ihmisille. Siihen tarvitaan rohkeutta ja tietoista muuttumisen halua. Se vaatii monimuotoisen ympäristön kohtaamista sekä oman kasvuprosessin seuraamista. Ihmisen on pohdittava eri tilanteiden aiheuttamien ristiriitojen pohjalta syntyneitä kysymyksiä. Ainoastaan sen pohtiminen, miksi toimin niin kuin toimin, ei kuitenkaan vielä riitä kult-

tuurien välisten vuorovaikutustilanteiden ymmärtämiseen. Ihmisen on myös aktiivisesti kokeiltava uusia rooleja sekä hankittava uusia tietoja ja taitoja erilaisissa kulttuurisissa tilanteissa. Kulttuurisen osaamisen kehittyminen jaetaan kahteen viitekehykseen. Ne ovat etnosentrinen ja etnorelativistinen, jotka muodostuvat yhteensä kuudesta vaiheesta. (Paavola & Talib 2010, 77-80.)

Etnosentrisessä viitekehyksessä lähtökohtana on oma kulttuuri, jolloin ihmiset pyrkivät välttämään kulttuurillisia kohtaamisia kaikin tavoin. Etnosentrisen viitekehyksen ensimmäisessä tasossa oma kulttuuri ohjaa vahvasti ajattelua ja toiset kulttuurit eivät ole tiedostetusti todellisia ja varteenotettavia. Kulttuuriset erilaisuudet kielletään. Toisella tasolla omaa kulttuuria puolustetaan stereotyyppisillä kuvailuilla, kun erilaisuudet koetaan uhkaksi omalle arvomaailmalle. Kolmannessa eli minimointivaiheessa aletaan etsiä yksinkertaisia samankaltaisuuksia kulttuurien välillä. (Paavola & Talib 2010, 78-79.)

Etnorelativistisessa viitekehyksessä on lähtökohtana kulttuurinen moninaisuus. Ensimmäisellä tasolla omaa kulttuuria suhteutetaan muihin kulttuureihin ja ymmärretään, että erilaiset ihmiset ovat samanlaisia sosiaalisia ja psyykkisiä olentoja kulttuurista riippumatta. Eri kulttuureihin saatetaan vielä suhtautua negatiivisesti, mutta niiden olemassaolo hyväksytään. Seuraava vaihe rakentuu hyväksynnälle, että ihmisten välinen inhimillisyys vaatii kulttuuristen erilaisuuksien hyväksymistä, ymmärtämistä ja huomioon ottamista. Oikeudenmukaisuudella, dialogilla ja kohtuullisuudella on mahdollista saada oma identiteetti, kulttuuri, yhteiskunta ja historia sopusointuun toisten identiteettien ja kulttuurien todellisuuksien kanssa. Viimeinen eli integraatiovaihe sisältää ihmisen sisäisen tasapainon, jossa on omaksuttu monenlaisia viitekehyksiä ja osataan soveltaa vaihtoehtoisia ajattelumalleja erilaisiin kulttuurillisiin tilanteisiin. Tässä myös tiedostetaan oma erilaisuus ja toiseus. (Paavola & Talib 2010, 79-80.)

2.3 Kulttuuria ja kieltä taiteen keinoin

Haluan tuoda esiin taidekasvatuksen näkökulman avuksi monikulttuuriseen ympäristöön ja lapsen kasvattamiseen monikieliseksi jo siitäkin syystä, että alkuperäinen suunnitelmani oli toteuttaa opinnäytetyöni toiminnallisena työpajatyöskentelynä. Tässä monikulttuurisissa perheissä elävien lasten monikulttuurisen ja -kielisen identiteetin rakentumista ja vahvistumista olisi tuettu erilaisin luovin menetelmin eli muulla tavoin kuin varsinaisena kieliopetuksena.

Seiralan (2012, 4-6) mukaan taiteella ja kulttuurilla tuetaan ihmisen kykyä laajempaan ja luovempaan ajatteluun. Hän jakaa taidekasvatuksen kolmeen eri muotoon, jotka ovat pitkäkestoisista tavoitteellista toimintaa taiteen perusopetuksena esimerkiksi peruskoulun ja lukion taide- ja taitoaineina, lyhytkestoisempaa ohjattua toimintaa eri taiteenaloihin tutustumalla taideharrastuksena esimerkiksi kirjastojen lukupiirit, koulun kerhotoiminta, kuorot ja kulttuu-

rinen nuorisotoiminta, tai satunnaista ja omaharrasteista taide- ja kulttuuripalveluiden käyttöä kuten taidelaitoksissa, tapahtumissa ja kirjastoissa käyminen sekä kotona harrastaminen. Eri muodot eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan useampaan voi osallistua samanaikaisesti. Suomessa kunnalla on keskeinen rooli turvata näiden palveluiden saatavuus yksityisten toimijoiden, seurakuntien ja kolmannen sektorin kanssa yhteistyössä. Kaikenlaisella taidekasvatuksella vahvistetaan yksilön kulttuuriosaamista ja pätevyyttä. Ne puolestaan vaikuttavat monien tärkeään asiaan lapsen ja nuoren elämässä kuten itsetuntoon ja sosiaalisiin taitoihin.

Varhaiskasvatuksessa taiteellinen, esteettinen ja kulttuurinen kasvatustoteutus kuvataiteen, musiikin, käsityön, lastenkirjallisuuden, liikunnan, tanssin ja draamakasvatuksen tavoitteellisia toimintatilanteina. Varhaiskasvattajan vastuulla on luoda lapselle mahdollisuudet näihin kokemuksiin tukemalla lasta herkkiin ja avoimiin aisteihin, kykyyn intensiiviseen läsnäoloon ja hämmästelemään ja ihmettelemään. Varhaiskasvattaja on myös vastuussa sellaisen ympäristön rakentamisesta, jossa kuuluvat ja näkyvät lasten oman kulttuurin jäljet. (Ruokonen & Ruusanen 2009, 10.)

Kuten Kuusiston (2010, 57-59) kirjoittama raportti MUCCA -tutkimus- ja kehittämishankkeen tuloksista osoittaa, taidekasvatuksen keinot kulttuurisen monimuotoisuuden näkyväksi tekemisessä ovat hyödynnettävissä melko helpoin menetelmin päiväkodeissa. Miksei monikulttuurisen taidekasvatuksen eri muotoja voisi hyödyntää muuallakin, kuten kouluissa, kerhoissa ja jopa vanhempien ja lasten välillä kotona. Hankkeeseen osallistuneissa päiväkodeissa järjestettiin monikielisiä näytelmiä, musiikkiesityksiä ja nukketeatteria. Kevätjuhlissa ja erilaisissa teematapahtumissa kielet ja kotikulttuurit olivat keskeisessä osassa. Vanhemmat oli otettu mukaan toiminnan suunnitteluun ja perheiden lähestyminen taidekasvatusprojektin kautta koettiin luontevaksi ja mielekkääksi sekä tukevan vuorovaikutusta vanhempien ja henkilökunnan välillä. Tämä tuki myös vanhempien kokemusta kuulluksi tulemisesta.

Tällaiset taidekasvatuksen muodot olisivat oiva keino edistää monikulttuurisessa perheessä elävän simultaanisesti monikielisen lapsen vähemmistökielen kehittymistä ja hallitsemista. Ympäristön valtakielen ohella lasta kannustettaisiin toimintaan vähemmistökielellä eli hän voisi toteuttaa kuvataidetta, musiikkiesityksiä tai näytelmiä tuomalla esiin toista kulttuuriaan ja puhumalla toista kieltään.

European Music Portfolio -projekti hyödyntää tietoa, että aivotutkimusten mukaan musiikilla ja kielen oppimisella on syvä yhteys. Jo sikiöt ja vastasyntyneet vauvat oppivat musiikista ja kielestä samanlaisilla tavoilla eli syventymällä rikkaaseen ääniympäristöön, jossa he elävät. Perustat musiikille ja kielen oppimiselle alkavat muodostua jo sikiöaikana ja vauvan ensimmäisten syntymän jälkeisten kuukausien aikana. Laulaminen ja musiikki voivat rytmei-

neen, sävyineen ja taajuuksineen auttaa rikkomaan puheen virtaa mielekkäiksi yksiköiksi. Musiikki tarjoaa positiivisen ja luovan oppimisympäristön ja tekee kielen oppimisen helpommaksi. Oppimalla lauluja voidaan tukea sanasto-, puhemelodia-, puhumis- ja kielioppitaitoja. (Ludke & Weinmann 2012, 5-6.)

3 Monikulttuuriset lapsiperheet

Maailmassa olevista perheistä jokainen on omanlaisensa ja erilaisin tavoin monimuotoinen. Perheistä voi tuntua, etteivät he sovi ympäröivän yhteisön ja yhteiskunnan asettamiin yleisiin oletuksiin tai pelkäävät syrjintää palveluissa erilaisuutensa vuoksi. Toisaalta ammattilaiset saattavat kokea epävarmuutta kohdatessaan monimuotoisia perheitä. (Kerppola-Pesu & Moring 2017.)

Tärkeää on tiedostaa, että monimuotoisuus itsessään ei ole ongelma, vaan siihen liittyvät asenteet, jotka voivat johtua esimerkiksi tiedon tai uskalluksen puutteesta. Monimuotoisten perheiden kohtaaminen tapahtuu samoin periaattein kuin minkä tahansa perheen tai asiakkaan kohdalla. Kohtaaminen helpottuu, kun tietää hieman lisää siitä, millainen perhe on kyseessä. Perheen oman kertomuksen kuunteleminen ja sille tilan antaminen on tärkeintä kaikenlaisessa kohtaamisessa. Perheet toivovat avoimuutta sekä nähdäksi, kuulluksi ja tunnisteutuksi tulemistä. Luottamuksen rakentaminen on avainasemassa. Sosiaalialan ammattilaisena on annettava tilaa perheiden erilaisuudelle kuitenkin tekemättä oletuksia perheestä. Jokainen perheen jäsen on kohdattava yksilönä. (Kerppola-Pesu & Moring 2017.)

Monikulttuurisilla perheillä tarkoitan perheitä, joissa puoliset ovat syntyneet eri maissa. Tuomi-Nikulan (1997, 269-270) mukaan jo ennen 2000-lukua keski- ja länsieurooppalaisista avioliitoista noin joka kymmenessä aviopuolisoilla oli eri kansalaisuus. Tällaiset liitot ovat aina eksogamisia, jolla tarkoitetaan sitä, että kumppani on valittu muusta kuin omasta kansallisesta, kielellisestä, uskonnollisesta, kulttuurillisesta tai etnisestä ryhmästä. Avioliitosta tulee lasten kautta perhe ja tyypillistä tällaisille perheille on, että lapset kasvavat ainakin kahden tai peräti jopa kolmen kulttuurin välissä. Viimeiseksi mainitussa tapauksessa vanhempien edustamien kulttuurien lisäksi ympäristö tuo oman kulttuurisen taustansa perheen elämään, jos esimerkiksi suomalais-italialainen perhe asuu Hollannissa.

Kansainvälisten muuttoliikkeiden, matkustelun ja muun kulttuurien välisen kommunikoinnin kasvu lisäävät monikulttuuristen parisuhteiden, avioliittojen ja perheiden määrää maailmanlaajuisesti. Tänä päivänä ihmisten liikkuvuuden lisääntymisen seurauksena yksilöt kohtaavat toisiaan yhä laajemmissa ympäristöissä ja kumppanin löytäminen ei tapahdu ainoastaan lähiympäristöstä vaan parisuhteisiin johtavat kohtaamiset ovat laajentuneet globaaliksi. (Heikkilä 2014, 9; Lainiala & Säävälä 2012, 17.) Esimerkiksi Leinosen (2014, 52-53) mukaan suurin

osa Suomessa asuvista amerikkalaisista ja yli kolme-neljäsosaa Amerikassa asuvista suomalaisista elää nykyään monikulttuurisessa avioliitossa.

Vuoden 2014 lopussa Suomessa asui yli 70 000 sellaista monikulttuurista perhettä, joissa toinen puolisoista oli syntynyt Suomessa ja toinen ulkomailla sekä niiden lisäksi noin 8 000 sellaista perhettä, joissa molemmat puoliset olivat syntyneet ulkomailla, mutta keskenään eri maissa. Monikulttuuriset perheet ovat merkittävä osa suomalaista yhteiskuntaa ja heidän määränsä on jatkuvassa kasvussa. Suomessa asuvista monikulttuurisista perheistä noin puolet ovat lapsiperheitä. Suomessa monikulttuurisissa perheissä kasvaa yli 160 000 lasta. (Kinnunen & Del Angel 2017; Monikulttuurinen parisuhde 2017; Tietoa meistä - Duo pähkinäkuoressa 2017.)

Monikulttuuristen perheiden kuvaaminen yksiselitteisesti ei ole helppoa ja kategorisointi tietynlaiseksi ryhmäksi on lähes mahdotonta. Ei ole syytä liikaa korostaa näiden perheiden erilaisuutta, sillä on hyvä muistaa, että kahdella avioituvalla henkilöllä voi olla erilainen sosiaalinen tausta, eri uskontokunta tai erilainen kasvu- ja kulttuurillinen ympäristö, vaikka olisivatkin samasta kansallisuudesta. Monikulttuuristen avioliittojen sisäiset ihmissuhdeongelmat ovat pitkälti samankaltaisia kuin yhden kulttuurin liitoissa. Kuitenkin monikulttuurisissa perheissä parisuhde on aina syntynyt maahanmuuton seurauksena, sillä ainakin toinen puolisoista asuu synnyinmaansa ulkopuolella (Kinnunen & Del Angel 2017). Lisäksi monikulttuurisissa perhesuhteissa perhedynamiikka ja näkemyserot erilaisiin aiheisiin liittyen voivat poiketa huomattavasti yhden kulttuurin perheistä, jotka voidaan nähdä johtuvan eri kansallisuudesta tai erilaisesta kulttuuritaustasta ja arvomaailmasta. Monikulttuurisissa perheissä erityisongelmat ja -haasteet, joista olisi hyvä keskustella kumppanien välillä avoimesti voivat liittyä esimerkiksi arvokysymyksiin, kotipaikkaan ja asemaan, kielikysymyksiin ja kommunikaatioon, perhetraditioihin, sukupuolirooleihin ja rooliodotuksiin, seksuaalisuuteen, lasten kasvatukseen ja kasvatustapoihin, uskonnon harjoittamiseen ja juhliin sekä ympäristön reaktioihin. (Heikkilä 2014, 11-13; Tuomi-Nikula 1997, 270, 277.)

Monikulttuurisissa liitoissa henkilöt ovat päättäneet haluavansa elää ihmisen kanssa, jolla on eri ensikieli kuin itsellään, ja kaksi kieltä johtaa kahdessa eri kulttuurissa elämiseen. Monikulttuuriset perheet voivat elää erilaisissa tilanteissa esimerkiksi sen mukaan, onko jommankumman äidinkieli myös ympäristön valtakieli, jolloin toisen äidinkieli on vähemmistökieli tai asutaanko niin sanotussa kolmannessa kulttuurissa, jolloin ympäristön kieli on eri kuin kotikielet. Erityisesti niissä tapauksissa, joissa toinen tai molemmat kotikielet eivät kuulu asuinmaan valtakieleen, on hyvä miettiä tarkemmin keinoja kielten käyttämiseen lasten kanssa. Kuten kaikissa liitoissa, on tärkeää ymmärtää puolisoa ja tulla itse ymmärretyksi ja tällöin tarvitaan yhteinen kieli. Yhteinen kieli voi löytyä, jos toinen puolisoista on opetellut toisen äidinkieltä tai monesti esimerkiksi tällaisissa suhteissa puhutaan englantia keskenään. Kuitenkin, jos lapsi

halutaan kasvattaa molempien vanhempien kielten ympäristössä, ennen lapsen syntymää on tärkeää keskustella esimerkiksi siitä, millaisena lapsen kielen kehittyminen nähdään, kuka puhuu mitäkin kieltä lapselle ja millaisissa tilanteissa. Näiden suunnitelmien tekeminen ennen lapsen syntymää nähdään oleellisena monikulttuurissa perheissä, sillä kun parisuhteeseen on mahdollisesti vakiintunut tietty kieli, niin monille ihmisille voi olla erityisen vaikeaa vaihtaa kieltä, jota puhuu. (Cunningham 2011, 1-3, 20.)

3.1 Lapsen identiteetin rakennusaineita

Jokainen lapsi on yksilö omanlaisine luonteenpiirteineen ja ominaisuuksineen. Yksilöllisyys liitetään usein temperamenttiin, joka määrittelee ihmisten synnynäistä erilaisuutta ja kullekin ihmiselle tyypillisiä tapoja käyttäytyä ja toimia sekä reagoida asioihin. Lapsen temperamentin tunteminen auttaa aikuista lapsen kasvun ja kehityksen tukemisessa parhaalla mahdollisella tavalla, kun esimerkiksi ymmärretään arjen solmukohtia, sisarusten välisiä eroja tai omia tunteita lasta kohtaan. Temperamentin tunteminen myös tuo vanhemmille ja muille kasvattajille ymmärrystä ja lapsen yksilöllisyyden kunnioittamista. Synnynäinen temperamentti luo pohjan persoonallisuudelle, joka nähdään yksilön ainutkertaisen psyykkisten, fyysisten ja sosiaalisten ominaisuuksien yhdistelmänä. (Lapsen ja nuoren temperamentti ja persoonallisuus 2017; Nurmiraanta, Leppämäki & Horppu 2009, 22-23.)

Persoonallisuus sisältää esimerkiksi yksilön minuuden tunteen, luonteenpiirteet, itsetunnon, arvot ja asenteet. Se kuitenkin tietyltä osin muuttuu, kehittyy ja muokkautuu koko elämän ajan aktiivisessa vuorovaikutuksessa perheenjäsenten, ympäristön ja oman suuntautuneisuuden kanssa. Persoonallisuus muokkautuu erityisesti kasvatuksen sekä sen kulttuurin kautta, jossa lapsi elää. Merkityksellistä on lapsen kokemukset siitä, kuinka minuun suhtaudutaan. Lapselle on tärkeää tulla hyväksytyksi ja ymmärretyksi omana itsenään. Varhaiset kokemukset lapsuudessa luovat pohjan varhaisesta vuorovaikutuksesta vauvan ja vanhemman välillä läpi elämän jatkuvalla persoonallisuuden rakentumiselle. (Lapsen ja nuoren temperamentti ja persoonallisuus 2017; Nurmiraanta ym. 2009, 22-23.)

Varhainen vuorovaikutus äidin ja lapsen välillä alkaa jo sikiökaudella, jolloin kommunikaation taidot alkavat itää ja sikiön ääniympäristö rakentuu äidin äänelle sekä kehon ulkopuolelta tuleville ääniaalloille (Marjanen 2009, 11, 44). Lapsella on kyky ja tarve olla vuorovaikutuksessa ja toistuvat vuorovaikutuskokemukset vaikuttavat myös aivojen kehitykseen muovaamalla osin aivojen toiminnallisia rakenteita. Sikiökauden jälkeinen varhainen vuorovaikutus on parhaimmillaan kaikkea lapsen ja vanhempien yhdessä tekemistä, olemista ja kokemista ensivuotina. Lapselle syntyy mieleen malli yhdessä olemisesta, joka toimii pohjana tuleville vuosille. Varhaisvuosien hyvä kasvu ja riittävän hyvä varhainen vuorovaikutus ei vaadi ihmetekoa, vaan pysyviä, lämpimiä ja vastavuoroisia ihmissuhteita ja tavallista lapsiperheen arkea, jossa tuen ja toistuvien rutiinien huolehditaan lapsen perustarpeista, osoitetaan rakkautta, hellyyttä,

läheisyyttä ja hyväksyntää sekä asetetaan sääntöjä ja rajoja tuomaan turvallisuutta. Vanhempien herkkyys pienen lapsen viesteille -myös negatiivisille, lapsen tarpeiden kannalta niiden oikein tulkitseminen ja niihin vastaaminen johdonmukaisesti, tuo lapselle perusturvallisuuden ja luottamuksen kokemuksia, jotka heijastuu myös myöhempiin ihmissuhteisiin ja rakentaa pohjan minäkuvalle ja itsetunnolle. Riittävän perusturvan avulla lapsi kykenee tutkimaan ja valloittamaan ympäristöään leikkimällä, oppimalla ja luomalla uutta. Tarvittaessaan lapsi myös osaa hakea ja vastaanottaa hoivaa ja tukea. (Lapsen ja vanhemman varhainen vuorovaikutus 2017; Vanhemmuus muuttaa elämää 2017.)

Lapsen kehityksen kannalta on tärkeää, että hän voi solmia pitkäkestoisen tunnesuhteen muutamaankin häntä hoitavaan aikuiseen, jotka ovat parhaimmassa tapauksessa omat vanhemmat. Aikuisen läheisyys on vauvalle välttämätön, jolloin lapsen ja aikuisen välille syntyvä kiintymyssuhde eli tunneside muotoutuu ja vahvistuu yhteisissä arjen toiminnoissa. Varhaiseen vuorovaikutukseen liittyvän kiintymyssuhdeteorian kehittäjä on brittiläinen psykiatri ja psykoanalytikko John Bowlby. Kiintymyssuhdeteoria korostaa pienen lapsen suhdetta hoitajaan luoden pohjan kaikelle persoonalliselle ja sosiaaliselle kehitykselle. Lapsen kehittyminen omaksi itsekseen tapahtuu peilaamalla itseään ja ollessa vuorovaikutuksessa lähimpien ihmisten kanssa. Parhaimmillaan kiintymyssuhde muodostuu turvalliseksi, jolloin lapsen kasvuympäristössä asiat ovat tapahtuneet johdonmukaisesti. Lapsen ilmaistessa tunteita hoitaja on lähestynyt myötätuntoisesti ja lapsi on saanut helpotusta tarpeisiinsa. (Lapsen ja vanhemman varhainen vuorovaikutus 2017; Nurmiraanta ym. 2009, 46-50; Sinkkonen 2004, 1866-1867.)

Puhuessamme ihmisistä ja yksilöistä käsitteitä tarkennetaan persoonallisuuden lisäksi usein minuudella ja identiteetillä. Haluamme tietää, keitä olemme ja mistä tulemme (Rautio & Saastamoinen 2006, 9). Ihminen on itse itsensä valti ja hän voi pitkälle omilla valinnoillaan vaikuttaa siihen, millaiseksi persoonaksi kehittyy. Minuus nähdään ihmisen omana kokemuksena ja tietoisuutena omasta itsestään, joka on monikerroksinen ja kehittyvä. Minuutta määriteltäessä ja annettaessa sille arvoja, kietoudutaan identiteetin käsitteeseen. Identiteetti rakentuu itsensä ja muiden tekemille määrittelyille siitä, kuka minä olen yksilönä tai keitä me olemme yhteisönä. Identiteetti nähdään kokonaisvaltaisena käsityksenä itsestään yksilönä ja omista fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista ominaisuuksista suhteessa yhteiskuntaan. Identiteetti edellyttää samaistumista johonkin, vaikka se muuttuu ajan myötä ja sen avulla ilmentetään erilaisuutta. Minuus ja identiteetti eivät ole valmiina annettuja, vaan tietoisesti pohdittavia ja monessa suhteessa rakennettavissa erilaisten valintojen ja identiteettityön keinoin. (Nurmiraanta ym. 2009, 22, 77; Rautio 2006, 11-12; Saastamoinen 2006, 170-173.)

Samaistuminen tärkeänä kehitystapahtumana on sitä, että lapsi sisäistää itselleen vanhempiensa tai muiden tärkeiden ihmisten ajatuksia, mielipiteitä, käyttäytymismalleja ja psykologisia ominaisuuksia psyykkiseksi tueksi ja voimanlähteeksi. Samaistumalla ja jäljittelemällä

tärkeitä ihmisiä lapsi saavuttaa omaa identiteettiään. Identiteetti on minän kokonaisuus, johon sisältyy mielikuvat itsestä ja minäkäsitys. Identiteetti on minän pysyvyyttä ja varmuuden tunnetta siitä, keneksi on kasvamassa. Kasvatuksella on suuri vaikutus yksilön identiteetin muodostumisessa. (Keltikangas-Järvinen 1998, 112; Paavola & Talib 2010, 60.)

Nykypäivän globalisaatio horjuttaa vakaana pidettyä identiteettiä ja sitä ei tule pitää pysyvänä järjestelmänä vaan muuttuvana ja uudelleen rakentuvana, joustavana ja eri tilanteisiin sopeutuvana. Ihmisen on tärkeää tuntea kuuluvansa johonkin ryhmään ja yksilön henkilökohtaista identiteettiä kuvataankin usein monien eri ryhmien ja määritelmien kautta kuten sukupuolen, iän, etnisyyden, uskonnon, kielen, sosiaaliluokan ja asuinpaikan mukaan. Ryhmäidentiteetistä voidaan puhua eri määritelmin, kuten sosiaalisena identiteettinä tai kulttuuri-identiteettinä. (Paavola & Talib 2010, 60-62; Talib 2002, 46.)

Sosiaalisen identiteetin avulla yksilö hahmottaa itseään suhteessa toisiin ja kokemustaan paikastaan yhteiskunnassa. Kulttuuri-identiteetillä viitataan laajempaan järjestelmään kuin niihin ryhmiin, jotka on itse valittu. Toisaalta tiettyyn kulttuuriryhmään kuuluminen on myös sosiaalista identiteettiä. Kulttuurisissa kohtaamisissa kulttuuri-identiteetin kanssa keskeisiä ja läheisiä käsitteitä ovat kansallinen ja etninen identiteetti. (Paavola & Talib 2010, 61-62; Talib 2002, 46-47.)

Monikulttuuristen perheiden lasten identiteetti on oma tärkeä ulottuvuutensa, sillä monikulttuurisessa perheessä kasvavan lapsen identiteetti rakentuu molempien vanhempien kulttuuri- ja kielitaustasta. Perheen asuinmaasta riippuen vanhempien kulttuurien ja kielten lisäksi ympäristöstä voi tulla vielä lisäksi erilainen kulttuuri ja kieli, esimerkiksi jos perhe asuu maassa, joka ei ole kummankaan vanhemman synnyinmaa. Lapsen muodostaessa omaa identiteettiään, hän hyväksyy, hylkää tai sulauttaa kahden tai useamman erilaisen kulttuurin normeja ja roolimalleja, kun isän ja äidin kulttuurit vetävät lasta eri suuntiin. Identiteetin rakentaminen vanhempien ja heidän kulttuureidensa välimaastossa ei aina välttämättä ole helppoa, mutta sitäkin rikkaampaa. (Heikkilä 2014, 17; Kinnunen & Del Angel 2017.)

Lapsen identiteetti kehittyy vähitellen ja aluksi vanhempien peilaamisena. Se saattaa vuorotellen suuntautua enemmän toiseen kulttuuriin ja kieleen lapsen mielenvaihteluiden ja vanhempien miellyttävyyden mukaan. Oman identiteetin kuvailu vain yhdellä sanalla tuskin onnistuu keneltäkään. Monikulttuurisissa perheissä elävien lasten identiteettiä voisi kuvata monilla eri sanoilla, kuten kaksikielinen tai monikielinen identiteetti, monikulttuurinen identiteetti tai kolmannen kulttuurin identiteetti. Tärkeintä on se, miltä lapsesta tuntuu. Identiteetti on tasapaino sen välillä, kuka olet, missä olet ja miten toimit. Kuitenkin eri tilanteissa ja vaiheissa identiteetti koetaan erilaisena. Lapsen ensimmäinen kulttuuri muodostuu van-

hempien kulttuureista käsin eli monikulttuurisen perheen lapsella on kaksi ensimmäistä kulttuuria ja lisäksi muut kulttuurit määräytyvät asuinmaiden mukaan. Pienellä lapsella ei ole aluksi myönteisiä eikä kielteisiä tunteita monikulttuurisuudesta ja monikielisydestä vaan suhtautuminen muodostuu vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Lapset ymmärtävät ja aistivat enemmän kuin usein osaamme edes ajatella aikuisina. Lapsi huomaa jo hyvin pienenä, että hänen ympäristössään puhutaan eri kieliä ja havainnoi myös ihmisten eleitä, ilmeitä ja reaktioita sekä eroja käyttäytymistavoissa. (Hassinen 2005, 64-66; Tikka 2004, 14-20.)

Kulttuurilla on erittäin suuri vaikutus ihmisen fyysiseen, henkiseen ja sosiaaliseen kehitykseen ja lapset sisäistävät herkästi vaikutteita kulttuurisesta ympäristöstään, johon liittyy esimerkiksi arvoja, normeja, ajattelu- ja käyttäytymistapoja. Vanhempien kasvatusten menetelmät ja esimerkiksi perheenjäsenten keskinäiset suhteet vaikuttavat lapsen identiteetin ja maailmankuvan muotoutumiseen. Lapsi heijastaa oppimaansa ympäristöönsä minätietoisuuden ja minäkuvan muovautuessa ja ymmärtää eroavansa esimerkiksi kielen osalta yksikielisestä yhteiskunnasta. Lapsi kiinnostuu kulttuureista ja kielistä ja saattaa pohtia, miksi on juuri sellainen kuin on, ja onko monikielisyys hyvä vai huono asia. Näistä asioista on hyvä rehellisesti puhua kotona ja selittää lapselle, miksi kotona tai ympäristössä on yksi- ja monikielisiä. Lapsen kannalta monikulttuurisuus ja sen mukanaan tuoma monikielisyys on kaikin tavoin etu, joka tarjoaa tulevaisuudessa hienoja mahdollisuuksia ja valintoja. Lapsi saavuttaa tasapainoisen identiteetin, kun vanhemmat ja ympäristö antavat myönteistä palautetta ja arvoa lapsen kokemuksille. Tällaiset kulttuurien välissä kasvaneet lapset ovat tavallista kiinnostuneempia erilaisuudesta, jonka vuoksi heistä tulee keskimääräistä suvaitsevia ja sosiaalisempia (Valtonen 2014, 13). Heistä kasvaa globaalisti ajattelevia ja käyttäytyviä maailmankansalaisia, joilla on hyödynnettävänä kansainvälinen lapsuus voimavarana. (Hassinen 2005, 65-66; Tikka 2004, 12-13, 18-20, 23.)

Monikulttuurisissa perheissä elävien lasten määrä lisääntyy koko ajan, ja heillä on lähitulevaisuudessa tärkeä rooli, kun määritellään uudenlaisia suomalaisia, hollantilaisia, belgialaisia, amerikkalaisia, japanilaisia ja muunlaisia identiteettejä (Valtonen 2014, 10). Kulttuurien kohtaamisten seurauksena syntyy monikulttuurisuutta ja uudenlaisia monikulttuurisia identiteettejä (Talib 2002, 48). Ammattilaisena on tuettava lapsen identiteetin rakentumista olemalla avoin lapsen kokemuksille ja olemalla myönteinen ja kiinnostunut kulttuureista, joissa lapsi elää. Kuitenkin jokainen monikulttuurisessa ja -kielisessä perheessä kasvava lapsi on kohdattava yksilönä riippumatta hänen ulkonäöstään, rekisteröidystä äidinkielestään tai äidinkielistään, ihonväristään tai kielitaidostaan. On tärkeää, että lapsi tuntee yhteenkuuluvuutta perheeseen sekä ympäröivään kulttuuriin ja saa myönteistä palautetta, jolloin hän voi olla ylpeä omasta identiteetistään. (Heikkilä 2014, 17; Kinnunen & Del Angel 2017.)

3.2 Äidinkieli on ajattelun ja tunteiden kieli

Kielen kehittyminen on keskeinen osa lapsuutta ja sen kehitystehtäviä. Ihmisen ajattelusta suuri osa perustuu kieleen ja sen lisäksi, että kieli toimii välineenä kommunikaatioon, se on myös tapa muovata ajattelua. Lapsen kognitiiviset kyvyt esimerkiksi muisti, oppiminen, havaitseminen ja tarkkaavaisuus, auttavat kielellisen tiedon prosessoimisessa. Jo vastasyntyneellä on valmius havainnoida ympäristöään eri aisteilla ja kommunikaatio on aluksi sanatonta ja erilaisin elein tapahtuvaa (Nurmiranta ym. 2009, 37). Kielen kehittyminen lähtee pienestä. Ääniympäristö alkaa muotoutua jo sikiökaudella, kun lapsi kuulee äitinsä äänen, sydämensykeä ja hengityksen sekä ulkoisia ääniä äidin kehon ulkopuolelta (Marjanen 2009, 44). Pieni lapsi prosessoi ei-kielellisesti kokemuksiaan ja epäsuoria sijaiskokemuksia hankkiessaan tietoa esineistä ja niiden välisistä suhteista ja pikkuhiljaa ymmärryksen kautta lapsi antaa kielellisille symboleille merkityksiä. Lapsen hallitessa yhä enemmän kielellisiä taitoja kielestä tulee todellista, vaikka tapahtumia ei ilmenisikään samanaikaisesti, vaan ajattelun tasolla. Lapsella on kyky hallita sanoja ja kielellisiä muotoja hyvin varhain saadessaan rikastuttavia ja kognitiiviseen tasoon sopivia kielellisiä virikkeitä. Myös sosiaalisilla tekijöillä on suuri osuus kielen kehitykseen, kun lapset poimivat lauseoppeihin liittyviä sääntöjä ympärillään kuulemastaan puheesta. Vanhemmat voivat mukauttaa puhettaan lapsen kielellisen kyvykkyyden mukaan, jolloin kielen omaksuminen helpottuu. Vanhemmat esimerkiksi voivat käyttää lyhyempiä ja yksinkertaisempia lauseita, toistoja ja puhua hitaammin. (Bandura 2016, 22-25.)

Hassinen (2005, 16-17) käsittelee teoksessaan kaksikielisyyttä, joka hänen mukaansa on tunnettu jo ihmisen alkuhistoriasta lähtien ja se on lähes maailmanlaajuinen ilmiö. Hän puhuu kaksikielisyydestä monimuotoisena ilmiönä, jolle on monia määritelmiä kielten omaksumisesta ja menetelmästä, kielten tasosta ja käyttämisestä sekä samaistumisesta riippuen. Sitä voidaan määritellä henkilökohtaisella tai yhteiskunnan tasolla.

Nykymaailmassa, kun ihmiset liikkuvat entistä enemmän ja jotkut asuvat muualla kuin synnyinmaassaan loppuikänsä, koko maailman kielitilanne muuttuu ja uudistuu ja monikielisyys tulee väistämättä osaksi nykyihmisen elämää (Mantila 2016, 11). Arviolta noin puolet maailman asukkaista on kaksikielisiä ja suuri osa maailman yhteisöistä kommunikoi useammalla kuin yhdellä kielellä. Kaksi- ja monikielisyys on jo pitkään ollut itsestään selvä elämänmuoto esimerkiksi Afrikassa, Etelä-Amerikassa, Intiassa ja Kaakkois-Aasian valtioissa. Australian, Kanadan ja Ruotsin väestöt monikielistyivät sotien jälkeen ja esimerkiksi Kalifornian asukkaista neljännes on syntynyt Yhdysvaltojen ulkopuolella. Myös Suomi on historiallisesti monikielinen maa, kun toisena hallitsevana kielenä on pitkään ollut suuren kieliyhteisön kieli ruotsi. Vieraiden kielten opiskelu tai kaksi- ja monikielisyys ovat edellytyksenä sille, että eri maat ja kansat voivat kommunikoida keskenään. Kielitaidon kehittyminen vaatii ahkerointia ja käytännön

kokemusta. Puhutaan, että mitä vanhemmaksi tullaan, sitä vaikeampaa uuden kielen oppiminen on, mutta toisaalta mitä useampaa kieltä osaa, sitä helpompaa on opiskella seuraavaa kieltä edellisten kokemusten pohjalta. (Hassinen 2005, 11.)

Kun mietitään monikulttuuristen perheiden vanhempia, he ovat oppineet lapsuudessaan oman äidinkielen, joka on muodostunut osaksi heidän minäänsä ja identiteettiään sekä ilmentää sitä kulttuuria, jossa he ovat kasvaneet. Myöhemmässä iässä he ovat voineet oppia muitakin kieliä, mutta tällöin kielitaito on harvoin syntyperäisen puhujan tasolla. Tästä voi yksinkertaisesti siirtyä ajatukseen, että sillä omalla äidinkielellä rakennetaan kaikkein luonnollisin tunteyhteys lapseen, sillä äidinkieli on ajattelun ja tunteiden kieli. Se toimii välineenä kulttuurin säilyttämiseen ja pitää yllä yhteyksiä synnyinmaahan, sukulaisiin ja ystäviin. Vanhempien tulisi olla innokkaita antamaan lapsilleen omat kielensä ja kulttuurinsa mahdollisista haasteiden kohtaamisesta huolimatta. (Halme 2011, 87; Hassinen 2005, 12-13; Mantila 2016, 12.)

Monikulttuuristen perheiden lapset saavat syntymästään lähtien mukaansa kaksi tai useampia kieliä. Lapsille puhutaan alusta lähtien vähintään kahta kieltä samanaikaisesti eli he omaksuvat ensikielenä kaksikielisyyden. Lapsen omaksuessa perheessä kummaltakin vanhemmalta eri kielen, voidaan puhua ”äidinkielestä” ja ”isänsä kielestä” ja siten perheen monikielisyydestä. Pieni lapsi omaksuu kieliä kuuntelemalla ja seuraamalla aikuista, yrittää matkia heitä ja rakentaa näin omaa kielisysteemiään. Herkistymiskausi äidinkieleen alkaa kuuden kuukauden iässä, jolloin ”äidinkielen” ja ”isänsä kielen” kommunikoinnin johdonmukainen käyttö olisi viimeistään alettava. Monikieliseksi kasvaminen on dynaaminen prosessi ja se on enemmänkin kuin useamman kielen puhumista tai kulttuurikontekstia. Se vaikuttaa ihmiseen kokonaisvaltaisesti rakentuessaan lapsille elämäntyyliseksi ja elämän sisällöksi. (Hassinen 2005, 13, 37-39.)

Tutkimus- ja kirjallisuustiedon valossa lapsi kykenee omaksumaan useampia kuin yhden kielen, ja eläminen kahden tai useamman kielen kanssa voi olla jopa tavallisempaa kuin yksikielisyys. Monikielisyyden yleisyydestä huolimatta varhaiseen lapsuuteen liittyvään monikielisyyteen saatetaan usein suhtautua kielteisesti. Pelätään, että varhaisessa lapsuudessa omaksuttu monikielisyys olisi vaarallista ja aiheuttaa niin sanottua puolikielisyyttä, jossa uskotaan kielten jäävän alikehittyneiksi. Monikielisyys nähdään poikkeustilana normaalista, ongelmana, uhkaavana asiana tai muuten suhtaudutaan epäluuloisena. Ulkopuolisista perheiden kielelliseen ympäristöön liittyvät säännöt, tavat ja vaihtelut voivat vaikuttaa vaikeilta ja mahdottomilta, mutta itse perheenjäsenet voivat olla hyvinkin tottuneita tilanteeseen. Kielen käyttöön ja hallintaan yhdistetään usein vaatimus täydellisyydestä ja puhtaudesta, joten ulkopuolisen silmin kielten sekoittaminen liitetään kielen hallinnan puutteisiin ja ongelmiin olettaen, ettei kumpaakaan kieltä osata riittävän hyvin. Nykytutkimus ja -kirjallisuus kuitenkin puolustaa varhaista kontaktia useampiin kieliin ja monikielisyys nähdään hyödyllisenä kommunikaatiota

laajemmassakin mielessä. Monikielisten ajattelun on todettu olevan luovempaa, oivaltavampaa ja joustavampaa, he suoriutuvat paremmin valikoivaa tarkkaavaisuutta vaativissa tehtävissä sekä havaitsevat paremmin kielen ilmiöitä yksikielisiin verrattuna. (Hassinen 2005, 12-13, 16-18; Kurhila 2017; Latomaa 2016, 19-21; Opetushallitus 2015, 17.) Cunningham (2011, 22) tuo esiin ajatuksen, että lapselle kielten vaihtaminen on yhtä helppoa ja luonnollista kuin hengittäminen.

On tärkeää muistaa, että monikielisyyden vaatimuksena ei ole, että lapsi osaa molempia tai kaikkia kieliä täsmälleen yhtä hyvin tai käyttää niitä yhtä paljon. Kielen oppiminen voi näyttää hitaammalta kuin jos omaksuttavana olisi vain yksi kieli, sillä lapsen sanavarasto yhdessä kielessä saattaa vaikuttaa suppealta. Kielet vasta kehittyvät ja muuttuvat ja niiden yhdistymisen voi olla molemmansuuntaista ja on muistettava, että lapsen sanasto sisältää ilmauksia useammalla kielellä. Sanavarasto koostuu osista, jotka täydentävät toisiaan. Monikieliseksi kasvava lapsi voi tietoisesti käyttää ja vaihtaa kieliä saman keskustelun aikana ja niin sanottu koodinvaihto onkin monikielisen ihmisen vuorovaikutuksen luonteva osa. Kielille muotoutuu erilainen asema lapsen maailmassa tilanteesta, ihmisistä ja tarkoituksista riippuen. Tietysti kielten kehittymiseen vaikuttaa suuresti myös se, missä perhe asuu ja mitä kieltä ympäristössä puhutaan. Usein ympäristön puhuma kieli, varsinkin jos se on toisen vanhemman äidinkieli, kehittyy lapsella vahvemmaksi, joten vähemmistökielen on saatava erityishuomiota ja tukea myös perheen ulkopuolelta. Näin voidaan taata parhain mahdollinen monikielinen lopputulos lapsen elämässä. (Halme 2011, 90; Hassinen 2005, 17-18; Kinnunen ja Del Angel 2017; Kurhila 2017; Latomaa 2016, 20-21; Opetushallitus 2015, 16-17.)

Monikulttuuristen perheiden lasten monikielisyyds tulisi nähdä vanhemmilta perittynä rikkautena. Vanhempien kielet ovat lahja, joka kätkee sisäänsä paljon muutakin kuin vaan sanoja. Kieliin liittyy koko kulttuuri ja siten tie toiseen todellisuuteen kuten erilaiseen ympäristöön ja ilmastoon, kirjallisuuteen ja henkiseen kulttuuriin. Lapsen kasvu ehjään identiteettiin ja tunne-elämään mahdollistuu molempien vanhempien äidinkielten tasapainoisella kehityksellä, sillä oppimalla vanhempiensa äidinkielet lapsella on mahdollisuus yhdistyä heidän kulttuureihin ja oppia ymmärtämään niihin liittyviä toiminta- ja ajattelutapoja. Monikielisyyden tukeminen on parhaimmillaan, kun molempien vanhempien äidinkielillä on käytännön merkitystä lapselle ja ne ovat luonnollisesti läsnä lapsen elämässä. Tällöin lapsella on tarve ja monipuoliset mahdollisuudet käyttää kieliä jokapäiväisissä sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa. Molempien vanhempien äidinkielten oppimisen tukeminen luo hyvän ja läheisen suhteen lapsen ja molempien vanhempien välille sekä mahdollistaa lapsen tasapainoisen ja kokonaisvaltaisen kehityksen. (Kinnunen & Del Angel 2017; Mantila 2016, 12; Valtonen 2014, 12-13.)

Kirjallisuuden ja tutkimusten valossa lapsen kasvattaminen monikieliseksi vaatii johdonmukaisuutta, pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja sitoutumista kuitenkin suhtautuen luonnollisesti ja

myönteisesti monikieliseen kehitykseen kuuluviin ilmiöihin lapsen ympäristössä sekä vanhempien uskoa ja arvostusta oman kielen merkitykseen. Kaksi- ja monikielisyydestä on hyvä keskustella jo ennen lapsen syntymää, kun vanhemmilla on eri äidinkielet. Usein perheisiin muodostuu omanlainen kielisysteemi, joko tietoisena suunnitteluna tai sen mukaan, mikä tuntuu luonnolliselta ja oikealta juuri omalle perheelle. (Bourgogne 2013, 33-39; Cunningham 2011, 31-40; Hassinen 2005, 41; Latomaa 2016, 25-26; Pöllänen 2012.)

OPOL-menetelmän eli one person - one language -menetelmän on uskottu jo monen vuoden ajan olevan kelvollisin keino lapsen kasvattamisessa osaavaksi monikieliseksi. Tämän menetelmän uskotaan olevan toimivan simultaanin monikielisyyden omaksumismenetelmä. Keskeinen periaate on, että kumpikin vanhempi puhuu omaa natiivia kieltään lapselle, jolloin lapsi yhdistää tiettyyn henkilöön tietyn kielen ja tietää, millä kielellä hänen oletetaan vastaavan. Lapsen rohkaiseminen ja ohjaus auttavat häntä käyttämään kieliä oikein, mutta lasta ei saa pakottaa käyttämään kieltä, eikä torua tai rangaista virheistä. Monelle vanhemmalle oman äidinkielen puhuminen lapselle on myös oikeimmalta tuntuva vaihtoehto. Olemalla ylpeä omasta kulttuuristaan ja kielestään myös lapsi oppii arvostamaan niitä. (Bourgogne 2013, 33-39; Cunningham 2011, 31-40; Hassinen 2005, 41; Latomaa 2016, 25-26; Pöllänen 2012.)

3.3 Vertaistukea perheille

Vertaistuesta puhutaan sosiaalityössä voimaannuttava keinona, kun ihmisellä on mahdollisuus kohdata samanlaisessa elämäntilanteessa olevia sekä käsitellä ja keskustella asioista, jotka ovat toisellekin ajankohtaisia. Opinnäytetyöprojektini aikana pääsin tutustumaan Suomi-koulujen toimintaan sekä Duo-olohuoneisiin, joten kerron niistä seuraavaksi hieman lisää. Molemmat näistä liittyvät vahvasti monikulttuurisiin perheisiin, sillä ne tarjoavat tukea samanlaisessa asemassa oleville perheille.

3.3.1 Suomi-koulut maailmalla

Ensimmäiset suomen kielen opetusta antaneet koulut perustettiin jo 1960-luvulla Kanadaan ja Suomen valtio aloitti Suomi-koulujen tukemisen vuonna 1972, kun Eurooppa sai ensimmäisen Suomi-koulunsa Lontoon lauantai-kouluna. Suomi-koulut ovat syntyneet ulkosuomalaisten omasta tarpeesta ja halusta välittää omille lapsilleen suomalainen kulttuuriperintö. Nykyään maailmassa toimii reilusti yli sata koulua noin 45 maassa harkinnanvaraisella valtionavustuksella ja niissä opiskelee noin 4 000 lasta ja nuorta, jotka ovat 3-18 -vuotiaita. Lisäksi joissain Suomi-kouluissa on aikuis- tai taaperoryhmiä, jotka eivät ole valtionavustuksen piirissä. (Opetushallitus 2015, 7; Suomi-koulut maailmalla 2017; Suomi-koulut - kieltä ja kulttuuria ulkosuomalaislapsille ja -nuorille 2017.)

Suomi-koulut ovat tarkoitettu niille lapsille ja nuorille, joiden vanhemmista ainakin toinen on suomalaistaustainen. Eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevat oppilaat kohtaavat toisensa ja voivat solmia monimuotoisia vuorovaikutussuhteita. Myös koti ja vanhemmat tai muut huoltajat otetaan mukaan yhteiseen arvopohdintaan ja toimintatavoista sopimiseen yhteistyön taakkaamiseksi kodin kanssa. Suomi-koulujen opetusta annetaan varsinaisen kouluopetuksen rinnalla ja se sisältää suomen kielen opetuksen lisäksi tutustumista monimuotoiseen suomalaiseen kulttuuriin, maantuntemukseen, luontoon, historiaan ja yhteiskuntaan. Perheellä on päävastuu suomen kielen kehittämisestä ja ylläpitämisestä, mutta suomi-koulu pyrkii herättämään ja ylläpitämään kiinnostusta suomen kieleen ikä- ja taitotasojen mukaisesti. Lähtökohdiana suomi-kouluopetuksella on oppilaan monikielisen identiteetin ja paikan maailmassa vahvistuminen ja ihmiskäsityksen, maailmankuvan ja -katsomuksen laajentaminen. (Opetushallitus 2015, 11.)

3.3.2 Familia ry:n Duo-toiminta

Familia ry on perustettu vuonna 1988 ja yhdistyksen toimintaa tukevat muun muassa Raha-automaattiyhdistys ja Helsingin kaupunki. Familian perusajatuksena on muistuttaa, että huolimatta eri taustoistamme ja lähtökohdistamme elämme kaikki yhdessä ja samassa maailmassa, ja yhdessä olemalla ja tekemällä tutustumme toisiimme, jolloin yhteisessä maailmassa on jokaisen parempi elää. Familia tuo yhteen Suomessa asuvia ihmisiä, jotka ovat syntyneet eri maissa, puhuvat eri kieliä ja omaavat erilaisia kulttuuritaustoja. Yhdistys järjestää monipuolista toimintaa Suomeen muuttaneille ja Suomessa syntyneille ihmisille sekä monikulttuurisille perheille. Toiminnalla pyritään tukemaan ihmisten kaksisuuntaista kotoutumista ja tehdään töitä sen eteen, että syrjimättömyys ja tasa-arvo toteutuisivat suomalaisessa yhteiskunnassa. (Tietoa Familiasta 2016.)

Yhdistys toimii monikansallisten parien ja perheiden edunvalvojana ja vuodesta 2008 alkaen yhdistys on kehittänyt monikulttuurisille perheille vertaistoimintaa. Monikulttuurisille perheille suunnattu Duo-toiminta oli Familia ry:n hallinnoima ja RAY:n rahoittama nelivuotinen hanke, joka on sittemmin vakiintunut pysyväksi osaksi yhdistyksen toimintaa. Sen kohderyhmä on Suomessa asuvat monikulttuuriset perheet. Niiden määrä on kolminkertaistunut kahdessa vuosikymmenessä ja ne ovat muodostuneet lukumäärältään merkittäväksi sekä pysyväksi osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Duo tarjoaa esimerkiksi valtakunnallista vertaistoimintaa, vanhempainvalmennusta ja neuvontapalveluja monikulttuurisille perheille. (Familia ry - Yhdessä maailmassa 2016; Tietoa meistä - Duo pähkinäkuoressa 2016.)

4 Tutkimustehtävä

Opinnäytetyöni tutkimustehtävä oli selvittää, millaisia kieliratkaisuja monikulttuurisissa perheissä tehdään lapsen identiteetin kehittyessä, millaisia merkityksiä perheet antavat monikulttuurisuudelle ja lasten monikielisuudelle sekä millaisia ympäristösuhteita perheillä on. Keskityin tämän hetken ilmiöihin ja ajatuksiin, joita perheiden vastauksista nousee esiin.

Tutkimusaineistoni avulla keräsin tietoa esimerkiksi seuraavista asioista:

- Mitä kieltä äiti puhuu lapsille? Entä isä?
- Millaisia mahdollisuuksia monikielisyys voi tarjota lapsille tulevaisuudessa?
- Miten ympäristö suhtautuu perheisiin?
- Millaisia monikulttuurisuuteen liittyviä haasteita perheet ovat kohdanneet?
- Kuinka tärkeää vertaistuki on perheen äidille, isälle ja lapsille?

5 Menetelmälliset ratkaisut ja eettisyys

Toteutin opinnäytetyöni pääosin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena, joka soveltuu tutkimusotteeksi erityisen hyvin, silloin kun kiinnostus liittyy tiettyjen tapahtumien tai ryhmien ja niissä mukana olevien toimijoiden merkitysrakenteisiin (Metsämuuronen 2008, 14). Usein laadullisen tutkimuksen tavoitteena on jonkin ilmiön ymmärtäminen ja kuvaaminen, jossa yksiselitteinen ja selkeä tutkimusongelma kertoo kysymyksen tai kysymysten muodossa sen, mitä aiheesta halutaan tutkia ja tietää (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a).

5.1 Aineiston hankinta

Keräsin aineiston E-lomakekyselyllä, johon monikulttuuristen perheiden vanhempi tai vanhemmat vastasivat. E-lomake on internet-selaimen ohjelmisto, jolla voidaan tehdä ja julkaista monipuolisia verkkolomakkeita sekä tarkastella ja käsitellä lomakkeisiin tulleita vastauksia. Ohjelmistossa on mahdollista selata lomakevastauksien tietoja monipuolisesti, tehdä erilaisia hakuja sekä siirtää tietoja tilasto- ja taulukkolaskentaohjelmistoihin kuten SPSS. (Mikä on E-lomake 3 2017.) Lomakekysely mielletään usein kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen aineiston hankintamenetelmäksi, mutta omani koen sisältävän enemmän laadullisia elementtejä, sillä esimerkiksi suurin osa lomakekyselystäni koostui avoimista kysymyksistä (Metsämuuronen 2008, 14-15).

Lomakekyselyn otsikkona oli ”Kulttuurit kohtaavat perheessä” ja englanninkielisessä versiossa ”Cultures meet in the family”. Lomakekyselyn alussa oli lyhyt tietopaketti perheiden monimuotoisuudesta ja vanhempien kulttuurien vaikutuksesta lapseen, jonka kokosin Terveystieteen ja hyvinvoinninlaitoksen internet-sivuilta löytyvän Lastenneuvolakäsikirjan pohjalta (Kerppola-Pesu & Moring 2017; Kinnunen & Del Angel 2017). Tämän jälkeen lomakkeessa kerrottiin, että

kysely on osa sosionomitutkimuksen lopputyötäni ja tarkemmin, millaista tietoa haluan lomakekyselyllä kerätä. Lisäksi alusta löytyi ohjeet osittaiseen tallennukseen sekä minun ja opinnäytetyöohjaajani yhteystiedot.

Lomakekyselyn ensimmäisessä osiossa kysyttiin perheen taustatietoja. Kuitenkaan vastaajien nimiä, puhelinnumeroita tai muita sellaisia ei kysytty missään opinnäytetyön teon vaiheessa. Näin perheiden henkilöllisyydet pysyvät anonyymeina eikä heitä voida tunnistaa vastauksista yksityisyyden suojelemiseksi.

Seuraavat osiot lomakekyselyssä pyrkivät löytämään vastauksia tutkimustehtävääni perheiden kieliratkaisuista, monikulttuurisuuden ja monikielisyyden merkityksistä vanhemmille ja lapsille sekä perheiden suhteesta ympäristöön ja vertaistukeen. Lomakekyselyn toinen osio oli otsikoitu nimellä ”Perhe, kulttuuri ja kieli”, kolmas osio ”Merkitykset, mahdollisuudet ja haasteet” ja neljäs osio ”Ympäristö ja vertaistuki”. Lisäksi lomakkeen lopussa vastaajan oli halutessaan mahdollista sanoa vielä jotain aiheeseen liittyen.

Julkaisin linkin lomakekyselyyn sosiaalisessa mediassa, joka on nykypäivänä oleellinen osa suuren osan ihmisistä elämää ja arvelin, että sitä kautta tavoitan kohderyhmääni kuuluvia ihmisiä helposti ja nopeasti. Julkaisin linkin sellaisissa Facebook-ryhmissä, joissa tiesin tavoittavani nimenomaan kohderyhmään kuuluvia ihmisiä eli monikulttuurisissa perheissä eläviä vanhempia. Nämä ryhmät, joissa linkin julkaisin olivat Suomalaiset Hollannissa, Suomalaiset Rotterdamissa, Kaksikieliset lapset, Jyväskylän monikieliset perheet - Multilingual Families in Jyväskylä, Monikielinen perheemme - Our Multilingual Family, Hyvinkään monikieliset perheet - Multilingual families in Hyvinkää sekä Raising Bilingual/Multilingual Children. Lisäksi Familia ry:n Duo-toiminnan työntekijä jakoi linkin Duon pääkaupunkiseudun ryhmissä, paikallisryhmissä ja yleisessä Duo-ryhmässä sekä Hyvinkään Mosaiikki - Monikulttuurinen kohtaamispaikka -sivusto jakoi sen omilla Facebook-sivuillaan. Näiden ryhmien koot vaihtelevat paljon, sillä esimerkiksi Hyvinkään monikieliset perheet - Multilingual families in Hyvinkää -ryhmässä on 38 jäsentä, kun taas Raising Bilingual/Multilingual Children -ryhmässä on yli 34 000 jäsentä.

Vastausajan päätyttyä vastauksia oli tullut yhteensä 150 kappaletta, joista englanninkielisiä oli 27 kappaletta. Suomenkielisistä vastauksista viisi oli tismalleen toistensa kopioita ja arvelin, että vastaajalla on ollut jonkinmoisia teknisiä ongelmia vastauksen tallentamisessa tai muuta sellaista. Tämä siis vähensi vastatuista lomakekyselyistä neljä kappaletta eli kokonaismääräksi jäi 146 kappaletta. Muistutuksistani huolimatta keskeneräiseksi vastauslomakkeita jäi seitsemän kappaletta, joista englanninkielisiä oli yksi kappale. Lopullisia analyysivaiheeseen hyödynnettäviä vastauksia oli siis 139 kappaletta, joista 113 kappaletta olivat suomenkielisiä ja 26 kappaletta englanninkielisiä.

5.2 Aineiston analysointi

Selkiytin keräämäni aineiston keskeisen sanoman tutkimustehtävääni liittyen eli seuraavassa luvussa kuvaan tutkimustehtävän kannalta oleellisia asioita, joita vastauksista tuli ilmi. Tarkastelin, pilkoin ja tiivistin yksittäistapauksia eli yksittäisiä vastauksia ja muodostin niistä yhdistellen asiakokonaisuuksia. Pohdin tutkittavaa ilmiötä aineiston avulla. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b.)

Sisällönanalyysistä puhutaan, kun aineistoa tarkastellaan yhtäläisyyksiä ja eroja etsien, eritellen ja tiivistäen. Sisällönanalyysissä tarkastellaan tekstimuotoista tai sellaiseksi muutettua aineistoa ja tuotetaan tekstianalyysia. Sisällönanalyysillä muodostin tutkittavasta ilmiöstä tiivistetyn kuvauksen eli tulokset. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006c.) Tein myös muutamia kuvioita havainnollistamaan tuloksia.

5.3 Eettinen pohdinta

Tein opinnäytetyöni noudattaen rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta sekä tietoa kerätessä että tulosten tallentamisessa ja esittämisessä. Kerätessäni aineistoa ja kootessani teoreettista viitekehystä, otin tutkijoiden ja kirjoittajien työt asianmukaisella tavalla huomioon. Kunnioitin heitä viitaten heidän julkaisuihinsa asianmukaista ohjeistusta noudattaen. (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2012, 6.)

Toimin avoimesti ja vastuullisesti jokaisessa vaiheessa. Opinnäytetyöni rakentui suunnitelmalle, jonka pohjalta sen toteutin. Noudatin vaitiolovelvollisuutta eli tutkimukseeni osallistuvien henkilöiden henkilöllisyydet pysyvät salassa koko opinnäytetyöprojektin ajan, tulosten raportoinnissa sekä myös opinnäytetyöprojektin päättymisen jälkeen. (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2012, 6.)

Validius tarkoittaa pätevyyttä, eli onko mitattu juuri sitä, mitä oli tarkoituskin. Validiutta voidaan myös tarkentaa käyttämällä eri menetelmiä, esimerkiksi määrällisen ja laadullisen tutkimusotteen yhdistämistä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231-233.) Tutkimustehtäväni kulki käsi kädessä lomakekyselyyn muotoilemieni kysymysten kanssa eli kokosin kysymykset siltä kannalta, että ne tuovat vastauksia tutkimustehtävääni. Pari henkilöä otti minuun yhteyttä, jotta voisin tarkentaa, mitä jollakin kysymyksellä tarkoitan, mutta muuten vastaajat olivat ymmärtäneet, mitä olin kysymyksillä ajatellut ja hakenut. Olen pääosin kuvannut tuloksia laadullisesti ja tekstianalyysina sisältäen suoria lainauksia vastauksista, mutta tarkentaakseni niitä, löytyy tuloksista myös määrällistä aineistoa kuvioina sekä prosenttilukuja kuvaamaan määriä.

Reliaabeliudella tarkoitetaan mittaustulosten toistettavuutta eli kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Reliaabelius kuvaa tulosten luotettavuutta, esimerkiksi jos eri tutkijat päätyvät samanlaiseen tulokseen tai eri tutkimuskerroilla saadaan sama tulos. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.) Pidän saatuja tuloksia luotettavina, sillä lomakekyselyyn vastanneet olivat kokemusasiantuntijoita monikulttuurisessa perheessä elämiseen liittyen. Toisaalta tismalleen samanlaisia vastauksia ei välttämättä tulisi, jos lomakekysely toteutetaan myöhemmin uudestaan, sillä ne olivat sillä hetkellä jokaisen vastaajan henkilökohtaisesti muotoiltuja virkkeitä. Kuitenkin vastaajilla on kokemusta aiheesta ja sen pohjalta syntyneitä vakiintuneita ajatuksia ja mielipiteitä, joten uskon, että samankaltaisiin tutkimustuloksiin päädyttäisiin myöhemminkin. Olen myös kertonut tarkasti opinnäytetyön toteuttamisen vaiheista, jonka katsotaan kohentavan luotettavuutta (Hirsjärvi ym. 2009, 232).

6 Tulokset

Tässä luvussa avaan aineiston pohjalta johdettuja tuloksia. Ensimmäisessä alaluvussa kerron perheiden taustatiedoista, kuten vanhempien ja lasten ikäjakaumasta, vanhempien kansallisuuksista ja perheiden asuinmaavalinnoista. Toinen alaluku liittyy perheiden kieliratkaisuihin kuten siihen, puhuvatko isä ja äiti lapsilleen omaa äidinkieltään aina, usein, joskus, harvoin vai ei koskaan, laulamisen ja muiden luovien menetelmien ja harrastusten osuuteen perheiden elämässä sekä siihen, missä määrin lapsia tuetaan kielten oppimisessa. Kolmas alaluku avaa vastauksia liittyen monikulttuurisuuden ja monikielisyyden merkityksiin, mahdollisuuksiin ja haasteisiin. Neljäs alaluku käsittelee vastaajien näkemyksiä suhteista ympäristöön sekä vertaistukeen.

6.1 Perheiden taustatietoja

Opinnäytetyöhöni osallistuneiden perheiden taustat olivat vastauksista päätellen hyvin moninaisia. Monet perheistä olivat ydinperheitä eli noin 87,1%, mutta joukossa oli myös eri tavoin rakentuneita uusperheitä, joissa kaikilla lapsilla ei ole samat vanhemmat. Osassa perheistä tämä tai nämä ei-biologiset lapset ovat kuitenkin koko ajan läsnä nykyisen perheen elämässä, kun taas toisissa he eivät asu koko ajan perheen kanssa.

Vastaajissa oli myös muutama perhe, jossa lapsilla on samat vanhemmat, mutta he ovat eronneet. Joissain kodeissa myös asui isovanhempi tai isovanhempia, joko vain toiselta vanhemmalta tai molempien vanhempien. Vastauksista 36,7%:ssa oli yksi lapsi perheessä, 42,4%:ssa kaksi lasta, 15,1%:ssa kolme lasta, 2,9%:ssa neljä lasta sekä 2,9%:ssa viisi lasta.

6.1.1 Iät, synnyinmaat ja asuinmaat

Vanhempien iät jakautuivat 25-vuotiaasta tai nuoremasta 60-vuotiaaksi. Noin 82,0%:ssa vastauksista toinen vanhemmista oli syntynyt Suomessa ja puhui suomea äidinkielenään. Lisäksi

kaikista vastauksista 2,2% oli sellaisia, joissa toisen vanhemman äidinkieli oli suomi, mutta oli syntynyt jossain muualla kuin Suomessa. Vanhemmalla oli kaksi äidinkieltä noin 10,1%:ssa kaikista vastauksista.

Perheiden lapset olivat iältään alle vuodesta 18-vuoteen. Myös yli 18-vuotiaita lapsia oli muutamia, mutta osasta heistä oli sittemmin mainittu, etteivät asu enää vanhempien kanssa vaan omillaan. Suurimmassa osassa vastauksia perheen lapsi tai lapset olivat syntyneet jomman kumman vanhemman kotimaassa. Noin 20,9%:ssa perheen lapsi, lapset tai osa lapsista olivat syntyneet maassa, joka ei ole kummankaan vanhemman synnyinmaa. Lasten synnyinmaa ei selvinnyt noin 11,5%:ssa kaikista vastauksista.

Vastauksissa ilmeni monenlaisia parisuhde- ja vanhempimuodostelmia. Niistä löytyi esimerkiksi

- suomalais-hollantilaisia,
- suomalais-norjalaisia,
- suomalais-ranskalaisia,
- suomalais-italialaisia,
- suomalais-saksalaisia ja
- suomalais-belgialaisia, joissa belgialaisen puolison äidinkielenä oli hollanti tai sen murrekieli flaami.

Lisäksi oli muun muassa

- suomalais-australialaisia,
- suomalais-kanadalaisia,
- serbialais-dominikaanilaisia tai serbialais-suomalaisia
- suomalais-bulgarialaisia,
- suomalais-englantilaisia,
- puolalais-englantilaisia,
- suomalais-japanilaisia,
- suomalais-nigerialaisia,
- hollantilais-ruotsalaisia sekä
- itävaltalais-ruotsalaisia, jossa itävaltalaisen puolison äidinkielenä oli esimerkiksi saksa ja kroatia.

Vastauksista löytyi myös esimerkiksi

- suomalais-meksikolaisia,
- suomalais-tansanialaisia,
- hollantilais-egyptiläisiä,

- brasilialais-englantilaisia,
- suomalais-unkarilaisia,
- suomalais-vietnamilaisia,
- suomalais-albanialaisia,
- ranskalais-ruotsalaisia,
- suomalais-thaimaalaisia,
- suomalais-ghanalaisia,
- irlantilais-saksalaisia sekä
- thaimaalais- tai englantilais-sveitsiläisiä, jossa sveitsiläisen puolison äidinkielenä oli esimerkiksi sveitsinsaksa.

Vastauksista selvisi, että suurin osa perheistä asuu jommankumman vanhemman synnyinmaassa. Noin 25,2% asui maassa, joka ei ole kummankaan vanhemman synnyinmaa ja siten niin sanottu ”kolmas kulttuuri”. Vastausten perusteella suurin osa perheistä asuu Suomessa. Seuraavaksi eniten perheitä asuu Hollannissa, Saksassa, Ruotsissa, Iso-Britanniassa ja Sveitsissä. Myös esimerkiksi Yhdysvallat, Belgia, Ranska, Australia, Saudi-Arabia ja Unkari olivat tämän hetkisinä asuinmaina edustettuina.

6.1.2 Perusteluja nykyiselle asuinmaalle

Taustatiedossa kysyttiin, miksi ja miten perhe on valinnut nykyisen asuinmaansa. Opiskelu- ja työperäisiä syitä ja niistä nousseita valintoja tuli eniten esiin. Näissä tapauksissa esimerkiksi toinen vanhempi oli lähtenyt toisen kotimaahan opiskelemaan tai töihin joko kumppanin perässä tai ennen kuin olivat tavanneet ja ovat sittemmin jääneet kyseiseen maahan. Osassa tapauksissa molemmat vanhemmat olivat lähteneet kotimaastaan muualle töihin tai opiskelemaan ja siten tavanneet toisensa. Vastauksista selvisi, että useat perheet ovat asuneet monessakin maassa juuri esimerkiksi töiden perässä.

Työ- ja opiskeluasioiden rinnalla vastauksissa painotettiin elintason liittyviä seikkoja ja lapsen kautta perusteltuja valintoja asuinmaan valinnassa. Suomessa asuvat perheet perustelivat valintaansa esimerkiksi tasokkaan varhaiskasvatuksen, koulutusjärjestelmän, terveydenhuollon, parempien palveluiden, tukiverkoston ja -järjestelmien sekä yleisen turvallisuuden takia. Toisaalta muutamissa vastauksissa sanottiin, että Suomi voisi olla vaihtoehto, mutta asuminen on kallista, jos ei ole korkeasti koulutettu tai perhe on muuttanut pois Suomesta, kun muualta oleva puoliso ei ole sopeutunut elämiseen Suomessa. Muutamassa tapauksessa nykyinen asuinmaa on valittu muin perustein kuten puolesta välistä vanhempien synnyinmaita.

Seuraavaksi joitakin otteita siitä, miten asuinmaan valintaa oli vastauksissa perusteltu:

” -- Suomi tuntui lapsille paremmalta paikalta kasvaa.” /suomalais-hollantilaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, kaksi lasta.

”Mietimme, missä lapsemme saisivat parhaan koulutuksen ja tuen omalle kansainvälisyydelleen. -- ” /suomalais-brittiläiset vanhemmat, perhe asuu Sveitsissä, kaksi lasta.

”Parhaat mahdollisuudet perheenä. -- ” /suomalais-hollantilaiset vanhemmat, perhe asuu Hollannissa, kolme lasta.

“ -- I also believe it to be a very good country for children and families. I also think it would be a lot harder for our child to learn Icelandic outside Iceland than to learn English in Iceland, and I don't want her to lose that connection with her family and heritage.” /brittiläis-islantilaiset vanhemmat, perhe asuu Islannissa, yksi lapsi.

”Olemme asuneet Suomessa koko yhteisen elämämme ajan. Mies muutti Suomeen vuonna 2004, rakkauden perässä :) Ja sillä tiellä ollaan edelleen. Alkuvaiheessa mietimme välillä Ranskaankin muuttamista, mutta nyt olemme juurtuneet Suomeen, eikä muutto tunnu todennäköiseltä (oma koti, työt, lasten koulu jne.). -- ” /suomalais-ranskalaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, kolme lasta.

” -- Tällä hetkellä tuntuu hyvältä täällä olla. Tulevaisuutta ei koskaan tiedä varmana.” /amerikkalaissuomalais-nicaragualaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, kaksi lasta.

”Asuimme molemmat täällä tavatessamme, joten oli luontevaa jäädä. -- ” /suomalais-brittiläiset vanhemmat, perhe asuu Iso-Britanniassa, yksi lapsi.

”Work primarily - but staying here for social and cultural lifestyle.” /brittiläis-sveitsiläiset vanhemmat, perhe asuu Sveitsissä, yksi lapsi.

”Tapasin mieheni Ruotsissa. -- Olemme harkinneet muualle muuttamista, Bryssel oli lähellä, mutta esikoiden synnyttyä päätimme kuitenkin jäädä Ruotsiin mm. vanhempainvapaiden takia.” /suomalais-saksalaiset vanhemmat, perhe asuu Ruotsissa, kolme lasta.

”Olemme elämänmatkalla ja aloitimme Espanjasta, koska se on helppo maa sopeutua. -- ” /suomalais-kiinalaiset vanhemmat, perhe asuu Espanjassa, kaksi lasta.

” -- Halusimme palata Etelä-Afrikasta Eurooppaan, missä lapset voivat elää 'normaalimman' elämän ilma piikkilankoja ja rodullista eriarvoisuutta. Voisimme muuttaa muuallekin, olemme asuneet useassa paikassa ja matkustelleet paljon. -- ” /suomalais-brittiläiset vanhemmat, perhe asuu Iso-Britanniassa, kaksi lasta.

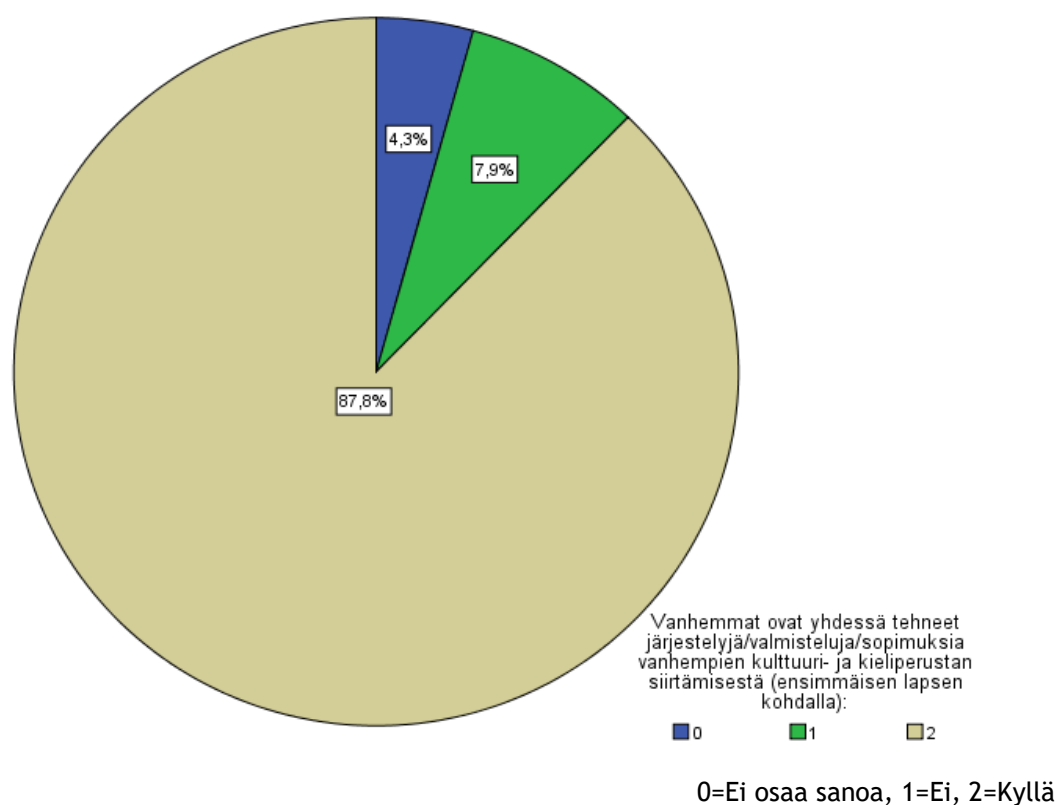
“Me and my partner met in the UK and we decided to move to his country of origin, Sweden, because we thought it was a great country to raise children. -- ” /ranskalais-ruotsalaiset vanhemmat, perhe asuu Ruotsissa, yksi lapsi.

6.2 Perheiden kulttuurilliset- ja kieliratkaisut

Vastauksista ilmeni, että enemmistö vanhemmista puhuu keskenään yhtä kieltä, joka on jomankumman äidinkieli tai muuta yhteistä kieltä kuten englantia. Noin 27,3%:ssa vastauksista kerrottiin vanhempien puhuvan keskenään kahta kieltä ja 10,1%:ssa kolmea kieltä, mutta kuitenkin vastauksissa oli mainittu jonkin tietyn kielen olevan useimmiten käytetty. Yhdessä vastauksessa ei selvinnyt, mitä kieltä vanhemmat puhuvat toisilleen. Vanhempien kirjoitus- ja lukutaidoissa, tietoteknisissä ja muissa yhteiskunnallisissa vuorovaikutuksessa tukevissa kielellisen ilmaisen taidoissa ei ilmennyt sen suurempia heikkouksia, vaan ne ovat lähes kaikilta osin hyviä tai erinomaisia.

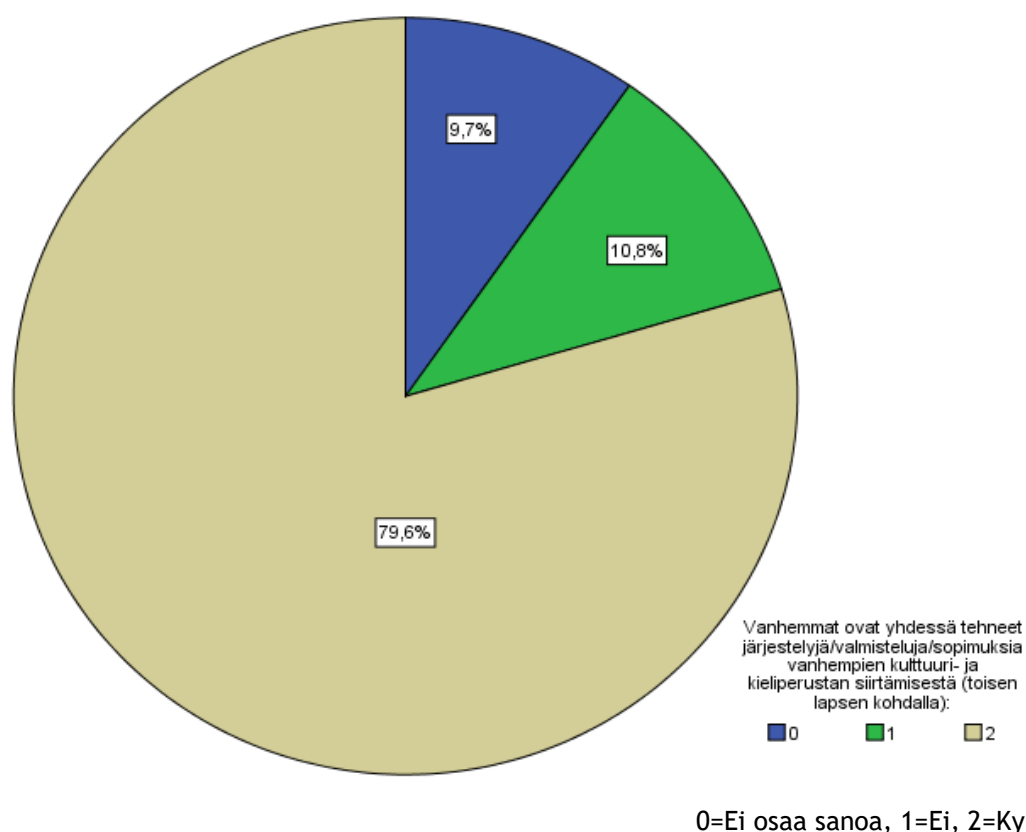
6.2.1 Järjestelyt kieli- ja kulttuuriperustan siirtämisestä lapsen elämään

Kun kysyttiin, ovatko vanhemmat yhdessä tehneet lasten kohdalla järjestelyjä, valmisteluja ja sopimuksia vanhempien kieli ja kulttuuriperustan siirtämisestä lasten elämään, vastauksista selvisi, että näiden tekeminen on tavanomaista suurimmassa osassa perheitä. Alla oleva kuvio kertoo, miten on toimittu ensimmäisen lapsen kohdalla. Kaikista vastaajista 87,8% oli jollain tavalla suunnitellut tai sopinut vanhempien kieli- ja kulttuuriperustojen siirtämisestä lapsen elämään. Kaikista vastaajista 7,9% ei ollut tehnyt järjestelyjä ja 4,3% ei osannut sanoa.

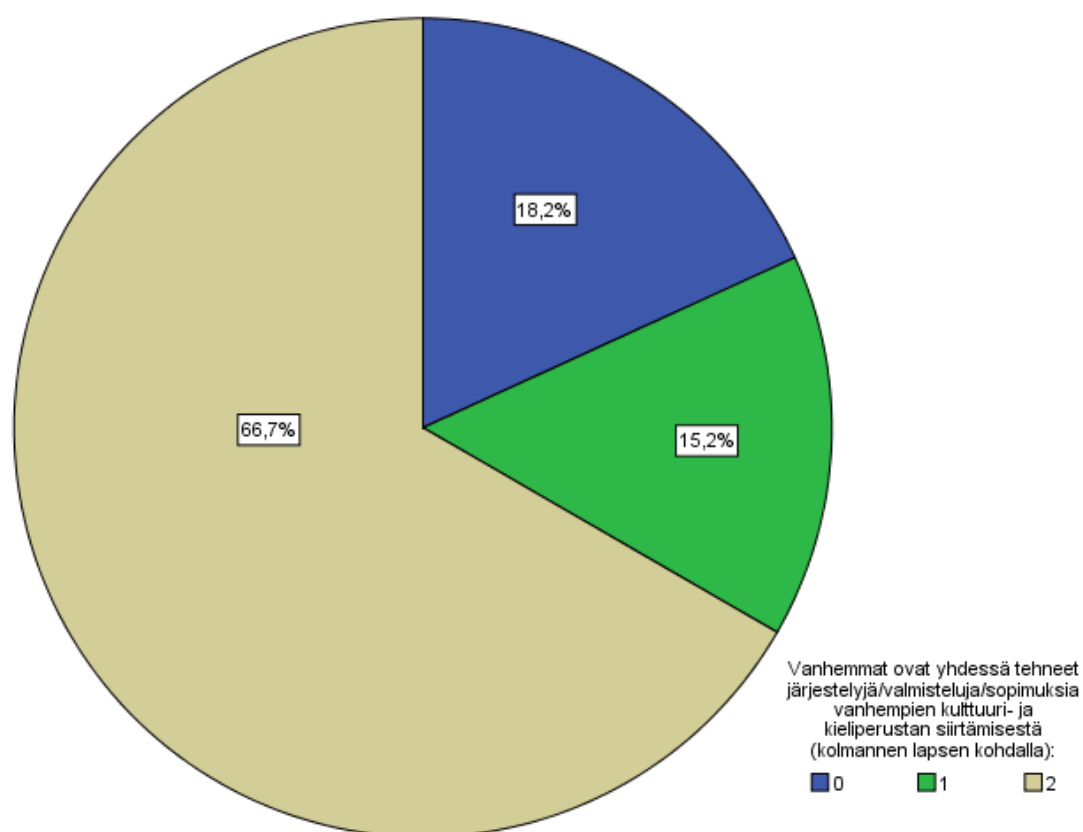
Kuvio 1: Järjestelyt/valmistelut/sopimukset ensimmäisen lapsen kohdalla.

Toisen lapsen kohdalla järjestelyjen ja suunnitelmien tekeminen ei ollut enää niin yleistä, mutta kuitenkin suurimmassa osassa perheitä niitä oli tehty. Niistä vastaajista, joilla oli myös toinen lapsi, 79,6% oli tehnyt suunnitelmia ja järjestelyjä vanhempien kulttuuri- ja kieliperustan siirtämisestä lapsen elämään. Toisen lapsen kohdalla 10,8% ei ollut tehnyt järjestelyjä ja 9,7% ei osannut sanoa, oliko järjestelyjä tehty.

Kuvio 2: Järjestelyt/valmistelut/sopimukset toisen lapsen kohdalla.

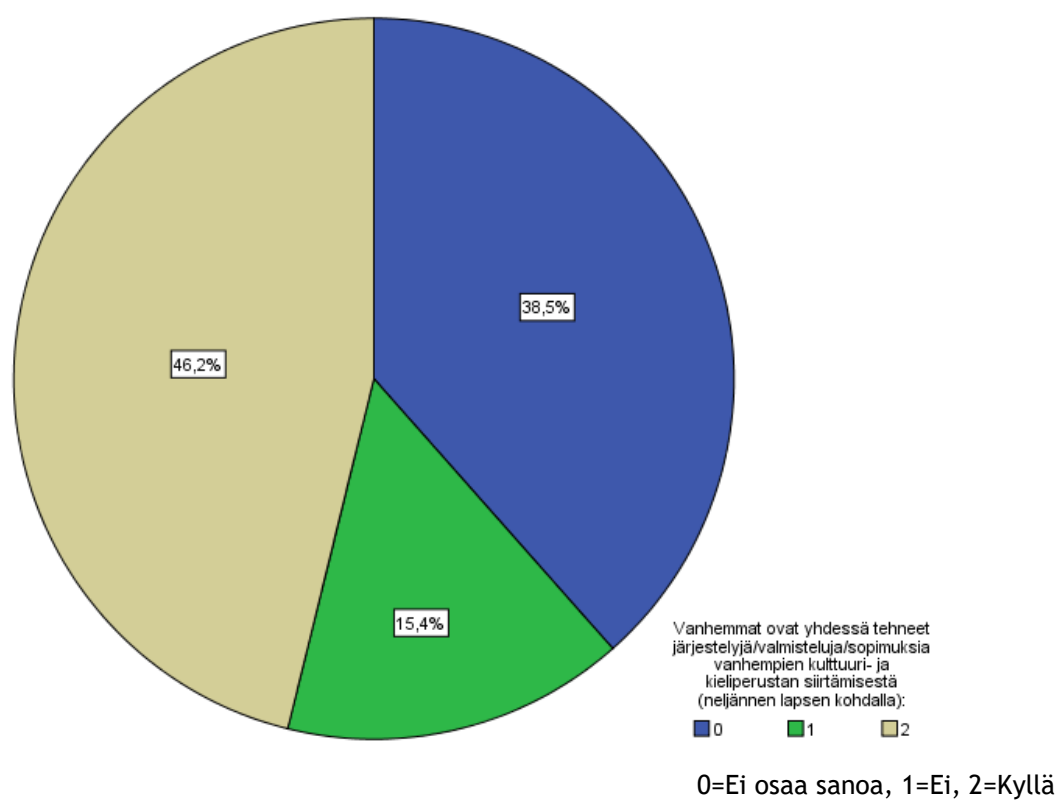
Niistä perheistä, joissa oli kolme lasta, kolmannen lapsen kohdalla järjestelyjä, valmisteluja ja sopimuksia vanhempien kulttuuri- ja kieliperustan siirtämisestä lapsen elämään oli tehty 66,7%:ssa tapauksista. Järjestelyjä ja sopimuksia ei oltu tehty 15,2%:ssa tapauksia ja jopa 18,2% ei osannut sanoa, oliko niitä tehty.

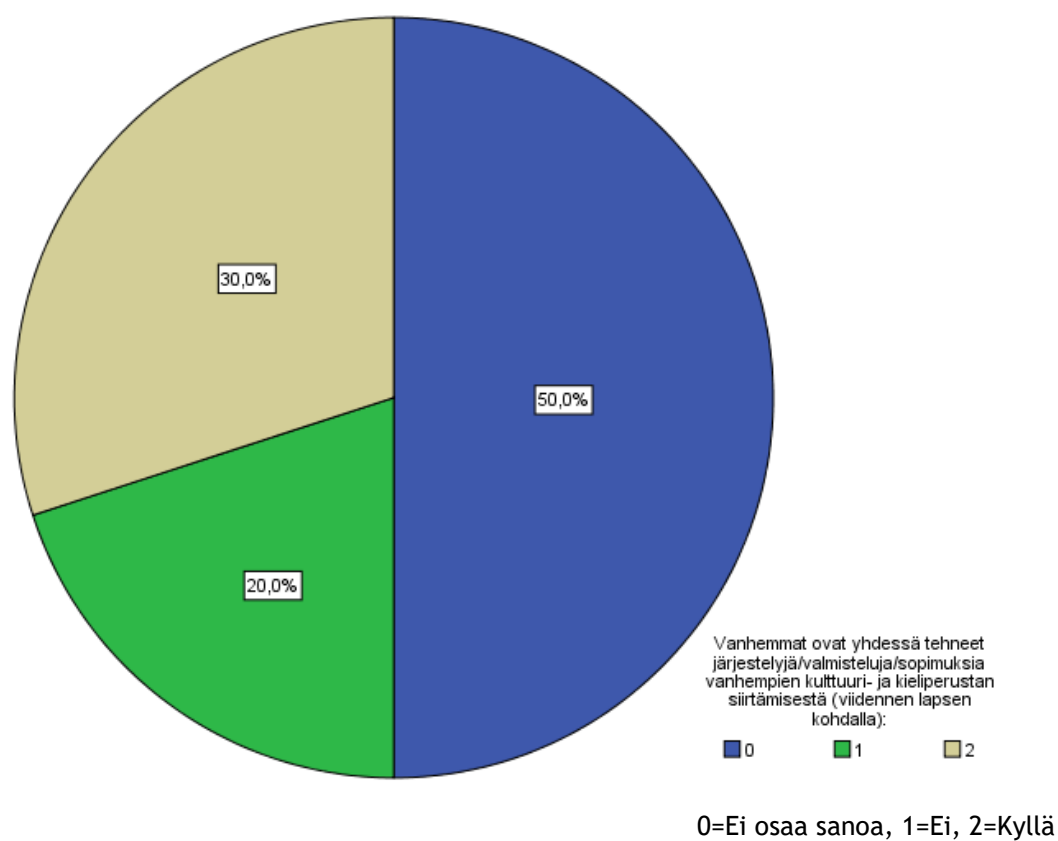
0=Ei osaa sanoa, 1=Ei, 2=Kyllä

Kuvio 3: Järjestelyt/valmistelut/sopimukset kolmannen lapsen kohdalla.

Neljännän lapsen kohdalla 46,2% vastaajista oli tehnyt järjestelyjä ja 15,4% ei ollut tehnyt. Vastaajista 38,5% ei osannut sanoa, oliko järjestelyjä tehty. Viidennen lapsen kohdalla 30,0% vastaajista oli tehnyt järjestelyjä ja 20,0% ei ollut tehnyt järjestelyjä. Vastaajista puolet eli 50,0% niistä, kenellä oli viisi lasta, ei osannut sanoa, oliko järjestelyjä ja sopimuksia tehty.

Kuvio 4: Järjestelyt/valmistelut/sopimukset neljännen lapsen kohdalla.

Kuvio 5: Järjestelyt/valmistelut/sopimukset viidennen lapsen kohdalla.

Tässä kysymyksessä oli vastaajien kesken melko suurta hajontaa siitä, onko järjestelyjä ja sopimuksia kulttuuri- ja kieliperustan siirtämisestä tehty. Vastauksista selvisi, että parin ensimmäisen lapsen kohdalla suunnitelmia tehdään eniten. Osalla vastaajista myöskään kaikki lapset eivät olleet biologisia, joten nämä vaikuttivat joltain osin vastauksiin ”ei osaa sanoa” tai ”ei ole tehty” vastausten osalta.

Perheet erosivat myös paljon siinä, oliko järjestelyjä tehty kaikkien lasten kohdalla vai ei. Suurimmassa osassa niitä oli tehty kaikkien kohdalla. Kuitenkin joukossa oli useampia perheitä, joissa lapsista osan kohdalla oli tehty järjestelyjä ja osan kohdalla ei. Näissä yleensä ensimmäisenä tai ensimmäisinä syntyneiden kohdalla järjestelyjä oli tehty, mutta myöhempien lapsien kohdalla ei enää yhtä tavanomaisesti.

Perheissä, joissa tietoisia järjestelyjä, valmisteluja tai sopimuksia vanhempien kulttuuri- ja kieliperustan siirtämisestä lapsen elämään oli tehty, ne liittyivät eniten sellaisiin päätöksiin, mitä kieltä tai kieliä vanhemmat tulevat puhumaan keskenään ja kuka puhuu lapsen kanssa mitään kieltä. Useimmissa vastauksissa tuotiin esiin OPOL-menetelmä, eli että kumpikin vanhempi puhuu lapselle vain omaa äidinkieltään tai äidinkieliään tukeakseen lapsen kaksi- tai monikielistä kasvatusta, koulumenestystä ja integroitumista yhteiskuntaan.

Vastauksissa korostui molempien vanhempien kaikkien kielten tärkeys ja halu systemaattisesti siirtää ne lasten elämään. Perheissä oli mietitty, miten voidaan parhaiten tukea lasta niiden oppimisessa. Kielellä nähtiin olevan selvä yhteys kulttuurin siirtämiseen. Monissa vastauksissa kerrottiin, että kieliä opetetaan muun muassa kirjojen, lastenohjelmien, leikkien, lorujen, musiikinkuuntelun ja laulujen sekä pelien kautta, ja näitä pyritään toteuttamaan molempien vanhempien äidinkiellillä. Seuraavaksi muutamia otteita vastauksista siihen, millaisia järjestelyjä, valmisteluja ja sopimuksia perheissä oli tehty vanhempien kulttuuri- ja kieliperustan siirtämisestä lasten elämään:

”Molemmat puhuvat lapsille omilla äidinkiellillään järjestelmällisesti sekä saavat siirtää omia tapojaan lapsille omiin kulttuureihinsa liittyen. Pidämme tärkeänä, että lapset oppivat molemmista kulttuureista ja ovat siten myöhemmin ylpeitä taustoistaan.” /suomalais-hollantilaiset vanhemmat, perhe asuu Hollannissa, kaksi lasta.

” -- Käydään vierailemassa isovanhemmilla molempien kotimaissa ja annetaan molempien 'kulttuurien' omaisia ruokia ja vietetään omien maiden lomaa. Esim. Jouluperinteet.” /suomalais-puolalaiset vanhemmat, perhe asuu Hollannissa, yksi lapsi.

” -- Pyrimme tekemään kotonamme näkyväksi molempien kulttuurissa esiintyvät juhlapyhät ainakin jossain määrin. Lisäksi pidämme tärkeänä että lapsi tapaa isänsä ystäviä/perhettä niin

paljon kuin mahdollista, että ymmärrys yoruban kielen käytettävyydestä olisi itsestäänselvyys lapselle isompana.” /suomalais-nigerilaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, yksi lapsi.

” -- Ollaan paljon myös keskusteltu siitä millaisia tapoja kummastakin kulttuurista halutaan ottaa käyttöön omassa perheessä, esim. tapa- ja ruokakulttuuriin liittyen. Eli ollaan tietoisesti rakennettu meidän perheen omaa ns.kolmatta kulttuuria, jossa yhdistyy piirteitä molempien maiden kulttuureista, molempien vanhempien lapsuuden perheiden kulttuureista ja lisäksi asioita, joita olemme halunneet tuoda perhekulttuuriimme...” /suomalais-ranskalaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, kolme lasta.

“- - We have decided to prepare food from our different cultures. Travelling at least one per year to our countries.” /serbialais-dominicanilaiset vanhemmat, perhe asuu Ranskassa, yksi lapsi.

”Lapset kastetaan kirkkoon ja ovat kasvissyöjiä hindulaisuuden mukaan.” /suomalais-intialaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, kolme lasta.

”Olemme puhuneet maahanmuuttajan kulttuuriperimästä, tavoista ja perinteistä ja luoneet yhteiset perheen perinteet. -- ” /suomalais-brittiläiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, kolme lasta.

” -- Harrastuksia ja ystäviä on hankittu kummankin äidinkielen parista, lomamatkat suunnataan lähes poikkeuksetta lähtömaihin. -- ” /suomalais-portugalilaiset vanhemmat, perhe asuu Saksassa, neljä lasta.

” -- Isän uskonnosta johtuen emme syö perheessä sianlihaa. Lapset eivät osallistu kerhossa kristilliseen kasvatukseen. Menevät koulussa elämänkatsomustunneille. Lapsia ei ole kastettu mihinkään uskontoon, saavat isompina päättää itse uskontonsa.” /suomalais-turkkilaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, kaksi lasta.

6.2.2 Äidin kieli ja isän kieli

Vastauksista selvisi, että äiti puhuu omaa äidinkieltään lapsille aina 65,5%:ssa perheistä ja usein 31,7%:ssa perheistä. Vastauksista ilmeni yleisintä olevan, että äiti puhuu lapselleen johdonmukaisesti omaa äidinkieltään, mutta kuitenkin poikkeustapauksia löytyy. Vastauksissa kerrottiin äidin puhuvan lapselle tai lapsille muuta kieltä esimerkiksi perheen yhteisissä hetkissä, jos isä ei ymmärrä äidin äidinkieltä tai paikalla on muita kuten sukulaisia, ystäviä tai naapureita, jotka eivät ymmärrä tai puhu äidin kieltä. Lisäksi kerrottiin äidin puhuvan lapselle tai lapsille muulla kielellä, jos ilmaisu ei ole lapselle tuttu kyseisellä kielellä tai kun tietoisesti halutaan vahvistaa isän kieltä sen ollessa vähemmistökieli, lukee ja laulaa äiti myös sillä

kielellä. Toisinaan äidit puhuvat myös huvikseen ja leikillään muilla kielillä tilanteesta riippuen.

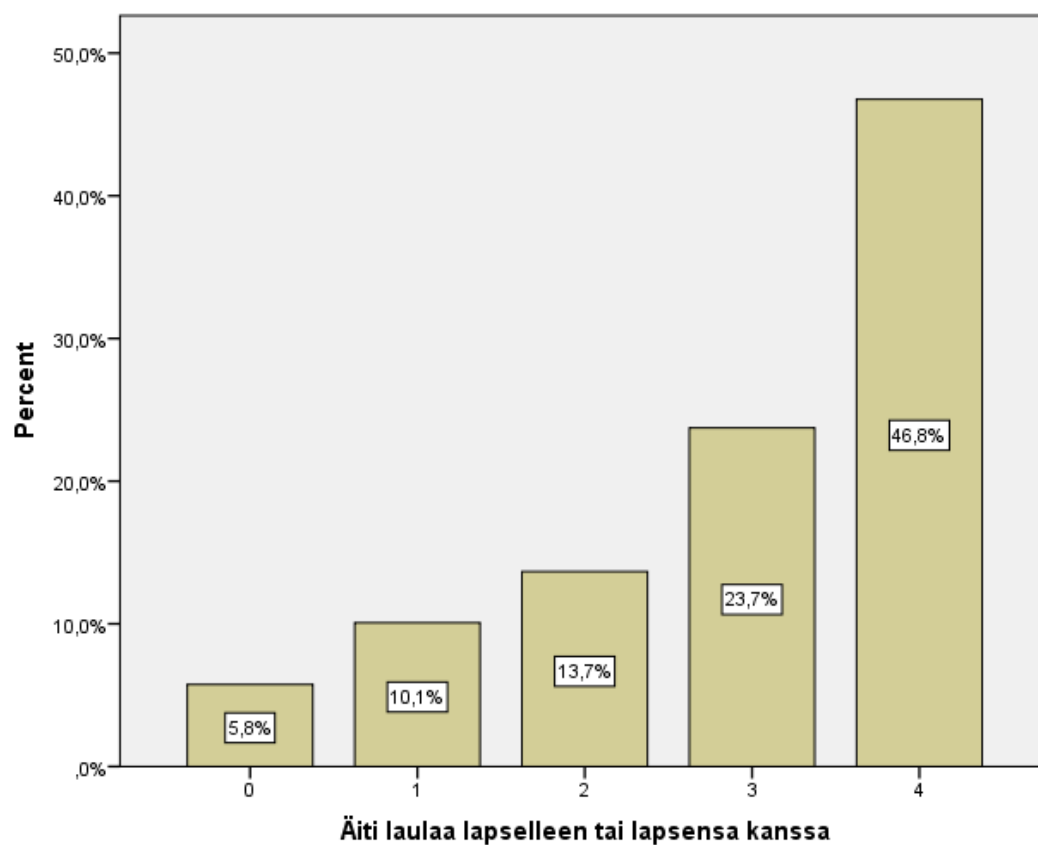
Vastauksista 3,6% oli sellaisia, joissa äiti puhuu omaa äidinkieltään lapsille joskus. Näissä kerrottiin, että lapsille puhutaan usein englantia tai isän kieltä esimerkiksi lapsen kertoessa, ettei ymmärrä äidin kielellä, mitä hän sanoo tai esimerkiksi koulutehtävistä puhutaan muulla kuin äidin kielellä. Näissä joskus-vastauksissa perheessä puhuttiin yleensä isän kieltä koko perheen ollessa tilanteessa mukana tai muita äidin kieltä ymmärtämättömiä. Yhdessä näistä tapauksista perheen yhteinen kieli on englanti, jota useimmiten käytetään. Ne muutamat tapaukset, joissa oli vastattu äidin puhuvan omaa äidinkieltään lapselle tai lapsille harvoin tai ei koskaan, olivat sellaisia, missä lapset eivät olleet äidille biologisia lapsia.

Vastauksista selvisi, että isät puhuvat omaa äidinkieltään lapselle aina 76,3%:ssa perheistä ja usein 17,3%:ssa perheistä. Vastausten mukaan isät puhuvat useammin omaa äidinkieltään lapselle kuin äidit. Isän puhuessa lapsille myös muita kieliä kuin omaa äidinkieltään, korostui samat asiat kuin äitien kohdalla eli yhteisissä tilanteissa tai jos lapset eivät ymmärrä, niin puhutaan muuta kieltä tai jos paikalla on äidin sukulaisia tai muita ihmisiä, jotka eivät ymmärrä isän kieltä. Myös leikeissä tai huumorimielessä isät saattavat käyttää muita kieliä. Näistä löytyi yksittäisiä tapauksia, joissa kerrottiin isän puhuvan äidinkieltään vain joskus, harvoin tai ei koskaan.

6.2.3 Laulaminen ja muut luovat menetelmät

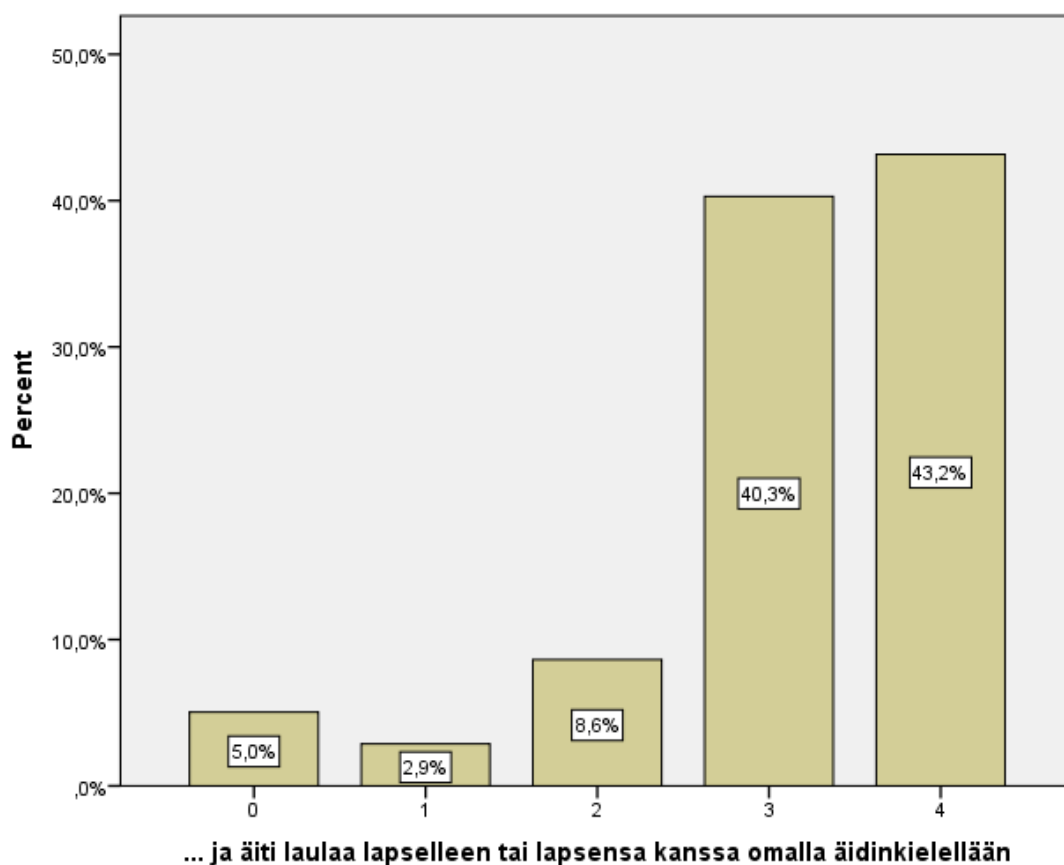
Siinä, kuinka usein äiti laulaa lapselleen tai lapsensa kanssa, oli melkoisesti hajontaa. Vastauksista ilmeni, että keskimäärin 46,8% äideistä laulavat lapselleen tai lapsensa kanssa päivittäin, 23,7% viikoittain, kuukausittain 13,7%, harvemmin 10,1% ja ei koskaan 5,8%. Noin 70,0%:ssa perheistä äiti laulaa lapselleen tai lapsensa kanssa päivittäin tai viikoittain.

Vastauksista ilmeni äitien laulavan lapselleen tai lapsensa kanssa omalla äidinkielellään aina 43,2%:ssa tai usein 40,3%:ssa. Noin 8,6% äideistä laulaa lapselleen tai lapsensa kanssa omalla äidinkielellään joskus, 2,9% harvoin ja 5,0% ei laula koskaan omalla äidinkielellään. Yleisintä siis oli, että lapselle lauletaan aina tai usein omalla äidinkielellään, vaikka hänelle ei laulettaisikaan päivittäin. Myös niistä vastauksista, joissa oli kerrottu, että lapselle lauletaan harvemmin, silti monesti aina tai usein omalla äidinkielellään.

0=Ei koskaan, 1=Harvemmin, 2=Kuukausittain, 3=Viikoittain, 4=Päivittäin

Kuvio 6: Kuinka usein äiti laulaa lapselleen tai lapsensa kanssa?

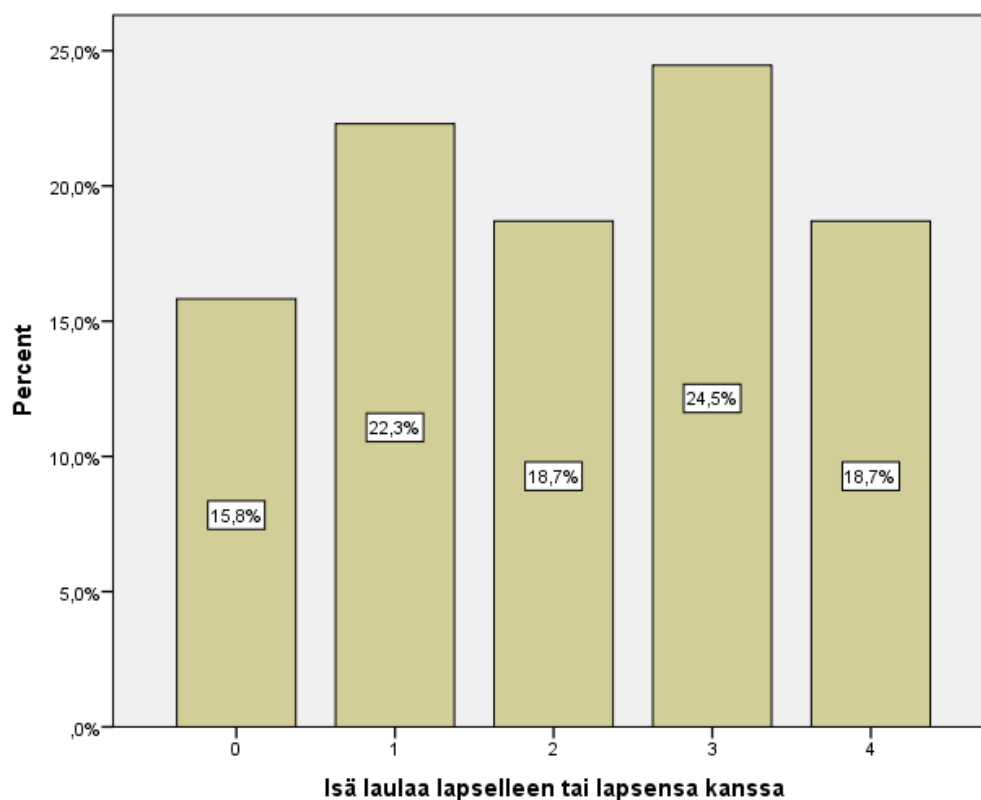

0=Ei koskaan, 1=Harvoin, 2=Joskus, 3=Usein, 4=Aina

Kuvio 7: Missä määrin äiti laulaa omalla äidinkielellään?

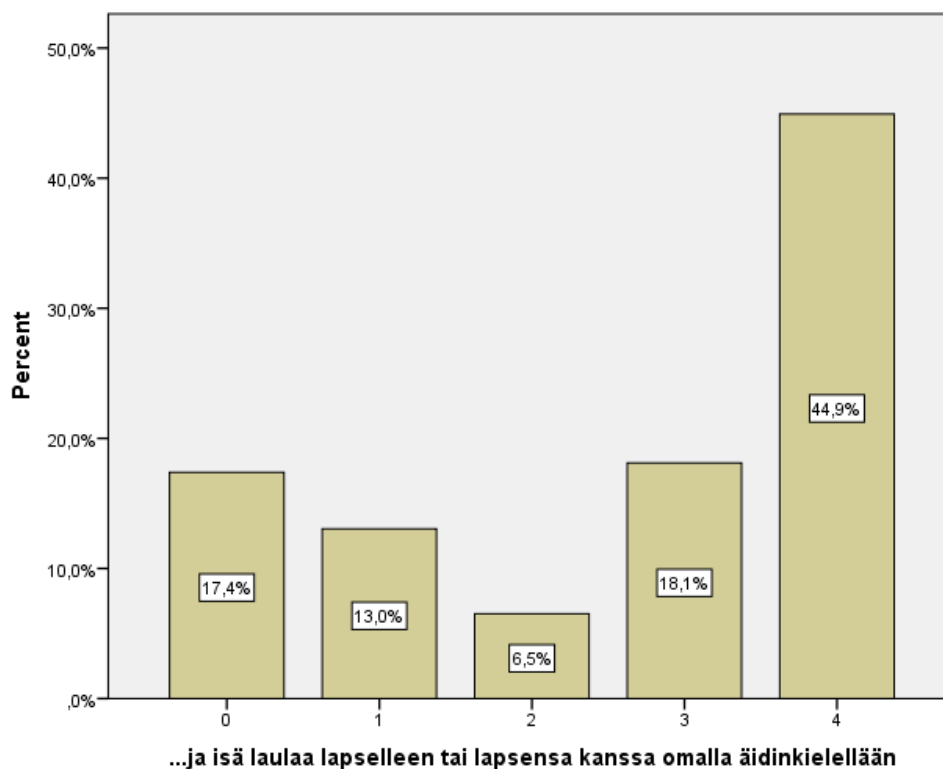
Laulamis-kysymyksissä oli isien kohdalla runsaasti enemmän hajontaa kuin äitien. Vastauksista ilmeni, että päivittäin lapselleen tai lapsensa kanssa laulaa 18,7% isistä kuten myös kuukausittain 18,7%. Suurin määrä oli viikoittain laulamissa, joka oli 24,5%. Harvemmin lapselleen tai lapsensa kanssa laulaa 22,3% ja ei koskaan 15,8% isistä.

Vastauksista selvisi, että isät laulavat lapselle tai lapsen kanssa huomattavasti harvemmin kuin äidit, mutta kuitenkin useammin omalla äidinkielellään. Isistä 44,9% laulaa aina omalla äidinkielellään lapselleen tai lapsensa kanssa, kun äitien kohdalla tämä luku oli 43,2%. Usein omalla äidinkielellään laulaa isistä 18,1% ja joskus 6,5%. Harvoin omalla äidinkielellään laulaa 13,0% ja 17,4% ei laula koskaan omalla äidinkielellään.

0=Ei koskaan, 1=Harvemmin, 2=Kuukausittain, 3=Viikoittain, 4=Päivittäin

Kuvio 8: Kuinka usein isä laulaa lapselleen tai lapsensa kanssa?

0=Ei koskaan, 1=Harvoin, 2=Joskus, 3=Usein, 4=Aina

Kuvio 9: Missä määrin isä laulaa omalla äidinkielellään?

Suurimmassa osassa vastauksista oli kuvattu myös muita luovia menetelmiä ja harrastuksia, joita perheen elämään kuuluu. Näissä oli paljon vaihtelevuutta sen suhteen, tapahtuuko ne ainoastaan yhdellä kielellä vai useammilla. Vaihtelevuutta oli paljon myös siinä, ovatko nämä kodin ulkopuolella tapahtuvia säännöllisiä ohjattuja harrastuksia vai kotona itsenäisemmin tapahtuvia.

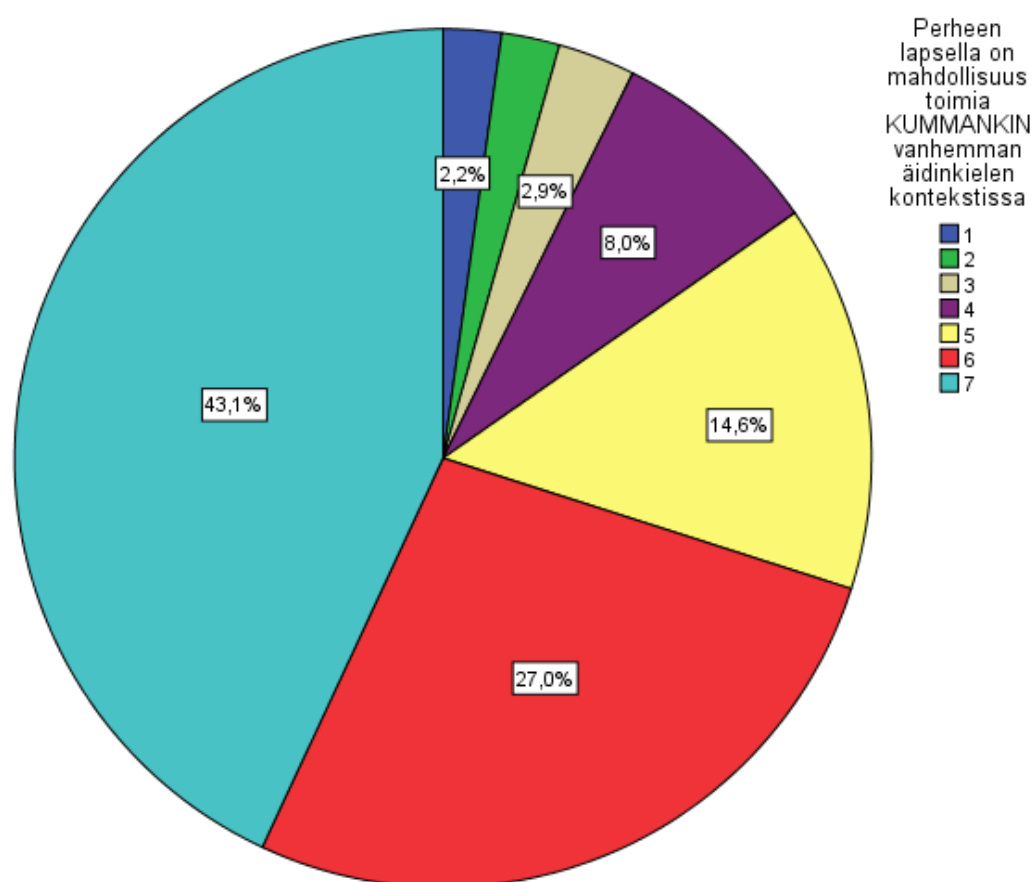
Tällaisia muita luovia menetelmiä ja harrastuksia, joita vastauksista nousi esiin olivat esimerkiksi tanssikoulu, pianon ja viulun soitto, uimakoulu, vanhempien kitaransoitto ja muskarit. Lisäksi näihin kuului musiikin kuuntelu kotikielillä ja muilla kielillä, lukeminen, jalkapallo, tatteri, leikkikoulu, maalaaminen, askartelu, sirkus, kuvataiteet, konsertit ja taidenäyttelyt. Vastauksista ilmeni myös kuoroharrastus, kerhot, käsityöt, rytminen kilpavoimistelu, musiikki-leikkikoulu ja lastenkulttuurikerho, tarinankerronta, liikunta- ja leikkiryhmät, thainyrkkeily, kirkko- ja sunnuntaikoulut, lastenohjelmat ja videot, baletti, kirjoituskurssit, erilaiset pelit sekä museoissa käyminen.

6.2.4 Kielen oppimisen tukeminen

Kaikista vastaajista 87,0% kertoi, että perheen lasta tai lapsia tuetaan molempien vanhempien äidinkielten oppimisessa. Toisaalta näissä vastauksissa oli paljon vaihtelevuutta siinä, tuetaanko lapsia erittäin paljon, paljon vai melko paljon. Noin joka kymmenessä tukeminen oli neutraalilla tasolla eli oli vastattu ”ei paljon eikä vähän”.

Noin 11,5%:ssa vastauksia selvisi, että perheistä lasta tai lapsia tuetaan vain jommankumman vanhemman äidinkielen oppimisessa. On kuitenkin huomioitava, ettei tämä tarkoita välttämättä toisen kielen väheksymistä, vaan liittyi vahvasti esimerkiksi sellaisiin perheisiin, jotka asuvat toisen vanhemman synnyinmaassa ja hänen äidinkiелensä on enemmistökieli kodin ulkopuolisessa ympäristössä. Tällöin toisen vanhemman äidinkieli kuuluu vähemmistöön ja mahdollisesti vaatii erityistä tukea ja koettiin olevan tuettava kieli.

Allaoleva kuvio kuvaa sitä, missä määrin vastauksissa perheen lapsella oli mahdollisuus toimia kummankin vanhemman äidinkielen kielikontekstissa, jossa lapsi saa erilaisia virikkeitä kuten keskusteluja, kirjoja ja videoita molempien vanhempien kielillä. Tulosten mukaan keskimäärin 43,1%:lla kaikkien perheiden lapsista on erittäin paljon mahdollisuuksia toimia molempien vanhempien äidinkielen kielikontekstissa, 27,0%:lla mahdollisuuksia on paljon ja 14,6%:lla melko paljon. Puolestaan 8,0%:lla lapsista mahdollisuuksia ei ole paljon eikä vähän. Pienimmät luvut kuvaavat niitä lapsia, joissa mahdollisuuksia toimia kummankin vanhemman kielikonteksteissa oli melko vähän, vähän tai erittäin vähän. Yhdessäkään vastauksessa ei ollut, että lapsella ei ole mahdollisuuksia ollenkaan.

7=Erittäin paljon, 6=Paljon, 5=Melko paljon, 4=Ei paljon eikä vähän, 3=Melko vähän, 2=Vähän, 1=Erittäin vähän, 0=Ei ollenkaan

Kuvio 10: Lapsen mahdollisuudet toimia kummankin vanhemman kielten kontekstissa.

6.2.5 Vanhempien kulttuurien ja kielten esiintuominen

Suurimmassa osassa vastauksia oli kerrottu, että molempien vanhempien kulttuuri- ja kieli-tausta näkyy ja kuuluu lasten elämässä ja useassa vastauksessa oli käytetty sanoja ”totta kai”, ”tietysti” ja ”ehdottomasti”. Asioina, joiden kautta ne tulevat esiin, korostuivat molempien vanhempien kielten kuuleminen ja puhuminen päivittäin, arkisten asioiden lisäksi juhlien viettäminen molempien kulttuurien tapaan, matkustelu kummankin vanhemman kotimaahan sekä yhteydenpito sukulaisiin. Lisäksi monessa vastauksessa kerrottiin kulttuurien tulevan esiin erityisesti ruokien ja ruokailun, kirjojen, leikkien ja television sekä musiikin ja kasvatus- ja käyttäytymistapojen yhdistymisen kautta. Esimerkiksi seuraavanlaisia vastauksia löytyi:

”Lapset ovat asuneet myös molemmissa maissa, tuntevat itsensä kummankin kulttuurin jäseniksi. Tuntevat kielen, tavat jne.” /suomalais-hollantilaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, kaksi lasta.

”Näky ja kuuluu. Hollannissa normaalia hollantilaista elämää, mutta suomen kieli on aina läsnä, ja myös omassa saunassa käymme viikottain. Suomessa normaalia suomalaista elämää.”
/suomalais-hollantilaiset vanhemmat, perhe asuu Hollannissa, yksi lapsi.

”Näky. Englanti on pääasiallinen kotikieli. Tarjoamme lapsille sekä suomalaista että englantilaista ruokaa, juhlat kuten joulu ovat sekoitus kumpaakin kulttuuria, luemme lapsille paljon molemmilla kielillä. Yhdistämme kummankin omasta kulttuurista ne asiat mitä sen perimän omaava vanhempi itse pitää tärkeänä/rakkaana, ei niinkään pakon sanelemana. Haluamme lasten kasvavan pitämään molempia maita ja niiden kulttuuria yhtä tärkeänä ja omana, ja mielestäni paras keino tehdä se on keskittyä itselle tärkeisiin juhlapyhiin ym arkikulttuuriin.”
/suomalais-brittiläiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, kolme lasta.

”Ehdottomasti. Lapset tuntevat olevansa sekä suomalaisia että italialaisia ja ovat ylpeitä, että puhuvat useampaa kieltä.” /vanhemmat Saksassa syntynyt suomalainen ja italialainen, perhe asuu Italiassa, kaksi lasta.

”Näky. He tuntevat erilaisia kulttuurillisia juhlia, joita esimerkiksi kaikki heidän suomalaiset leikkikaverinsa eivät tunne. -- Lapset ovat avoimia uusille asioille, eivätkä koe että jokin toinen tapa olisi huonompi kuin toinen. Heille on normaalia, että perheet ovat erilaisia ja joissain perheissä on ”äitejä”, joissain ”isiä”, joissain ”papoja”, ”mamoja” yms., tämä koskee myös samansukupuolisia vanhempia. Kaiken kaikkiaan he ovat avoimia erilaisuudelle.” /suomalais-belgialaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, kaksi lasta.

”Osallistumme säännöllisesti niin kotikaupunkimme portugalil- kuin suomalaisenkin yhteisön toimintaan, joiden kautta kumpikin kulttuuri on vahvasti läsnä perheemme elämässä.” /suomalais-portugalilaiset vanhemmat, perhe asuu Saksassa, neljä lasta.

”The children are exposed to both languages. Culture comes from socializing (in English) or trips to England. They are exposed to Dutch culture every day and their Dutch grandparents play a big role.” /brittiläis-hollantilaiset vanhemmat, perhe asuu Hollannissa, kaksi lasta.

”Kyllä. Lapset ymmärtävät kaikkia kolmea kieltä ja osaavat usein kysyttäessä myös löytämään sanat kolmella kielellä. Lomamatkoilla kummankin kotimaassa lapset sulautuvat paikallisten sukulaisten joukkoon kuin olisivat yksi heistä ja niinhän he ovatkin.” /suomalais-unkarilaiset vanhemmat, perhe asuu Saudi-Arabiassa, kaksi lasta.

”Meidän perheen elämä on sekoitus sekä suomalaisia ja brittiläisiä perinteitä. Pyrimme siihen, että lapsi tuntee suomalaista kulttuuria ruuasta kirjallisuuteen, designiin ja musiikkiin.” /suomalais-brittiläiset vanhemmat, perhe asuu Iso-Britanniassa, yksi lapsi.

”Ehdottomasti. Lapsemme on täysin kaksikielinen ja tavoiltaan hyvin suomalainen, vaikka on asunut koko elämänsä Australiassa.” /suomalais-australialaiset vanhemmat, perhe asuu Australiassa, yksi lapsi.

”Molempien tausta näkyy. Lapsi leikkii ja laulaa molemmilla kielillä. Hän rakastaa sekä muumeja että Kirikouta.” /suomalais-ranskalaiset vanhemmat, perhe asuu Belgiassa, yksi lapsi.

”Kyllä. Hyvin palkitsevaa nähdä, kuinka sopeutuvat Suomessa käydessä suomalaiseen elämäntapaan ja vastaavasti ovat kuin kala vedessä myös USA:ssa.” /suomalais-amerikkalaiset vanhemmat, perhe asuu Yhdysvalloissa, kaksi lasta.

”Näkyy. Mielestämme tärkeintä on, että molemmat vanhemmat toteuttavat lapsensa kanssa luontevasti oman kulttuurin tapoja omalla kielellään.” /suomalais-kanadalaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, yksi lapsi.

”Näkyy, elämme mielestäni aika ”pan-eurooppalaista” elämää emmekä ole ehkä yhtä sidottuja englantilaisiin (tai suomalaisiin) tapoihin, kuin yhden kulttuurin perheet. -- ” /suomalais-brittiläiset vanhemmat, perhe asuu Iso-Britanniassa, kaksi lasta.

”Ehdottomasti kyllä ja vielä lisäksi norjalainen kulttuuri, sillä aikuiset ovat asuneet Norjassa toinen 8 vuotta ja toinen 12 vuotta. -- Ollaan poimittu jokaisesta kulttuurista niitä asioita, jotka parhaiten sopivat juuri meille. Pohjoismaalaiset ystävämme kutsuvatkin meitä ranskalaituneiksi, samalla kun ranskalaiset ystävämme pitävät meitä hyvin pohjoismaalaisina. Kieliä meillä sekoitetaan sujuvasti, sekä lapset että aikuiset. Kolmevuotias vaihtaa kieltä sen mukaan, kenelle puhuu.” /suomalais-ranskalaiset vanhemmat, perhe asuu Ranskassa, kaksi lasta.

”Kyllä. Pyrimme tasaisesti jatkamaan molempien kulttuurien perinteitä/tapoja/uskomuksia jne. Lapsilla on kahdenmaan kansalaisen identiteetti, ikäisiään laajempi käsitys koko ihmisenä olemisesta.” /suomalais-unkarilaiset vanhemmat, perhe asuu Unkarissa, kolme lasta.

Osassa vastauksia oli ilmaistu, että toinen kulttuuri- ja kielitausta on selkeästi vahvempi ja enemmän esillä lasten elämässä. Näitä perusteltiin esimerkiksi sillä, että toisesta kulttuurista ja kielestä on enemmän virikkeitä ja ympäristön valtakulttuuri on muodostunut vahvemaksi. Toisaalta taas muutamissa vastauksissa kerrottiin, että kotona vahvistetaan tietoisesti vähemmistökulttuuria eri tavoin, sillä ympäristön kulttuuri vaikuttaa omalla painollaan kodin ulkopuolella esimerkiksi päiväkodin ja koulun kautta.

Joukosta löytyi myös vastauksia, jossa ei suoraan osattu sanoa, näkykö molempien vanhempien kulttuuri- ja kielitausta lasten elämässä tai kerrottiin, että ei vielä näy. Nämä olivat sellaisia tapauksia, jossa lapsi tai lapset ovat vielä hyvin pieniä. Vastauksissa oli myös muutama lyhyesti kerrottu ”ei näy” tai ”ei” ja ”ei ihmeellisesti näy” tai perusteltu muuten, miksei osaa sanoa. Esimerkiksi tällaisia vastauksia löytyi:

”Vielä aikaista sanoa, mutta toivon, että kumpikin tulee näkymään ja kuulumaan ja lapsi kokee kummankin kielen ja kulttuurin omakseen.” /suomalais-saksalaiset vanhemmat, perhe asuu Saksassa, yksi lapsi.

”Varmasti myöhemmin mm. käytöstavoissa.” /kiinalais-suomalaiset vanhemmat, perhe asuu Hollannissa, yksi lapsi.

”Kulttuurierot ovat niin vähäiset, että en voisi sanoa.” /ruotsinsuomalais-hollantilaiset vanhemmat, perhe asuu Hollannissa, kaksi lasta.

”Kulttuureista tulevien ja henkilökohtaisten ominaisuuksien ja tapojen erottaminen on hankalaa, koska kumpikaan vanhemmista ei ole oman synnyinmaansa kulttuurin tyypillinen edustaja.” /suomalais-espanjalaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, yksi lapsi.

6.3 Merkitykset, mahdollisuudet ja haasteet

Tässä osiossa selvitettiin, mitä kulttuuri perheiden mielestä tarkoittaa, jonka jälkeen kysyttiin monikulttuurisuuden ja monikielisyyden merkityksistä vanhemmille ja lapsille nyt ja tulevaisuudessa. Lisäksi kysyttiin, millaisia haasteita perhe on kohdannut.

6.3.1 Näkemyksiä kulttuurista

Kun kysyttiin, mitä kulttuuri tarkoittaa, vastaukset olivat moninaisia. Osa oli kertonut pidemmin omista ajatuksistaan, kun taas joissakin vastauksissa kulttuuria oli määritelty muutamalla sanalla. Useissa vastauksissa todettiin, että se on laaja käsite. Parissa lomakkeessa kysymyseen ei oltu jaksettu vastata.

Vastausten perusteella kulttuuri tarkoittaa perinteitä suvussa ja tietyn joukon kesken. Se on tapoja ajatella, olla, tehdä, käyttäytyä ja suhtautua sekä elää eri maissa. Vastauksissa myös kerrottiin, että kulttuuri on kieltä, käytäntöjä, uskontoja, luovuutta, viihdettä, musiikkia, käsitöitä ja tanssia. Sen kuvattiin olevan kaiken ajattelun ja toiminnan lähtökohta. Lisäksi sen kerrottiin olevan kirjallisuutta, elokuvia, kerhoja ja vaatetus- ja esinetyylejä. Kulttuuri liitettiin ruokaan ja ruokailuun, juhlaperinteisiin, historiaan, tarinoihin ja juuriin. Sen kerrottiin

olevan opittuja arvoja ja uskomuksia sekä ihmisten elämäntapa, joka muuttuu ja muokkautuu jatkuvasti.

Vastauksissa myös korostui, että kulttuuri on osa jokapäiväistä elämää kaikissa esiintymismuodoissaan, sosiaalisia normeja sekä tapa osoittaa yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuutta. Vastauksissa kuvattiin, että kulttuuri on tunteiden ilmaisua, kommunikointia, sivistyneisyyttä sekä tietoja ja tuntemusta sukupolvelta toiselle. Lisäksi kulttuuria kuvailtiin kansanperintönä ja opittuina asioina lapsuudesta, ympäristön ja harrastusten tuntemuksena sekä kosketuksena ympäristön kanssa ja ihmisenä olemisesta osana minua.

Useissa vastauksissa kulttuuriin liitettiin identiteetin käsite. Kulttuurin kerrottiin olevan iso osa ihmisen identiteetistä tai sen rakennusosa. Vastausten mukaan kulttuuri määrittelee persoonan osaksi ryhmää taustan, tietojen, tapojen, normien ja ajattelun kautta. Kulttuurin kerrottiin tarkoittavan ihmisyyttä, sitä mitä olemme yksilöinä, yhteisön jäseninä ja yhteisinä. Kulttuurin kuvattiin olevan näkemys maailmasta.

6.3.2 Monikulttuurisuuden ja -kielisyyden merkityksiä

Vastauksista nousi esiin, että monikulttuurisuus ja monikielisyyys merkitsee paljon ja jopa erittäin paljon valtaosalle vanhemmista ja vanhempina. Vastauksissa korostui, että monikielisyyden ja -kulttuurisuus merkitsee rikkautta useamman kielen oppimiseen ja hallitsemiseen ja laajempaan ymmärrykseen erilaisia kulttuureja kohtaan sekä muista ihmisistä oppimista, kykyä mukautua eri tilanteisiin ja erilaisuuden kunnioittamista. Lisäksi vastauksissa tuotiin esiin, että vanhemmille on luonnollista haluta tuoda omat taustansa lapsille, jotta lapsi voi oppia niistä ja siirtää perinteitä sitten omille jälkipolvilleen. Näiden myös koettiin antavan valinnanvaraa rakentaessa omalle perheelle arkea valitsemalla sopivat tavat omista kulttuureista. Vastauksissa korostui, ettei monikielisyyden ole aina helppoa ja vaatii vaivannäköä, mutta on tärkeää kunnioittaa molempien vanhempien kieliä ja on tärkeää, että omien lasten kanssa voi kommunikoida omalla äidinkielellä. Monikulttuurisuuden ja monikielisyyden kerrottiin olevan haastavaa ja aiheuttavan ristiriitoja sekä vaativan kompromissien tekemistä ja esimerkiksi omien totuttujen toimintatapojen kyseenalaistamista. Kuitenkin sille löydettiin enemmän positiivisia kuin negatiivisia merkityksiä.

Vastauksista nousi esiin erittäin tärkeänä, että lapset tuntevat molempien vanhempien taustat omakseen eli tietävät juurensa useammassa kuin yhdessä maassa ja, että ne ovat läsnä lasten elämässä. Lisäksi monikulttuurisuuden ja monikielisyyden kerrottiin antavan mahdollisuuden opettaa lapselle suvaitsevaisuutta ja avartaa maailmaa ja laajentaa elämäntapojen tuntemusta sekä tarjoavan vapaampia valintoja siihen, kuinka elää. Osassa vastauksia korostettiin sitä, että vanhempien vastuulla on tehdä lapsi tietoiseksi molemmista kulttuureista, jotta

lapsi voi kokea kuuluvansa niihin ja olevansa osa molempia. Vanhemmat kokivat, että monikulttuurisuus ja monikielisyys on hyödyllistä esimerkiksi antaen enemmän mahdollisuuksia ja ymmärrystä sekä ystäviä ja kummeja useista kultureista ja uskonnoista. Joukossa oli myös muutamia vastauksia, joissa kerrottiin, että se on normaalia arkipäivää eikä sitä varsinaisesti mietitä. Seuraavaksi muutamia vastauksia siitä, mitä monikulttuurisuus ja monikielisyys merkitsee vanhemmille ja/tai vanhempina:

”Meidän mielestämme se on rikkaus, voimme opettaa lapsille molemmista kulttuureista parhaimmat palat ja lapset oppivat eri tavalla kunnioittamaan asioita.” /suomalais-tansanialaiset vanhemmat, asuvat Suomessa, kaksi lasta.

”Arkea. Juuri näin pitääkin olla. Sitä, että on ylpeä omista juuristaan ja näyttää lapselle, ettei häpeä itseään/kieltään.” /suomalais-ranskalaiset vanhemmat, perhe asuu Ranskassa, kaksi lasta.

”I’m quite proud to give her this opportunity, but I’m also a bit anxious about how she will be treated by her peers in school.” /brasilialais-brittiläiset vanhemmat, asuvat Iso-Britanniassa, yksi lapsi.

”Mahdollisuutta antaa lapselle avarakatseinen kuva maailmaan. Monikielisyys lapsuudesta lähtien antaa hyvän kasvupohjan oppimiselle, elämänarvoille ja pärjäämiselle aikuiselämässä.” /kiinalais-suomalaiset vanhemmat, perhe asuu Hollannissa, yksi lapsi.

”Se on hieno ja korvaamaton lahja. Avartanut ja realisoinut omaa maailmaa. Tunnettiin useimmiten 'Maailmankansalaisiksi'.” /suomalais-hollantilaiset vanhemmat, perhe asuu Hollannissa, yksi lapsi.

”Puhumme monia kieliä, arvostamme toinen toistemme kulttuureja ja tapoja toimia, ymmärrämme, että olemme erilaisia, mutta ihmisiä kaikki.” /suomalais-ghanalaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, yksi lapsi.

”It means understanding and accepting multiple ways of looking at things, of discussing several ways of viewing a single topic. It means expressing yourself in multiple ways, and being able to adapt to different environments, to be flexible. As a parent, it means a closer look at your own ways of doing things, and being able to negotiate a way that works for you as a family - even though it might be perceived as a bit quirky at times - such as eating dinner at 8 pm as a family.” /suomalais-kreikkalaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, yksi lapsi.

”Todella tärkeää ja ajatusmaailmaa avartavaa. Koskaan ei pitkästy kun koko ajan oppii jotain uutta. Toisen voi todella kohdata vasta kun menee sisään hänen ajatusmaailmaansa.” /suomalais-ranskalaiset vanhemmat, perhe asuu Ranskassa, yksi lapsi.

”Olen äitinä ylpeä, että voin kasvattaa lapsen, jolla on kulttuurista sensitiivisyyttä, joka ymmärtää pienestä lähtien, että maailmassa on erilaisia ihmisiä ja kieliä ja tapoja ajatella.” /suomalais-kuubalaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, yksi lapsi.

”Olemme äskettäin muuttaneet ns. kolmanteen maahan, jonka kieltä tai kulttuuria emme vielä niin hyvin osaa tai tunne. Samalla haluamme säilyttää vahvat siteet sekä Tanskaan että Suomeen ja vahvistaa ja jatkaa myös niiden kielten hyvää hallintaa. Se on tavallaan haastavaa, mutta pidämme tärkeänä, että lapset oppivat ymmärtämään ja arvostamaan eri kulttuureita luonnollisena osana elämää. Heidän nykyisessä koulussaan on lapsia n. 15 maasta, ja se, että kotona ja koulussa puhutaan eri kieliä on arkipäivää monille, ei suinkaan mikään ihmetuksen aihe.” /suomalais-tanskalaiset vanhemmat, perhe asuu Turkissa, kolme lasta.

”Valtavaa rikkautta. Kun tuntee useamman kielen ja kulttuurin sopeutuu toivottavasti helpommin myös sellaisiin kieli- ja kulttuurialueisiin, joita ei tunne.” /suomalais-saksalaiset vanhemmat, perhe asuu Saksassa, yksi lapsi.

”Kieli on avain ihmisten ajattelun ja toisten/oman kulttuurin ymmärtämiseen. Monikulttuurisuus merkitsee mahdollisuutta aidosti ymmärtää toisia ihmisiä.” /suomalais-portugalilaiset vanhemmat, perhe asuu Saksassa, neljä lasta.

”Äidille, joka itse on kasvanut kaksikieliseksi ja asunut koko aikuisikänsä ulkomailla monikulttuurisuus on erityisen tärkeää. Haluamme kasvattaa avarakatseisen maailmankansalaisen.” /suomalais-brittiläiset vanhemmat, perhe asuu Iso-Britanniassa, yksi lapsi.

”It is exciting and challenging, but it is our way of life.” /brittiläis-sveitsiläiset vanhemmat, perhe asuu Sveitsissä, yksi lapsi.

Vastauksissa siihen, mitä monikulttuurisuus ja monikielisyys merkitsee lapsille nyt ja mitä ne voivat merkitä heille tulevaisuudessa, liikuttiin melko lähellä edellisiä vastauksia. Näissäkin vastauksissa korostui eniten rikkauten käsite. Vastauksissa kerrottiin, että tällä hetkellä ne ovat lapsille esimerkiksi matkustelua ja eri ruokien ja makujen maistamista. Osassa vastauksissa sanottiin, ettei niillä ole erityistä merkitystä, sillä ne ovat lapsille normaalia ja tavanomaista elämää.

Useimmissa vastauksissa korostui, että monikulttuurisuus ja monikielisyys on voimavara, joka opettaa lapsille suvaitsevaisuutta, viisautta, avarakatseisuutta sekä kunnioitusta erilaisiin taustoihin. Vastauksista nousi esiin, että lapsen tietoisuus kielistä ja niiden hallinnasta on hyödyllistä ja lapsuuden monikielisyys helpottaa muiden kielten oppimista. Vastauksissa kerrottiin, että monikulttuurisuus ja monikielisyys auttavat lasta integroitumaan toisiin kulttuureihin helpommin ja tarjoavat ymmärrystä erilaisiin tapoihin. Vastauksissa korostettiin monikulttuurisuuden ja monikielisyyden tarjoavan lapselle paljon mahdollisuuksia ja avaavan ovia tulevaisuudessa esimerkiksi opiskelu- ja asuinpaikan suhteen. Vastauksissa puhuttiin myös haasteista, joita monikulttuurisuus ja monikielisyys voi aiheuttaa lapsille esimerkiksi sen suhteen, mihin tuntee itse kuuluvansa ja millaiseen suuntaan maailma on menossa. Esimerkiksi seuraavanlaisia vastauksia oli siitä, mitä monikulttuurisuus ja monikielisyys merkitsee lapselle ja mitä ne voivat merkitä tulevaisuudessa:

”En osaa sanoa, mutta toivon, että lapsemme ovat myöhemmin ylpeitä molemmista kulttuureista ja kasvavat omatoimiseksi maailmankansalaisiksi.” /suomalais-hollantilaiset vanhemmat, perhe asuu Hollannissa, kaksi lasta.

”Toivottavasti ylpeä, tuhannesti mahdollisuuksia elämässään.” /suomalais-puolalaiset vanhemmat, perhe asuu Hollannissa, yksi lapsi.

”En osaa vastata tähän lapseni puolesta, mutta uskon ja toivon, että hän saa rikkaan kielitaidon ja kyvyn toimia monikulttuurisessa ympäristössä. Toivottavasti tuntee olonsa kotoiseksi molemmissa kotimaissaan.” /suomalais-nigerilaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, yksi lapsi.

”Right now she is not aware of this. In the future it means that she might be different from her peers. It might also mean that she is special and has the privilege of two countries and two languages and two cultures that she can call her own.” /hollantilais-ruotsalaiset vanhemmat, perhe asuu Ruotsissa, yksi lapsi.

”Lapselle luonnollinen osa elämää. Ei vielä kysele, miten eroaa muista. Toivomme, että lapsi sulautuu ympäristöön luonnollisena osana eikä maahanmuuttajana, koska on syntyperäinen suomalainen. Toivomme, että hän kokee isän kulttuurin rikkautena.” /suomalais-taiwanilaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, yksi lapsi.

”Heille on arkea, että kotona on kaksi kieltä ja hieman erilaisia tapoja, kuin kantasuomalaisten kavereiden kodeissa. He tietävät, että heillä on kaksi kotimaata, kaksi kansalaisuutta, kaksi kieltä. Näistä puhutaan paljon kotona. Toivon, että tämä auttaa heitä rakentamaan

omaa identiteettiään maailmankansalaisina.” /suomalais-ranskalaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, kolme lasta.

”Nyt saattavat hankaloittaa oppimista ja kommunikointia, mutta tulevaisuudessa kahdesta kielestä tulee olemaan suuri etu. Lapsi oppii myös katsomaan maailmaa avarakatseisemmin.” /suomalais-brittiläiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, yksi lapsi.

”Toivottavasti kummankin vanhemman kieli- ja kulttuuritausta tulee jotenkin osaksi lasten identiteettiä ja antaa laajaa taustaa ja valmiuksia elämään.” /serbialais-suomalaiset vanhemmat, perhe asuu Hollannissa, kaksi lasta.

”Lapsi on ylpeä ollessaan tällä tavalla ”erilainen”. Maailma kokonaisuudessaan on tutumpi ja vähemmän pelottava paikka, kun toinen kotikulttuuri löytyy meren takaa. Ymmärrys kaikenlaisia taustoja kohtaan on parempi. Toivottavasti johtaa kansainväliseen elämään ja työuraan.” /suomalais-amerikkalaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, yksi lapsi.

”My older daughter likes that she can speak an additional language, but sometimes it also puzzles her. For the future it gives her more opportunities I think and hopefully also bigger tolerance and understanding (and accepting) of differences between cultures.” /itävaltalais-ruotsalaiset vanhemmat, perhe asuu Ruotsissa, kaksi lasta.

”Lapsille itsestäänselvää, koska suurin osa kavereistakin on monikulttuurisia. Vanhimmalle lapselle oli pieni järkytys tosin aloittaa koulu, koska monet luokalla puhuvat vain yhtä kieltä. Miten se edes on mahdollista, ihmetteli hän. Ulkomaillakin lomaillessamme alkavat lapset puhua maan kieltä. Monikulttuurinen tausta on tehnyt heistä avoimia ja pelottomia.” /suomalais-saksalaiset vanhemmat, perhe asuu Ruotsissa, neljä lasta.

”Lapset pystyvät nyt kommunikoimaan muidenkin kuin suomenkielisten ihmisten kanssa. Uskon, että merkitys tulee korostumaan mitä isommaksi lapset kasvavat, koska he kohtaavat eri kulttuuriperimästä tulevia ihmisiä ja kasvavat varmasti avarakatseisemmiksi helpommin kuin lapsi, jolla ei näitä kohtaamisia ole. Myös koulutusvaihtoehdot ovat laajemmat, koska kieli ei ole rajoite. Olen myös kuullut tutkimuksista, joissa on löytynyt yhteyksiä aivojen kehityksen ja kaksikielisyyden välillä.” /suomalais-brittiläiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, kolme lasta.

”Tärkeä rikkaus elämässä. Erilaisia perheitä, tapoja, uusia ystäviä. Tutkimusten mukaan tämä myös helpottanee heidän uusien kielten oppimistaan. Se tuo myös lapsille toivottavasti lisää

mahdollisuuksia tutustua maailmaan eri tavoin ja viettää aikaa erilaisten ihmisten kanssa täten laajentaen maailmankatsomustaan.” /suomalais-belgialaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, kaksi lasta.

”Tärkeää voida kommunikoida molemmille vanhemmilleen heidän äidinkielellään. Että tuntee olevansa kotona molemmissa maissa. Erilaisten kulttuurien pitäminen ”normaalina” ja ymmärrys siitä, että ei ole vain yhtä oikeaa tapaa elää ja olla. Pärjää hyvin monenlaisten ihmisten kanssa.” /suomalais-kenialaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, yksi lapsi.

”En osaa sanoa, mitä monikielisyys/kulttuurisuus merkitsee lapsellemme näin pienenä. Todennäköisesti hieman hämmennystä puhumaan opetellessa. Myöhemmin uskon monikielisyyden ja -kulttuurisuuden merkitsevän hänelle joustavuutta, empatiakykyä, hienoja mahdollisuuksia esimerkiksi työelämässä, mutta myös haasteita oman identiteetin löytämisessä.” /suomalais-saksalaiset vanhemmat, perhe asuu Virossa, yksi lapsi.

”Toivon, että se on hänelle rikkaus olla kahta niin erilaista alkuperää, mutta toivottavasti hän silti kokee itsensä kokonaisena, eikä puoliksi jotain. Rikkaus on myös, jos tulevaisuudessa pysyy käyttämään omaa taustaansa ymmärtämään elämän monimuotoisuutta ja näkemään erilaisia katsontakantoja ja keskustelemaan rakentavasti.” /suomalais-espanjalaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, yksi lapsi.

”Vanhempi lapsi on ylpeä monikielisyydestä ja siitä, että saa olla erilainen.” /suomalais-nigerilaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, kaksi lasta.

”Lapsistamme tulee toivottavasti maailmankansalaisia, jotka ottavat ihmiset ihmisinä.” /suomalais-brittiläiset vanhemmat, perhe asuu Hollannissa, kaksi lasta.

6.3.3 Haasteiden kohtaaminen

Noin 70,0% vastaajista oli kertonut, millaisia haasteita eli esimerkiksi vaikeuksia, ongelmia tai pelkoja perhe on kohdannut. Ne liittyivät pitkälti kielellisiin asioihin ja kommunikointiin. Esimerkiksi kerrottiin, että lapsi saattaa kokea jonkun kielen helpoimmaksi ja saattaa käyttää sitä molempien vanhempien kanssa tietäessään molempien sitä ymmärtävän tai lapsesta tuntuu, ettei hänen sanavarastonsa jossain kielessä ole kavereiden kanssa samalla tasolla. Lisäksi joissain vastauksissa harmiteltiin, että puolison ja appivanhempien vuorovaikutus saattaa olla rajoittunutta tai puoliso tuntee olonsa ulkopuoliseksi, kun ei ymmärrä kieltä, jota toinen vanhempi puhuu lapsille. Haasteisiin liittyi myös pelot siitä, että vähemmistökieli jää heikoksi tai lasta ei saada altistettua tarpeeksi kaikille kotikielille.

Kolmannessa kulttuurissa asuvien perheiden haasteet liittyivät lasten äidinkielten ylläpitämiseen ympäristön kielen ohella. Lisäksi kolmanteen kulttuuriin muuttaneet perheet kertoivat, että paikalliseen kulttuuriin ja elämänmenoon sopeutuminen on ollut haastavaa, varsinkin jos kieltä ei osaa hyvin. Tämä on vaatinut vanhemmilta joustavuutta ja uuden oppimista.

Haasteina myös kerrottiin muualta toisen vanhemman kotimaahan muuttaneen puolison integroitumisen ajan olleen raskasta ja esimerkiksi työllistyminen on ollut vaikeaa. Vastauksissa korostui myös se, että toiset isovanhemmat ja sukulaiset ovat kaukana ja saattavat jäädä etäisemmiksi eikä tukiverkostoa ole lähellä. Monissa vastauksissa myös nousi esiin, että toisinaan muut ihmiset ärsyntyvät tai suhtautuvat negatiivisesti kuullessaan, että vanhempi puhuu lapselle vierasta kieltä tai aina ihmiset eivät tunnu ymmärtävän, että asioita voi hoitaa eri tavoin. Vastauksissa sanottiin, että kielen oppiminen hyvin ei aina ole helppoa tilanteessa, jossa vain toinen vanhempi puhuu kyseistä kieltä ja sen kehittäminen ja aktiivisena pitäminen vaatii panostusta. Vanhemmilta vaaditaan joustoa ja ymmärrystä esimerkiksi tilanteissa, joissa halutaan kaikkien ymmärtävän, mitä puhutaan.

Perheiden kohtaamat haasteet liittyivät myös esimerkiksi isovanhempien tai ulkopuolisten epäilyksiin lapsen pään sekoittamisesta kahdella tai useammalla kielellä peläten, ettei lapsi opi sujuvasti kaikkia kotikieliä. Myös kulttuuriset yhteentörmäykset kuten erilaiset aikaerokäsitykset ja vanhempien erilaiset näkemykset sääntöjen muodostamisessa nousi esiin vastauksissa. Vastauksissa korostui ulkopuolisten ihmisten hämmästelyt ja ihmettelyt esimerkiksi monia puhuttuja kieliä ja erilaista ulkonäköä kohtaan.

Valitettavan useassa vastauksessa kerrottiin perheen kohdanneen ennakkoluuloja ja rasistisia kommentteja. Rasisiin kerrottiin usein kohdistuneen vanhempiin, mutta pelkoja oli siitä, miten lapsiin tullaan suhtautumaan. Toisaalta monissa vastauksissa kerrottiin ”tavallisista” perheiden ja kasvatuksen haasteista, kuten taloudellisista rajoituksista, teini-iän haasteista ja kotiläksyjen kanssa kamppailemisesta. Seuraavaksi muutamia otteita siitä, miten haasteita kuvattiin:

”Pelko ehkä liittyy vierauden kokemiseen, jos pidetään maahanmuuttajana kielteisessä valossa. Ei juuri ongelmia ollut. Neuvolasta olisi toivottu enemmän tukea muiden kiinankielisten etsimisessä ja kohtaamisessa.” /suomalais-kiinalaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, yksi lapsi.

”Joskus muita sukulaisia ärsyttää, kun he eivät ymmärrä mitä äiti tai isä puhuu lapsille. Aika on onneksi auttanut asiaa. Toisessa maassa asuminen tuo aina haasteita, ja kaipausta, mutta Suomessakin voi asua kaukana muusta suvusta, joten se ei sinänsä ole täysin kaksikulttuurisen perheen ongelma. Joskus haasteita tuo, kun kaikki eivät ymmärrä yhtä hyvin kaikkia kolmea

perheen kieltä. Vaatii lisää energiaa ja huomiointia verrattuna yksikieliseen perheeseen. Joskus joutuu puolustuskannalle oman kielensä kanssa jonkun sukulaisen kanssa tai koulun pihalla.” /suomalais-hollantilaiset vanhemmat, perhe asuu Hollannissa, kaksi lasta.

”Suurin kohtaamamme haaste koskee arkisia askareita, jotka vain suomenkielinen ihminen voi hoitaa. Edelleen monessa paikassa (vakuutusyhtiöt, pankit, kela ym) asiat kuten lomakkeiden täyttö on vain suomeksi. Myös jotkut asiakaspalvelijat yrittävät vaatia suomenkielistä ihmistä asioimaan englanninkielisen puolesta, pelkästään koska he eivät pidä omaa vieraan kielen taitoaan riittävänä keskusteluun. Tämä luo suuria rasitteita minulle suomenkielen taitavana osapuolena parisuhteessamme, koska olemme luonnollisesti jakaneet perheemme sisällä askareet keskenämme tasapuolisesti ja ulkopuolelta tulee painetta minun hoitaa asioita, jotka eivät ole minun hoidossani ja joista en välttämättä tiedä/ymmärrä mitään. Pelkoja en ole kohdannut, koska perheemme maahanmuuttaja on sosiaalisesti hyväksytystä, ”luotettavasta” maasta kotoisin ja ihonvärittään sulautuu kantaväestöön, mutta tiedostan että kaikilla perheillä ei valitettavasti tässä ole tasavertainen asema tänä poliittisena ajankohtana.” /suomalais-brittiläiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, kolme lasta.

”We sometimes need to repeat the same phrase in several languages for all family members to understand.” /saksalais-intialaiset vanhemmat, perhe asuu Dubaissa, kaksi lasta.

”Ei aina ole tarpeeksi ymmärrystä/tietoa ammattilaisilla monikulttuurisuudesta ja miten parhaiten tukea vanhempia, parisuhdetta, lasten kasvatusta monikulttuurisessa perheessä.” /amerikkalaissuomalais-nicaragualaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, kaksi lasta.

”Kun yrittää suomenkieltä puhua ainoana vanhempana kotona ja kaikki muut asiat ympärillä tapahtuu englannin kielellä, on vaikea saada lapset puhumaan pelkästään suomea takaisin äidille. Asia ei kuitenkaan häiritse, koska kokemus on opettanut, että kun kielen ymmärrys on olemassa, ei tarvita pitkäkään oleskelua Suomessa, kun lapsi alkaa tuottamaan myös sujuvaa puhetta.” /suomalais-australialaiset vanhemmat, perhe asuu Australiassa, kaksi lasta.

”Kielten kanssa haasteita; jotta saisimme jossain vaiheessa lapsen ”altistettua” tarpeeksi ainakin kaikille neljälle kotona käytetylle kielelle ja lapsen motivoitumaan kaikkien käyttämiseen. Välillä rasittavaa on se, että missä tahansa olemmekin: Suomessa tai Keniassa, aina joku perheestämme pistää silmään ja saa huomiota, jota ei aina jaksa. Suomessa kuulunut välillä negatiiviseen ja rasistiseen sävyyn kommentteja tai ennakkoluuloja. Keniassa puolestaan todella paljon huomiota ja ennakkoluuloja myös, pääasiassa tosin ”positiivisia”. /suomalais-kenialaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, yksi lapsi.

” -- Lapsi joutuu puolustelemaan toisen kotimaansa valintoja, politiikkaa tms., mutta se selvästi vahvistaa hänen kulttuuri-identiteettiään.” /suomalais-amerikkalaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, yksi lapsi.

”Rasismia, työttömyyttä, epäoikeudenmukaisuutta, väkivaltaa, ennakkoluuloja. Lastentarhanopettaja sanoi, että lapseni ei opi puhumaan kunnolla, koska puhuu montaa kieltä ja hän oli 2v, kun halusi siirtää hänet s2 ryhmään.” /suomalais-nigerialaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, kaksi lasta.

”It's a daily challenge, but it's worth it. -- ” /ranskalais-ruotsalaiset vanhemmat, perhe asuu Ruotsissa, yksi lapsi.

6.4 Ympäristö ja vertaistuki

Tässä osiossa selvitin, onko lapsella mahdollisuus käyttää vanhempien kieliä sekä lasten että aikuisten seurassa kodin ulkopuolella. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että lapsella on mahdollisuus käyttää molempien vanhempien kieliä kodin ulkopuolella esimerkiksi ystäväperheiden kanssa ja kielet jakautuvat muun muassa päiväkodin, koulun ja kerhojen välillä. Noin 31,0% kertoi lyhyesti, että kummankin vanhemman kielten käyttäminen kodin ulkopuolella ei ole mahdollista tai se on hyvin harvinaista.

Tässä vastaukset olivat hyvin perhekohtaisia ja vaihtelevia. Osalla vastaajista lapsille on rakentunut aktiviteetteja molempien vanhempien kielillä esimerkiksi jos päiväkodin kieli on toisen vanhemman äidinkieli, niin tämän vastapainoksi vähemmistökielellä käydään esimerkiksi muskarissa tai kielikoulussa. Toiset kertoivat, että asuinympäristö on hyvin monikielinen ja tarjoaa tilanteita ja mahdollisuuksia. Kuitenkin oli myös monia perheitä, jotka kertoivat, että toisen vanhemman kieltä käytetään vain kotona vanhemman kanssa, sukulaisten luokse matkustaessa tai esimerkiksi Skypen välityksellä.

6.4.1 Ympäristön suhtautuminen ja tuki monikielisyyteen

Vastaajien kokemukset ympäristön suhtautumisesta perheisiin olivat pääosin myönteisiä tai neutraaleja. Toisaalta kerrottiin, että ihmiset ovat kiinnostuneita ja uteliaita perheiden taustoista ja monikielisyyteen suhtaudutaan positiivisesti, mutta aina ei siitä huolimatta kuitenkaan tiedetä, miten parhaiten perhettä ja lasta voisi tukea. Monissa vastauksissa tukea ei juurikaan koeta saavan ympäristöltä. Tosin joukossa oli myös perheitä, jotka kertoivat, etteivät kaipaakaan tai tarvitse sen erityisempää tukea ympäristöltä.

Joukossa oli myös useampia vastauksia, joissa kerrottiin perheen asuvan monikulttuurisella alueella ja esimerkiksi lapsen koulussa olevan paljon muitakin monikieliä lapsia. Näissä suhtautumisen monikulttuurisuuteen ja monikielisyyteen kerrottiin olevan positiivista ja hyvää, mutta oli vaihtelevuutta sen suhteen, missä määrin lapselle tarjotaan mahdollisuuksia vähemmistökielen käyttämiseen. Esimerkiksi joissain vastauksissa kerrottiin, että lapsi saa lukea vähemmistökielen kirjoja koulussa tai päiväkodissa kuunnella vähemmistökielellä lauluja, kun taas toiset olivat sitä mieltä, että päiväkodeissa tuetaan kielen kehitystä, mutta ei niinkään huomioida monikielisyyttä. Useissa vastauksissa lapsen kerrottiin olevan kaksikielisessä tai kansainvälisessä päiväkodissa tai koulussa sekä muutamissa asuinkaupungin kerrottiin tarjoavan toisen kotikielen opetusta.

Samassa maassa asuvien perheiden näkemykset saattoivat olla hyvinkin erilaisia. Esimerkiksi Hollannissa asuvista perheistä osa oli sitä mieltä, että kaksikielisyyttä ei siellä ymmärretä ja lähes joka paikassa vaaditaan puhumaan Hollantia lapselle, kun taas toisten mielestä monikielisyyttä pidetään hienona asiana ja saa kannustusta. Myös Suomessa asuvien perheiden näkemykset olivat jakaantuneet hyviin ja huonoihin kokemuksiin. Toiset korostivat suhtautumisen olevan luontevaa ja kannustavaa, mutta toisten mielestä asenteissa olisi parannettavaa. Seuraavaksi otteita niistä suhtautumiskokemuksista, jotka eivät aina ole olleet hyviä:

”Esimerkiksi neuvolassa ei ole mielestäni huomioitu perheemme ”erilaisuutta” oikein millään tavalla, odotan että lapsen kasvun myötä neuvola rohkaistuu puhumaan esim. monikielisyydestä. Lisäksi haastavaa on, että kaikki viranomaisasiat (myös terveyskeskus käynnit) on suomalaisen vanhemman vastuulla. Kun asioimme yhdessä tk:ssa ei isän läsnäoloa huomioida ja hoitajat/lääkärit eivät silloin puhu englantia.” /suomalais-nigerialaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, yksi lapsi.

”Yleisesti ottaen hyvin, jotkut lääkärit ja puheopettajat suhtautuneet epäilevästi kaksikielisyyteen.” /suomalais-venäläiset vanhemmat, perhe asuu Venäjällä, yksi lapsi.

”Tilanteesta riippuen suhtautuminen voi olla hyvin erilaista. Useinmiten hyvää, mutta liian usein joutuu vastaamaan kysymyksiin ”mistä ne ovat tulleet” jne. Nämä tilanteet ovat lapsille hämmentäviä, koska he ovat syntyneet Suomessa ja aina asuneet täällä, vaikka eroavatkin ulkonäöltään valtaväestöstä. Neuvolassa jne. pitää aina selittää, millä tavalla perheessämme kommunikoidaan, se väsyttää välillä.” /suomalais-ranskalaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, kolme lasta.

”Vaihdellen, riippuu ihan yksilöstä. Yleensä se on hollantilaisista hieno juttu. Jotkut ammattilaiset, jotka ovat työskenneleet ”kielipuolisten” maahanmuuttajien parissa vähän näyttävät karsastavan runsasta suomen puhumista, esim. peruskoulua valitessa valikoitui pois sellainen,

jossa koulun alueella ollut velvollisuus puhua lapsille vain hollantia.” /suomalais-belgialaiset vanhemmat, perhe asuu Hollannissa, kaksi lasta.

” -- Kanadassa parhaiten, Suomessa ennakkoluuloja oli ikävä kyllä eniten.” /suomalais-hollantilaiset vanhemmat, perhe asuu Hollannissa, yksi lapsi.

”Melko hyvin, alkukankeutta ja varautuneisuutta voi olla uusia kontakteja solmittaessa. Koen, että "biracial" parit ja perheet ovat Suomessa vielä erikoisuus.” /suomalais-kuubalaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, yksi lapsi.

”Vertaistuki auttaa, mutta ammattilaisten tieto monikulttuurisuudesta auttaisi myös. Olemme esimerkiksi käyttänyt kaupungin palveluja kuten perheneuvolaa, pariterapiaa, jne., jossa ei mitenkään käsitellä monikulttuurisuutta. Tuntuu vaikealta parisuhteen kannalta, ettei tule kunnolla ymmärretyksi.” /amerikkalaissuomalais-nicaragualaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, kaksi lasta.

”Välillä ihmetellen. Monille tulee yllätyksenä, että lapsen kielen kehitys ei hidastu vaikka perheessä puhutaankin useampaa kieltä.” /saksalaissuomalais-italialaiset vanhemmat, perhe asuu Italiassa, kaksi lasta.

”No ei ole vastaan tullut mitään ongelmia muuta kuin, että ulkomaalaisena Suomesta on kyllä todella vaikeaa löytää töitä! Piilorasismia ja ihan avointakin on paljon Suomessa, tosin ei ehkä näin valkoisena näy meidän arjessa. Mutta ei voi välttyä näkemästä somessa jne.” /suomalais-kanadalaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, neljä lasta.

”Olemme kohdanneet pääosin positiivista suhtautumista. Palveluammateissa on tullut vastaan muutama avoimen torjuva henkilö, johtunee kielitaidon puutteesta ja syrjäisestä pikkupaikkakunnasta. -- ” /suomalais-amerikkalaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, yksi lapsi.

”I think we are quite well accepted, but sometimes people speak to me like if I were stupid or weird.” /brasilialais-brittiläiset vanhemmat, perhe asuu Iso-Britanniassa, yksi lapsi.

”Periaatteessa positiivisesti, mutta käytännössä minua pyydettiin puhumaan päiväkodissa lapselleni vain enemmistökieltä, että muutkin ymmärtävät mitä puhumme. Muu ympäristö pelkää, ettei lapsi opi enemmistö kieltä ja on yllättynyt kun lapsi sitä osaakin.” /suomalais-saksalaiset vanhemmat, perhe asuu Saksassa, yksi lapsi.

”Ovat epäilleet, voiko lapsi oppia kahta kieltä ja huomautetetaan kielen hitaasta kehityksestä.” /suomalais-italialaiset vanhemmat, perhe asuu Italiassa, kaksi lasta.

”Aluksi appivanhemmat olivat sitä mieltä, että kahden kielen puhuminen pienelle lapselle ei ole hyvä juttu, koska se tulee hidastamaan hänen kielellistä kehitystään. Olemme nyt todistaneet tämän olevan väärä olettaus. Muuten suhtautuminen on ollut positiivista.” /suomalais-ranskalaiset vanhemmat, perhe asuu Belgiassa, yksi lapsi.

”Pääsääntöisesti myönteisesti. Asenteet ovat kuitenkin koventuneet ja muuttuneet suvaitsemattommaksi. Koulun rehtori 'varoitti' monikielisuuden negatiivisesti vaikutuksesta oppimiseen, mutta sai pitkän nenän, kun lapsi vetää huipputuloksia tasokokeista.” /suomalais-hollantilaiset vanhemmat, perhe asuu Hollannissa, yksi lapsi.

”Suurinosa ilolla ja mielenkiinnolla toista kulttuuriamme kohtaan. Löytyy kyllä valitettavasti ihmisiä, jotka kokevat monikulttuurisuutemme "uhkana" tai se aiheuttaa kateutta.” /suomalais-unkarilaiset vanhemmat, perhe asuu Unkarissa, kolme lasta.

”Vaihdellen. Suomessa 90-luvulla ei ymmärretty monikielisyyttä ja neuvolassa painostettiin yhden kielen muuttiin.” /sveitsiläis-suomalaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, kaksi lasta.

”Pääasiassa hyvin, hyväksyvästi. Kasvavissa määrin myös rasismia ilmenee etenkin pakolaistalanteen myötä.” /suomalais-ghanalaiset vanhemmat, perhe asuu Suomessa, yksi lapsi.

Muutamissa viitattiin Suomen neuvolajärjestelmän huonoon tai negatiivissävytteiseen suhtautumiseen. Kuitenkin esimerkiksi tällä hetkellä Hollannissa asuva perhe kertoi neuvolan olleen kannustava ja toivoisi Suomen neuvolan opasta kaksikielisyydestä käyttöön myös Hollannissa. Myös Suomessa asuva perhe kertoi, että neuvolassa suhtauduttiin hyvin perheen erilaisia kulttuurillisia tapoja kohtaan, kun asioista keskusteltiin avoimesti.

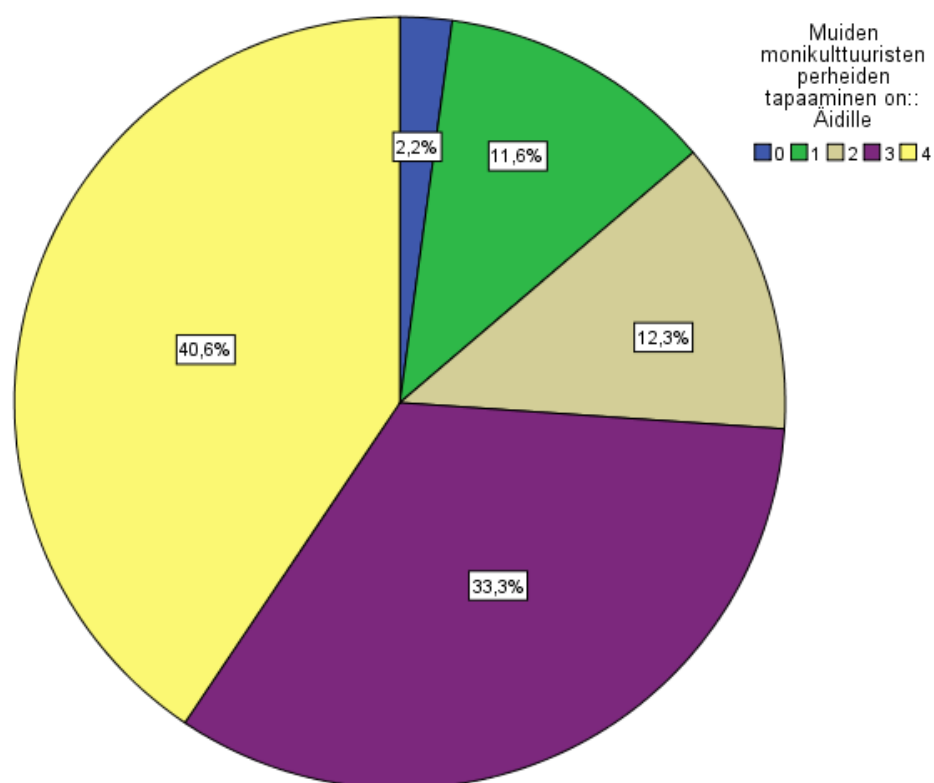
Noin 40,0%:ssa vastauksista oli kerrottu, millaista muuta tukea perhe toivoo tai tarvitsee. Vastauksissa toivottiin esimerkiksi kirjastopalveluita helpommin saataviksi eri kielillä Espanjassa, Saksassa ja Hollannissa, kaksikielisyydestä lisää tietoa Hollannissa ja tuettua perhepäivähoitoa sekä kansainvälistä koulua valtion tukemana kuten Saksassa, enemmän monikulttuurisuuden esille tuomista Norjassa, leirejä pienemmillekin ulkosuomalaisille lapsille Iso-Britanniassa sekä ammattilaisille nykyistä enemmän tietoa ja valmiutta kohdata monikulttuurisia perheitä Suomessa. Suomessa asuvat perheet toivoivat myös avoimempaa asennetta ulkomaalaisia kohtaan ja pienillekin paikkakunnille kerhoja, joissa puhutaan vähemmistökieltä. Lisäksi Suomessa asuvien perheiden toiveena oli saada jo päiväkodissa tukea toiselle kielelle sekä, että väestörekisteriin voisi merkata toisen kielen automaattisesti. Lisäksi vastauksissa toivottiin yksinkertaisempaa koottua tietoa monikulttuurisille perheille kaupungin sivuilla sekä monikulttuurisia perhekerhoja ja lastentapahtumia.

Lisäksi toivottiin enemmän arvostamista, ymmärrystä ja hyväksyntää erilaisesta kielen kehityksestä sekä lisää tietoa, kuinka tukea lapsen kielen kehityksessä. Toiveina oli myös neuvoa ja tietoa monikulttuurisuudesta, kouluissa mahdollisuuksia toisen kielen opiskeluun ja panostusta vähemmistökielten opetukseen, ennen kouluikää erilaisia kielikerhoja vähemmistökielillä ja muita ryhmiä samankielisille lapsille. Perheet, joissa toisen vanhemman äidinkielenä oli englanti, toivoivat aikaisemmin alkavaa englanninkielenopetusta kouluissa ja lisää mahdollisuuksia käyttää sitä sekä, että edistyneet englannintaitajat voisivat myöhemmin valita muita kieliä vieraiksi kieliksi. Kolmannessa kulttuurissa elävät perheet toivoivat, että opettajat huomioisivat paremmin, ettei koulukieli kuulu lapsen ensikieliin. Lisäksi henkilökohtaisempia tukitoiveita oli esimerkiksi siihen liittyen, että puoliso osaisi puhua samaa kieltä, sukulaiset vierailisivat enemmän sekä puolison sukulaisetkin osallistuisivat heidän kielen ja kulttuurin opettamiseen enemmän.

6.4.2 Muiden monikulttuuristen perheiden tapaaminen

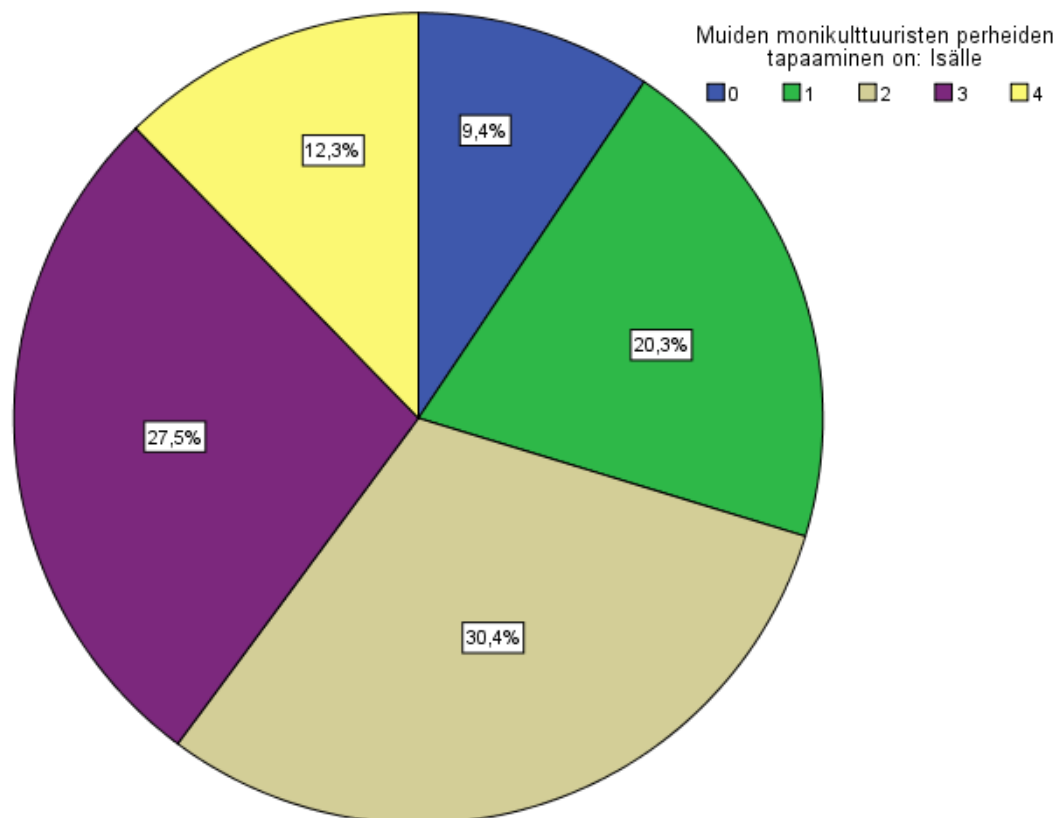
Vastauksissa oli paljon hajontaa muiden monikulttuuristen perheiden tapaamisen tärkeydestä. Äideistä 40,6%:lle toisten perheiden tapaaminen oli erittäin tärkeää ja 33,3%:lle tärkeää. Äideistä 11,6% oli sitä mieltä, ettei tämä ole kovinkaan tärkeää ja 2,2% ei pitänyt tätä ollenkaan tärkeänä. Äitien näkemykset muiden monikulttuuristen perheiden tapaamisen tärkeydestä kuitenkin jakautuivat tasaisemmin kuin se, onko muiden monikulttuuristen perheiden tapaaminen tärkeää perheen isälle. Vastausten mukaan isälle muiden monikulttuuristen perheiden tapaaminen oli erittäin tärkeää 12,3%:ssa tapauksista ja 27,5%:lle tärkeää. Suurin prosenttiosuus oli ”en osaa sanoa” eli 30,4%. Jopa 20,3%:lle tämä ei ole kovinkaan tärkeää ja 9,4%:lle ei ollenkaan tärkeää.

4=Erittäin tärkeää, 3=Tärkeää, 2=Ei osaa sanoa, 1=Ei kovinkaan tärkeää, 0=Ei ollenkaan tärkeää

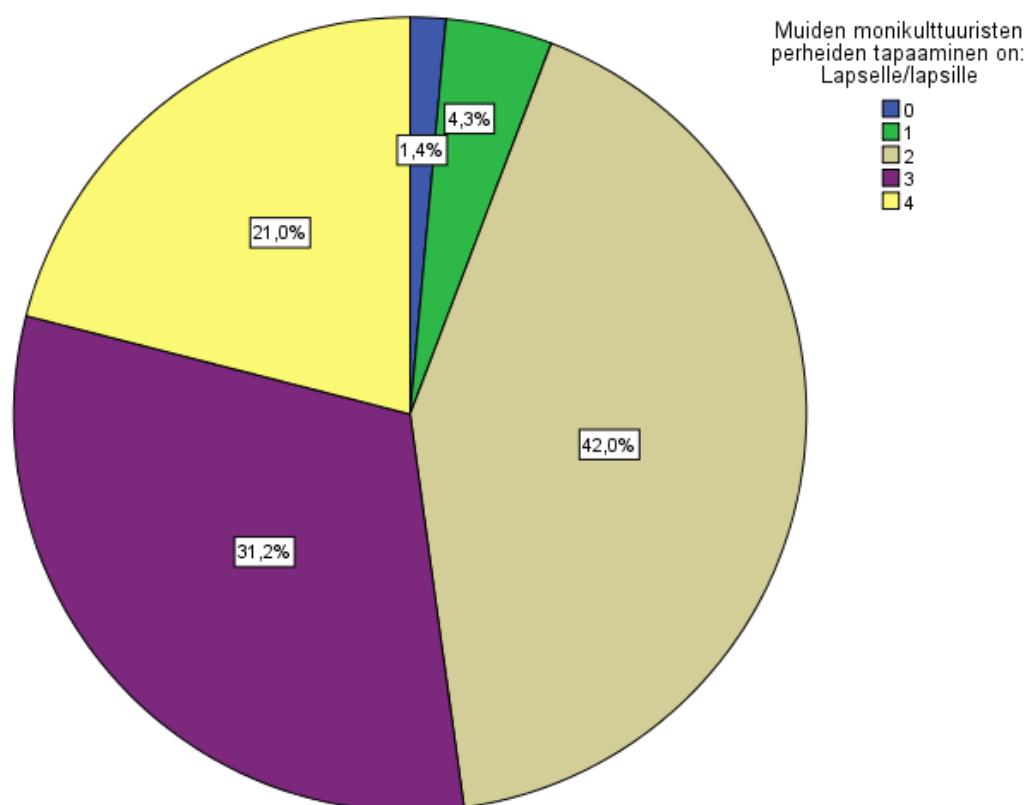
Kuvio 11: Äiti ja muiden monikulttuuristen perheiden tapaaminen.

4=Erittäin tärkeää, 3=Tärkeää, 2=Ei osaa sanoa, 1=Ei kovinkaan tärkeää, 0=Ei ollenkaan tärkeää

Kuvio 12: Isä ja muiden monikulttuuristen perheiden tapaaminen.

Lasten osalta vastaukset painoittuivat en osaa sanoa-vaihtoehtoon, joka luultavimmin johtuu siitä, että vanhemmat ovat vastanneet kyselyyn. Kuitenkin 31,2%:ssa vastauksia sen kerrottiin olevan tärkeää lapselle ja 21,0%:ssa erittäin tärkeää. Vastauksista 4,3%:ssa kerrottiin, ettei se ole kovinkaan tärkeää ja vain 1,4% oli sitä mieltä, ettei se ole ollenkaan tärkeää.

4=Erittäin tärkeää, 3=Tärkeää, 2=Ei osaa sanoa, 1=Ei kovinkaan tärkeää, 0=Ei ollenkaan tärkeää

Kuvio 13: Lapsi ja muiden monikulttuuristen perheiden tapaaminen.

Nämä vastaukset muiden monikulttuuristen perheiden tapaamisen tärkeydestä oli melko suoraan johdannaisia siihen, kertoivatko perheet käyvänsä joissain paikoissa monikulttuurisuuden ja monikielisyyden vuoksi. Tällaisia paikkoja, joita vastauksista nousi esiin, olivat erilaiset perhe- ja kielikahvilat, musiikkileikkikoulut, perhejooga, Suomi-koulut, Merimieskirkot ja niiden tapahtumat sekä Duo-tapaamiset. Joissain vastauksissa myös mainittiin Facebook-ryhmistä, joiden perustamisessa on ollut mukana ja sitä kautta järjestää tapaamisia.

Monissa sellaisissa vastauksissa, joissa kerrottiin, ettei erityisiä paikkoja ole, kuitenkin sanottiin, että jos niitä olisi tiedossa tai lähempänä, niin perhe haluaisi sellaisissa käydä. Näissä myös usein koettiin, että muiden monikulttuuristen perheiden tapaaminen olisi erittäin tärkeää tai tärkeää. Tällaisten koettiin vahvistavan lapsille kuulumisuuden tunnetta myös toisen vanhemman kulttuuristaan ja lapset huomaavat, että löytyy muitakin, jotka elävät samantyyppisessä ympäristössä.

6.5 ”Mitä muuta haluatte sanoa aiheeseen liittyen?”

”Toivotaan, että pikku hiljaa nähtäisiin erilaisuus rikkautena eikä haittana.”

”Itselleni on ollut äärimmäisen tärkeää, että kumpikin lapsi oppii suomen kielen, koska se on erottamaton osa identiteettiäni ja olisi mahdoton ajatella, että minulla voisi olla läheinen side omaan lapseeni ilman, että hän osaa minun kieltäni. Monikulttuurisuus lieene jokaisessa perheessä omanlaisensa kysymys - tuskin on yksiselitteisiä vastauksia. Monia eri tekijöitä pitää tasapainottaa, esim. äidinkielet vs. englanti, joka koulukielenä on tärkeä oppimisen kannalta. Lisäksi vielä hollanti asuinmaan kielenä. Vaikea oppia tai ylläpitää kaikkia sataprosenttisesti.”

”Meidän perheen tilanne on siis siitä erikoinen että isä puhuu _periaatteessa_ samaa kieltä kuin asuinympäristö - hollantia - mutta isän murre on belgialainen (mitä nimitetään joskus flaamiksi, tosin virallisesti sekin on ihan samaa hollantia). Lapset eivät siis periaatteessa ole kolmikielisiä, vaikka osaavatkin sujuvasti vaihdella myös flaamin ja Alankomaiden hollannin välillä sen mukaan, kenelle puhuvat. -- ”

”Yllättäen monet vanhemmat eivät vielääkään ole tietoisia siitä, että yhden aikuisen pitäisi puhua lapselle vain yhtä kieltä. Me saimme tämän neuvon asiantuntijalta ensimmäistä lasta odottaessamme ja siitä on ollut valtava apu.”

”It is important to take care of both or all home languages and cultures in order to ensure a good and healthy self esteem to the child. It also prevents teasing, when you are sure of yourself.”

”Minusta on hienoa/tärkeää, että monikulttuurisuus ja -kielisyys otetaan huomioon tärkeänä, kasvavana aiheena. Globalisaation ja valitettavan pakolaisuuden kasvavana aikakautena näitä aiheita ja perheiden tarpeita tulisi tuoda esille ja ottaa huomioon. Tarjonta ja huomioonotto on vielä kovin lapsenkengissä.”

”Suomessa on kasvava määrä monikulttuurisia perheitä, joilla on laajempia tarpeita kun saman kulttuurin sisällä asuvat perheet. Tukimuotoja saisi kehittää tarkemmin.”

”Suosittelen kaikkia vanhempia puhumaan omaa äidinkieltään lapsille, vaikkei kumppani sitä ymmärtäisikään. Se on aina rikkaus lasten elämässä. On surullisempaa kuulla, kun oma vanhempi puhuu vierasta kieltä (ja ikävä kyllä usein väärin) omille lapsille.”

”Toivon, että pystyn auttamaan lastani rakentamaan sellaisen identiteetin, että tuntee olevansa sekä suomalainen että kenialainen. Ja, että Suomessa ollessamme hän tuntee olevansa täysin suomalainen, ei vain puoliksi tms. Joissain paikoissa voi tulla esille muiden ajattelevan, että hän olisi jotenkin vähempi suomalainen tai maahanmuuttajataustainen, mitä hän ei ole ja saisi näin ollen erilaista kohtelua kuin täysvaaleat suomalaiset. Yritämme tämän lisäksi antaa hänelle vahvan kenialaisen tunteen kielen yms kautta.”

"We are very lucky to live in an environment where the kids multiculturalism is not unique in any way."

"Monikielisyys perheen sisällä ei ole yksinkertaista "sinä puhut tuota kieltä, minä tätä". Monikielisenä perheenä ja useassa eri maassa asuneena, jokainen osaamamme kieli on enemmän tai vähemmän läsnä ja ne sekoittuvat iloisesti. Näin toivon lapsemme oppivan, että kielet ovat hauskoja eikä kommunikoidakseen tarvitse olla täydellinen."

"Hienoa, että asia nousee enemmän esille ja tutkitaan, monikulttuurisuus tulee vain lisääntymään."

"Liikaa paniikkia - jokainen oppii suomea, jos tahtoo ja on aktiivinen jokaisen suhteen."

"I think some of my answers might change as my daughter gets older. I'm a primary teacher in England and a language teacher in Brazil. I'm happy I can support her learning, but I'm also aware of the fact that many English teachers see a bilingual child as a problem in their classroom, specially in early years."

"Kannustan kaikkia puhumaan omaa äidinkieltä lapsilleen!"

"Ainakin meidän perheelle monikielisyys ja kulttuurisuus on lähinnä itsestäänselvyys, jota ei edes mietitä, kunnes muu maailma muistuttaa jossain muodossa siitä, että meidän perhe on vähän erillainen."

"Holland is very tolerant with other cultures and languages, so we have had no resistance or problems. Although my kids are proficient in 3 languages I find that they are not fully confident in any one as a "first language" (they don't feel they are "perfect enough"). They have no problem with being different in front of friends and will not hesitate to speak Afrikaans. They are teenagers now, and I am glad I have given them the opportunity to learn other languages at a level deeper than school."

"Valtion ja suurlähetystöjen tukemat Suomi-koulut, -kerhot, -kirkot tekevät tärkeää työtä ulkosuomalaisten lasten tukemiseksi."

"Kaksikieliseksi kasvattaminen on osoittautunut huomattavasti haastavammaksi, kuin olimme kuvitelleet. Valtakieli on niin paljon vahvempi."

"Kuopus sai parhaan kaverin jalkapallotreeneistä. Asiaan lienee auttanut se, että tämä toinenkin lapsi on puoliksi suomalainen ja suomenkielentaitoinen."

”Pitää tietää, miten toimimalla onnistuu parhaiten, ja mitä pitää varoa (esim eri kielten sekoittaminen samoissa lauseissa). Ja sitten vaan elää omalla tavallaan ja rennosti ilman stressiä. Mutta ehkä millä on ollut helppoa, kun olemme kielellisesti lahjakkaita, en tiedä.”

”Tarkennukseksi olisit ehkä voinut kysyä koulutustaustaa (vanhempien), sillä olen huomannut, että koulutuksella on suuri merkitys kaksikielisyyteen ja kuinka tärkeänä sitä pidetään.”

”Kaksikielisenä kasvattaminen voi olla haasteellista, mutta kannattavaa.”

”Monikielisyyden pitäisi mielestäni olla luonnollinen osa arkea, ei pakko ja vaatimus. Lapseni tulee oppimaan vähintään viittä eri kieltä (suomi, flaami plus koulussa opetettavat pakolliset kielet), en oleta hänen osaavan niitä kaikkia täydellisesti. Minusta tärkeintä on että, hän voi kommunikoida suomalaisten sukulaistensa kanssa. Opetan hänet varmaankin lukemaan ja kirjoittamaan suomeksi myöhemmin, sillä ehdolla, että se rikastuttaa lapsen elämää ja ei tee siitä tarpeettoman vaikeaa ja haastavaa. Uskon vapautteen ja valintoihin elämässä.”

”Toivon, että jokaiset uudet vanhemmat, joita tämä tilanne koskee, saisi asiantuntevaa opastusta jo lasta odottaessa, ja tarvittaessa tukea kaksikielisyyden ylläpitoon, koska se on mielestäni upea lahja lapselle, mutta pitää tehdä johdonmukaisesti.”

7 Johtopäätökset ja pohdinta

Opinnäytetyön aineiston tulokset toivat arvokasta tietoa perheiden kieliratkaisuista, monikulttuurisuuden ja lapsen monikielisyyden merkityksistä vanhemmille ja lapsille sekä perheiden suhteista ympäristöön. Aineiston hankinnan edetessä ja analysoidessani vastauksia, ymmärsin todella, kuinka mielenkiintoisen, mutta samalla haastavan aiheen olin valinnut. Tulosten perusteella perheissä oli paljon samankaltaisuuksia esimerkiksi useimmissa perheissä vanhemmat puhuvat omaa äidinkieltään lapselle ja vanhempien kielet ovat järjestelmällisesti osa lapsen elämää. Myös useissa vastauksissa monikulttuurisuuden ja monikielisyyden merkityksiä oli kuvailtu samoin sanoin. Kuitenkin huomasin, että jokaisen perheen kielitilanne on täysin yksilöllinen, kun joissain perheissä käytössä on kaksi kieltä, toisissa jopa kolme tai enemmänkin ja kielten käyttö voi vaihdella tilanteista riippuen.

Perheiden elämäntilanteet ovat erilaisia esimerkiksi sen suhteen asutaanko jommankumman vanhemman synnyinmaassa vai maassa, joka tuo vanhempien kielten ja kulttuurien lisäksi omansa lapsen elämään. Joka tapauksessa perheet rakentavat oman erityisen perhekulttuurinsa yhdistämällä eri kulttuurillisia tapoja ja perinteitä sekä kielitaustoja. Elämäntilanteissa ja näkemyksissä voi myös olla suuria eroja sen mukaan, minkä ikäisiä lapset ovat, käyvätkö he esimerkiksi päiväkodissa tai koulussa ja mitä kieliä kodin ulkopuolella käytetään. Esimerkiksi jos päiväkodissa puhutaan ympäristön valtakieltä ja toisen vanhemman äidinkieltä, kotona

suurempi huomio saattaa kohdistua vähemmistökieleen. Vanhemmilla lapsilla kielten osaaminen ja hallitseminen on tasaantunut, jolloin kieliä voidaan käyttää joltain osin rennommin, kun lapsi on jo tietoinen elämässään vanhempiensa kautta vaikuttavista kielistä.

Jokaiselle perheelle on rakentunut omat tapansa ja oma perhekulttuuri, jonka mukaan tehdään ja toimitaan. Vastaukset osoittivat, että pääosassa perheistä toteutetaan OPOL-menetelmää eli one person - one language. Suurin osa äideistä ja isistä puhuu omaa äidinkieltään lapselle aina tai usein ja lasta kasvatetaan molempien vanhempien kulttuureihin. Joukossa oli kuitenkin myös perheitä, joissa asioita ei välttämättä ole mietitty yhtä tarkasti ja johdonmukaiseksi, mutta kaikissa perheissä kuitenkin halutaan molempien vanhempien kielten olevan osa lapsen elämää. Osaltaan myös ympäristön tulisi vahvistaa lapsen oppimista ja tunnetta näiden kielten taitajana, jotta hänen hyvinvointinsa simultaanina monikielisenä mahdollistuu ja vahvistuu.

Vastauksista ilmeni, että suurelle osalle oli hyvinkin selvästi ja tarkasti ajateltua, mitä kieltä kukakin lapselle puhuu ja millä tavoin lapsen kielten taitoja kehitetään ja ylläpidetään. Kuitenkin osa ilmaisi, ettei asiasta ole syytä liikaa ottaa paineita ja asiat kulkevat omalla painollaan eikä kielten oppimisesta tule tehdä liian tiukasti järjestettyä. Tässäkin on jokaisella perheellä omat kokemuksensa ja näkemyksensä, mutta kuitenkin aikaisemmankin tutkimustiedon valossa sanoisin, että johdonmukaisuutta kielten puhumisessa on oltava, jotta lapsi tulee tietoiseksi niistä ja niiden asemasta hänen elämässään. Täten lapsi ymmärtää, että isällä on oma kieli ja äidillä on oma kieli, joilla he parhaiten ja luonnollisimmin ilmaisevat itseään sekä omia tunteitaan ja ajatuksiaan.

Suurilta osin vastauksissa ilmeni, että perheiden elämään kuuluu monia luovia menetelmiä ja harrastuksia. Tulokset osoittivat, että lapselle tai lapsen kanssa laulaminen on yleisempää äideille kuin isille, mutta suurempi osuus isistä laulaa aina omalla äidinkielellään. Pelkästään luovien menetelmien sisällön ja tarkoituksen tutkiminen monikulttuuristen perheiden elämässä voisi olla mielenkiintoista ja keskittyä enemmänkin taidekasvatuksen näkökulmaan ja sen keinoihin edistää lapsen monikielisyyttä ja kulttuuri-identiteettiä. Tuloksista voisi päätellä, että monikulttuuriset perheet ovat hyvin tietoisia muista kulttuureista ja ehkä syvällisemmin ovat miettineet kulttuurin käsitettä ja muotoja kuin yksikulttuurisissa perheissä. Heidän elämäänsä voisi pitää joltain osin monipuolisempana, sillä siinä yhdistyy useamman kuin yhden kulttuurin piirteet, perinteet ja tavat. Mahdollisesti monikulttuurisissa perheissä elävät vanhemmat ja lapset ovat muihin verrattuna avoimempia ja ennakkoluulottomampia, joten kokeilevat rohkeammin uusia harrastuksia ja ajanviettotapoja.

Taidekasvatuksen näkökulmaa kielen vahvistamisessa monikielisen lapsen kanssa työskennellessä voisi lähteä tutkimaan tarkemmin ja kehittää varhaiskasvatuksessa ja opetusjärjestelmässä, josta tulisi väistämätön osa simultaanisesti monikielisten lasten varhaiskasvatussuunnitelmaa. Vanhempien kanssa voitaisiin suunnitella ”lapsen kulttuuri- ja kieliohjelma”, jossa lasta erilaisen toiminnan kautta kannustetaan kielten ja kulttuurien esiintuomiseen. Kielen opettaminen voi tapahtua muinkin keinoin kuin varsinaisena kieliopetuksena, sillä pienin luovin menetelmin voidaan vahvistaa vähemmistökielen oppimista ja lapsen kuulumisen tunnetta vähemmistökulttuuriin. Lapset kokevat olevansa tärkeitä, kun heidän asioistaan ollaan kiinnostuneita.

Vastauksia analysoidessa yllätyin, miten usein perheet todella ovat kohdanneet palvelujärjestelmässä epäkohtia, ja esimerkiksi ammattilaisten piittaamattomuus tai ymmärtämättömyys monikulttuurisuudesta ja monikielisyydestä nousi esiin useissa vastauksissa. Erityisesti jäin pohtimaan vastauksista noussutta näkemystä siihen, ettei neuvoloissa ymmärretä tai huomioida monikulttuurisuutta tai lapsen monikielisyyttä. Tähän liittyen voisi kehittää jatkotutkimuksia esimerkiksi miten paljon neuvoloiden työntekijöillä on tietoa aiheesta tai järjestää koulutustilaisuuksia ammattilaisille aiheeseen liittyen.

Erityisen tärkeitä tuloksia olivatkin vastaukset siihen, miten ympäristö tukee perheitä ja milaista muuta tukea he toivovat tai tarvitsevat. Monien palveluammattien työntekijöiden tulisi lisätä ja avartaa tietoisuuttaan monikulttuurisuudesta, monikulttuurisista perheistä sekä monikielisyydestä. Monikulttuurisia perheitä pitäisi kohdata rohkeammin ja avoimemmin. Toisaalta samoin tavoin kuin ei-monikulttuurisia asiakasperheitäkin, sillä ihmisiä me kaikki olemme, mutta kuitenkin monikulttuurisissa perheissä ja lapsen kasvattamisessa on paljon erityislaatuista, joka vaatii huomion kiinnittämistä perheiden omaan tarinaan ja toiveisiin siinä määrin, kun he haluavat itse tuoda esiin. Myös toisesta kulttuurista tuleva puoliso on kohdattava palveluissa tasavertaisena. Jos ammattilaisella ei ole taitoa tai uskallusta puhua esimerkiksi englantia tai yhteistä kieltä toisen vanhemman kanssa ei löydy, niin mielestäni silloin olisi hyödynnettävä esimerkiksi tulkkipalveluja, jotta toisesta kulttuurista tulevan kanssa voidaan kommunikoida eikä kaikki vastuu palveluista kaatuisi samaa kieltä osaavan harteille.

Opinnäytetyöprojektini oli antoisa kokemus kaikkine vaiheineen ja tulokset toivat moninaista tietoa. Jälkeenpäin mietittynä olisin voinut tiivistää kyselylomakettani, joka olisi myös helpottanut tulosten analysointivaihetta. Toisaalta kuitenkin koin, että monet kysymykset olivat yhteyksissä toisiinsa ja tarvitsivat toisiaan, jonka vuoksi se lopulta sisälsi niin monta kysymystä.

Koen, että oma ymmärrykseni monikulttuurisia perheitä ja lapsen monikielistä kasvatusta kohtaan lisääntyi ja syventyi opinnäytetyöprojektini aikana. Tiedon etsiminen aiheesta ja

oman aineiston kerääminen avarsi näkemystä siihen, että johdonmukaisella ja sitoutuneella toiminnalla, avoimella asenteella ja myönteisellä suhtautumisella kulttuureihin ja kieliin ei ole syytä, miksei lapsen kasvattaminen ja kasvaminen osaavaksi monikieliseksi olisi mahdollista. Olen tavannut monia ihmisiä, jotka ajattelevat, että monikielisen lapsen kielen oppiminen ja kieliympäristö on kaaosta eikä voi oppia mitään kieltä kunnolla ja sujuvasti. Kuitenkin syventymällä aiheeseen ja kirjallisuuteen, selviää, että lapsille monen kielen oppiminen samanaikaisesti ei ole mahdotonta vaan tuo monia positiivisia asioita lasten elämään ja joiden merkitys kasvaa, mitä vanhemmaksi lapsi tulee.

Lähteet

Painetut lähteet

- Anglé, J. 2014. Maahanmuuttajan puolisona Suomessa - Kestävien monikulttuuristen avioliittojen tutkimisen karikot ja anti. Teoksessa Heikkilä, E., Oksi-Walter, P. & Säävälä, M. (toim.). Monikulttuuriset avioliitot sillanrakentajina. Tutkimuksia A46. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 111-121.
- Bandura, A. 2016. Sosiaalis-kognitiivinen teoria. Teoksessa Vasta, R. (toim.). Kuusi teoriaa lapsen kehityksestä. United Press Global, 13-82.
- Bourgogne, A. 2013. Be bilingual. Practical ideas for multilingual families.
- Cunningham, U. 2011. Growing up with two languages. A practical guide for the bilingual family. Third edition. New York: Routledge.
- Dervin, F. & Keihäs, L. 2013. Johdanto uuteen kulttuurienväliseen viestintään ja kasvatukseen. Kasvatusalan tutkimuksia 63. Suomen kasvatustieteellinen seura ry.
- Halme, K. 2011. Maahanmuuttajataustaisten lasten kielikasvatus varhaiskasvatuksesta esiopetukseen. Teoksessa Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. (toim.). Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Opas 13. Helsinki, 86-101.
- Hassinen, S. 2005. Lapsesta kasvaa kaksikielinen. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.
- Heikkilä, E. 2014. Monikulttuurisiin avioliittoihin liittyviä kansainvälisiä ja kotimaisia ulottuvuuksia. Teoksessa Heikkilä E., Oksi-Walter P. & Säävälä, M. (toim.). Monikulttuuriset avioliitot sillanrakentajina. Tutkimuksia A 46. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 9-19.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Hämäläinen, J. & Nivala, E. 2008. Kasvatustiede. Pedagogisen ihmistyön tiede. UNIpress Suomi.
- Järvinen, M-L. 2011. Konstruktivistinen oppimiskäsitys opettajan pedagogisena työvälineenä alkuopetuksessa. Näkökulmia muutokseen. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikkö.
- Kaikkonen, P. 2004. Vierauden keskellä. Vierauden, monikulttuurisuuden ja kulttuurienvälisen kasvatuksen aineksia. Jyväskylän yliopisto: Opettajankoulutuslaitos.
- Keltikangas-Järvinen, L. 1998. Hyvä itsetunto. Kahdeksas painos. Helsinki: WSOY.
- Kirveennummi, A. 1997. Kulttuuri, kansantiede ja kritiikki. Murtumia 1990-luvun lopun tiedonintresseissä ja kulttuurikäsitteissä. Teoksessa Korhonen, T. & Leimu, P. (toim.). Näkökulmia kulttuurin tutkimukseen. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus, 33-53.
- Lainiala, L. & Säävälä, M. 2012. Rakkautta, rikkautta ja ristiriitoja. Suomalaisten solmimat kaksikulttuuriset avioliitot. Perhebarometri 2012. Väestöntutkimuslaitos - Katsauksia E 46/2012. Helsinki: Väestöliitto ry.
- Latomaa, S. 2016. Monikielisyys - normaalitila, haaste ja mahdollisuus. Teoksessa Eichhorn, M. & Helttunen, A. (toim.). Kotimaana suomen kieli. Näkökulmia suomen kielen säilymiseen ulkomailla. Suomi-koulujen tuki ry, 17-29.

Leinonen, J. 2014. ”Myö eletään semmosta välimuotoa” - Ylirajaista perhe-elämää suomalaisten ja amerikkalaisten välisissä liitoissa Suomessa ja Yhdysvalloissa. Teoksessa Heikkilä E., Oksi-Walter P. & Säävälä, M. (toim.). Monikulttuuriset avioliitot sillanrakentajina. Tutkimuksia A 46. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 52-67.

Mantila, H. 2016. Äidinkieli, kansalliskieli ja lingua franca. Teoksessa Eichhorn, M. & Helttunen, A. (toim.). Kotimaana suomen kieli. Näkökulmia suomen kielen säilymiseen ulkomailla. Suomi-koulujen tuki ry, 11-16.

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. 3. uudistettu painos. Helsinki: International Methelp Ky.

Opetushallitus. Suomi-koulujen opetussuunnitelmasuositus 2015. Määräykset ja ohjeet 2015:38. Helsinki: Opetushallitus.

Paavola, H. & Talib, M-T. 2010. Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa. Opetus 2000. Jyväskylä: PS-kustannus.

Rautio, P. 2006. Historiallista johdattelua minä- ja identiteettitutkimukseen. Teoksessa Rautio, P. & Saastamoinen, M. (toim.). Minuus ja identiteetti. Sosiaalipsykologinen ja sosiologinen näkökulma. Tampere University Press, 11-22.

Rautio, P. & Saastamoinen, M. (toim.). 2006. Minuus ja identiteetti. Sosiaalipsykologinen ja sosiologinen näkökulma. Tampere University Press.

Ruokonen, I. & Rusanen, S. 2009. Esteettinen kasvattaja kulttuurisena kasvattajana. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A-L. (toim.). Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Opas 3. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus, 10-15.

Saastamoinen, M. 2006. Minuus ja identiteetti tutkimuksen haasteina. Teoksessa Rautio, P. & Saastamoinen, M. (toim.). Minuus ja identiteetti. Sosiaalipsykologinen ja sosiologinen näkökulma. Tampere University Press, 170-173.

Sirkkilä, H. 2014. Suomalaisten miesten pitkäkestoiset kaksikulttuuriset parisuhteet - haasteita ja voimavaroja. Teoksessa Heikkilä, E., Oksi-Walter, P. & Säävälä, M. (toim.). Monikulttuuriset avioliitot sillanrakentajina. Tutkimuksia A46. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 126-139.

Säävälä, M. & Miettinen, A. 2014. Millaiset suomalaiset solmivat kaksikulttuurisia avioliittoja? Teoksessa Heikkilä, E., Oksi-Walter, P. & Säävälä, M. (toim.). Monikulttuuriset avioliitot sillanrakentajina. Tutkimuksia A46. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 77-93.

Talib, M., Löfström, J. & Meri, M. 2004. Kulttuurit ja koulu. Avaimia opettajille. Helsinki: WSOY.

Talib, M-T. & Lipponen, P. 2008. Kuka minä olen? Monikulttuuristen opiskelijoiden identiteettipuhetta. Kasvatusalan tutkimuksia - Research in Educational Sciences 37. Suomen Kasvatus-tieteellinen seura.

Talib, M-T. 2002. Monikulttuurinen koulu. Haaste ja mahdollisuus. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Tikka, I. 2004. Suomalainen lapsi maailmalla. Kolmannen kulttuurin kasvatit. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Tuomi-Nikula, O. 1997. Kaksikulttuurinen perhe eurooppalaisen etnologian tutkimuskohteena. Teoksessa Korhonen, T. & Leimu, P. (toim.). Näkökulmia kulttuurin tutkimukseen. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus, 269-297.

Valtonen, A. 2014. Rakkauden tähden. Teoksessa Valtonen, A. & Alanen, M. Uusia suomalaisia. Helsinki: Like Kustannus Oy, 9-15.

Sähköiset lähteet

Brinson, S. 2012. Knowledge of Multicultural Literature among Early Childhood Educators. Research. Multicultural education. Viitattu 17.04.2017. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1001522.pdf>.

Bronfenbrenner, U. 1994. Ecological models of human development. Viitattu 17.04.2017. <http://www.psy.cmu.edu/~sieglar/35bronfenbrenner94.pdf>.

Familia ry - Yhdessä maailmassa. Familia. Etusivu. Viitattu 29.03.2017. <http://www.familiar.fi/>.

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. 2012. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 08.05.2017. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf.

Härkönen, U. Teorian ja tutkimuskohteen vuorovaikutus - Bronfenbrennerin ekologinen systeemiteoria ihmisen kehittymisestä. Viitattu 17.04.2017. <http://sokl.uef.fi/verkojulkaisut/monitiet/pdf/harkonen.pdf>.

Kahden kulttuurin Duo-toiminta. Familia. Toimintaa. Viitattu 29.03.2017. <http://www.familiar.fi/kahden-kulttuurin-duo-toiminta.html>.

Kerppola-Pesu, J. & Moring, A. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Lastenneuvolakäsikirja. Tietopaketit. Monimuotoiset perheet. Viitattu 20.02.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/tietopaketit/monimuotoiset-perheet>.

Kinnunen, H. & Del Angel, T. Lastenneuvolakäsikirja. Kahden kulttuurin perhe. THL - Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 10.01.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/tietopaketit/monimuotoiset-perheet/kahden-kulttuurin-perhe>.

Kurhila, S. Miten tuemme lapsen monikielisyyttä? Opetushallitus. Kasvatus, koulutus ja tutkimus. Perusopetus. Suomi-koulut. Viitattu 25.03.2017. http://oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/suomi-koulut/prime104.aspx.

Kuusisto, A. 2010. Kulttuurinen, kielellinen ja katsomuksellinen monimuotoisuus päiväkodissa: Haasteita ja mahdollisuuksia. Monikulttuuriset lapset ja aikuiset päiväkodeissa (MUCCA)-hanke. Tutkimuksia 2010:3. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Viitattu 17.04.2017. https://tuhat.helsinki.fi/portal/files/80374213/Kuusisto_A_2010_Kulttuurinen_kielellinen_ja_katsomuksellinen_monimuotoisuus_p_iv_kodissa.pdf.

Lapsen ja nuoren temperamentti ja persoonallisuus. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Vanhempainnetti. Tietokulma. Lapsen kasvu ja kehitys. Lapsen ja nuoren temperamentti. Viitattu 20.03.2017. http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/lapsen-temperamentti/.

Lapsen ja vanhemman varhainen vuorovaikutus. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Vanhempainnetti. Tietokulma. Vanhemmuus ja kasvatus. Varhainen vuorovaikutus. Viitattu 20.03.2017. http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/lapsen_ja_vanhemman_varhainen_vu/.

Lapsen oikeuksien sopimus lyhennettynä. Suomen Unicef ry. Lapsen oikeudet. Sopimus lyhennettynä. Viitattu 15.03.2017. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-lyhennettyna/>.

Ludke, K. & Weinmann, H. (toim.). 2012. European Music Portfolio: A Creative Way into Languages - Teacher's Handbook. Comenius Lifelong Learning Project. Viitattu 17.04.2017. http://emportfolio.eu/emp/images/stories/materials/EMP_Teachers_Handbook_Final_2012.pdf.

Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Aiheet. Viitattu 06.03.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus>.

Marjanen, K. 2009. The Belly-Button Chord. Connections of Pre- and Postnatal Music Education with Early Mother-Child Interaction. Jyväskylän yliopiston humanistinen tiedekunta. Viitattu 18.04.2017.

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/22602/9789513937690.pdf>.

Mikä on E-lomake 3. E-lomake - Tieto talteen tehokkaasti. Etusivu. Eduix Oy. Viitattu 29.03.2017. <https://www.e-lomake.fi/web/mika-on-e-lomake-3.html>.

Monikulttuurinen parisuhde. Väestöliitto. Maahanmuuttajat. Tietoa monikulttuurisuudesta. Viitattu 06.03.2017. http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/tietoa-monikulttuurisuudesta/monikulttuurinen_parisuhde/.

Opetushallitus. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Määräykset ja ohjeet 2016:17. Helsinki: Opetushallitus. Viitattu 06.04.2017. http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf.

Pöllänen, E. Artikkelit/02.07.2012. Kuinka tukea lapsen kaksikielisyyttä? Väestöliitto. Perheaikea.fi. Jutut. Viitattu 25.03.2017. <https://www.perheaikea.fi/jutut/lapsi-perheessa/vanhemmuus/kuinka-tukea-lapsen-kaksikielisyytta/>.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006a. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. 2.3.1 Tutkimusongelmat. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto. Viitattu 08.04.2017. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_1.html.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006b. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. 7.3 Analyysi ja tulkinta. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto. Viitattu 08.04.2017. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3.html.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006c. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. 7.3.2 Sisällönanalyysi. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto. Viitattu 08.04.2017. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html.

Seirala, V. 2012. Eläköön taidekasvatus! Kuntaliiton verkkojulkaisu. Helsinki: Suomen Kuntaliitto. Viitattu 15.04.2017. file:///C:/Users/ahmao/Downloads/elakoontaidekasvatus_ebook.pdf.

Sinkkonen, J. Duodecim 2004; 120: 1866-73. Katsaus. Kiintymyssuhdeteoria - tutkimuslöydöksiä käytännön sovelluksiin. Viitattu 15.04.2017. <http://www.terveyskirjasto.fi/xmedia/duo/duo94437.pdf>.

Suomi-koulut maailmalla. Suomi-koulujen tuki ry. Viitattu 29.03.2017. <http://www.suomikoulut.fi/uusi/index.php/suomi-koulut-maailmalla>.

Suomi-koulut - kieltä ja kulttuuria ulkosuomalaislapsille ja -nuorille. Suomi-koulujen tuki ry. Etusivu. Viitattu 29.03.2017. <http://www.suomikoulut.fi/uusi/>.

Tietoa meistä - Duo pähkinänkuoressa. Familia ry. Viitattu 10.01.2017. <http://www.duoduo.fi/tietoa-meistauml.html>.

Vanhemmuus muuttaa elämää. Mannerheimin Lastensuojeliitto. Vanhempainnetti. Tietokulma. Vanhemmuus ja kasvatus. Viitattu 20.03.2017. http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/.

Julkaisemattomat lähteet

Karvonen, M. 10.11.2016. Luento. Osuma-hanke. Mikä mamu? - koulutuskokonaisuus. Koh-
taammeko kulttuurin vai ihmisen? Melody Karvonen, Väestöliitto.

Kuviot

Kuvio 1: Järjestelyt/valmistelut/sopimukset ensimmäisen lapsen kohdalla.	37
Kuvio 2: Järjestelyt/valmistelut/sopimukset toisen lapsen kohdalla.	38
Kuvio 3: Järjestelyt/valmistelut/sopimukset kolmannen lapsen kohdalla.	39
Kuvio 4: Järjestelyt/valmistelut/sopimukset neljännen lapsen kohdalla.	40
Kuvio 5: Järjestelyt/valmistelut/sopimukset viidennen lapsen kohdalla.	40
Kuvio 6: Kuinka usein äiti laulaa lapselleen tai lapsensa kanssa?	44
Kuvio 7: Missä määrin äiti laulaa omalla äidinkielellään?.....	45
Kuvio 8: Kuinka usein isä laulaa lapselleen tai lapsensa kanssa?	46
Kuvio 9: Missä määrin isä laulaa omalla äidinkielellään?	46
Kuvio 10: Lapsen mahdollisuudet toimia kummankin vanhemman kielten kontekstissa. ...	48
Kuvio 11: Äiti ja muiden monikulttuuristen perheiden tapaaminen.	65
Kuvio 12: Isä ja muiden monikulttuuristen perheiden tapaaminen.	66
Kuvio 13: Lapsi ja muiden monikulttuuristen perheiden tapaaminen.	67

Liitteet

Liite 1: Lomakekysely (suomeksi)	81
Liite 2: Lomakekysely (englanniksi)	85

Liite 1: Lomakekysely (suomeksi)

Jokainen perhe on omanlaisensa ja eri tavoin monimuotoinen. Kaikenlaisia perheitä kohdatessa erityisen tärkeää on kuunnella ja antaa tilaa perheen omalle kertomukselle. Myös monikulttuuriset perheet ovat keskenään hyvin erilaisia. Parhaimmillaan monikulttuurisuus ja -kielisyys on rikkaus, jonka lapsi perii vanhemmiltaan yhdistyessään vanhempien kielten kautta heidän kulttuureihinsa. Näin lapsi oppii ymmärtämään vanhempiensa sekä eri kulttuurien toiminta- ja ajattelutapoja. (<https://www.thl.fi/web/fasterneuvolakasikirja/tietopaketti/monimuotoiset-perheet>, <https://www.thl.fi/web/fasterneuvolakasikirja/tietopaketti/monimuotoiset-perheet/kahden-kulttuurin-perhe>.)

Kulttuurit kohtaavat perheessä

Lomake on ajastettu julkisuus päättyy 1.4.2017 23.59

Tämä kysely on osa sosionomitutkimon loppuyötiä, jossa selvitän, millaisia kieliratkaisuja lapsen identiteetin kehityksessä tehdään sellaisissa monikulttuurisissa perheissä, joissa vanhemmat ovat syntyneet eri maissa, mitä monikulttuurisuus ja -kielisyys merkitsee perheille sekä millaisena perheet kokevat suhteensa muuhun ympäristöön. Käsitellen kaikki vastaukset nimettöminä, joten vastaajien (perheiden) henkilöllisyydet pysyvät salassa.

Tarvittaessa kyselyn voi tallentaa keskenään valitsemalla lomakkeen lopusta "Osittainen tallennus" ja syöttämällä kenttään oman sähköpostiosoitteen. Sähköpostiin lähetetään linkki, josta pääsee jatkamaan kyselyyn vastaamista.

Lisätietoja: Laura Ahmaoja, Laurea amk, laura.ahmaoja@student.laurea.fi

Ohjaaja: FT Kaarina Marjanen, Laurea amk, kaarina.marjanen@laurea.fi

Perheen taustatiedot

Kodissanne asuvat aikuiset:

	25v tai vähemmän	26-30v	31-35v	36-40v	41-45v	46-50v	51-55v	56-60v	61-70v	71-80v	Yli 80v	Kerro tarkemmin: synnyinmaa, äidinkieli ja nykyinen asuinmaa
Äiti	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Isä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Äitipuoli	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Isäpuoli	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Isovanhempi (mummo)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Isovanhempi (vaari)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Muu aikuinen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Muu aikuinen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

Kodissanne asuvat/perheeseen kuuluvat lapset:

	Alle vuoden	1-2v	3-4v	5-6v	7-8v	9-10v	11-12v	13-14v	15-16v	17-18v	Yli 18v	Kerro tarkemmin: synnyinmaa ja nykyinen asuinmaa
Lapsi 1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Lapsi 2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Lapsi 3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Lapsi 4	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Lapsi 5	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

Kuvalle tarkemmin perheenne taustoja, esimerkiksi onko kaikilla lapsilla sama äiti ja isä:

Miksi olette valinneet nykyisen asuinmaanne ja oletteko mietineet muita vaihtoehtoja? Kuinka kauan olette asuneet nykyisessä maassa?

Perhe, kulttuuri ja kieli

Mitä kieltä/kieliä äiti puhuu isälle?

Mitä kieltä/kieliä isä puhuu äidille?

Kuvalle vanhempien kirjoitus- ja lukutaitoja, tietoteknisiä ja muita yhteiskunnallisissa vuorovaikutuksessa tukevia kielellisen ilmaisun taitoja molempien vanhempien osalta:

Vanhemmat ovat yhdessä tehneet järjestelyjä/valmisteluja/sopimuksia vanhempien kulttuuri- ja kieliperustan siirtämisestä lapsen elämään: ?

	Kyllä	Ei	Ei osaa sanoa
Ensimmäisen lapsen kohdalla	☐	☐	☐
Toisen lapsen kohdalla	☐	☐	☐
Kolmannen lapsen kohdalla	☐	☐	☐
Neljännän lapsen kohdalla	☐	☐	☐
Viidennen lapsen kohdalla	☐	☐	☐

Jos vastasit edelliseen "kyllä": Kero lyhyesti, millaisia valmisteluja/järjestelyjä/sopimuksia on tehty:

Äiti puhuu omalla äidinkiellään:

	Aina	Usein	Joskus	Harvoin	Ei koskaan
Ensimmäiselle lapselle	☐	☐	☐	☐	☐
Toiselle lapselle	☐	☐	☐	☐	☐
Kolmannelle lapselle	☐	☐	☐	☐	☐
Neljännelle lapselle	☐	☐	☐	☐	☐
Viidennelle lapselle	☐	☐	☐	☐	☐

Jos äiti puhuu lapsille myös muulla kuin äidinkielellään; Kerro millä kielellä/kielillä ja millaisissa tilanteissa:

--

☐ Äiti laulaa lapselleen tai lapsensa kanssa:

	Päivittäin	Vikoittain	Kuukausittain	Harvemmin	Ei koskaan
Ensimmäinen lapsi	☐	☐	☐	☐	☐
Toinen lapsi	☐	☐	☐	☐	☐
Kolmas lapsi	☐	☐	☐	☐	☐
Neljäs lapsi	☐	☐	☐	☐	☐
Vides lapsi	☐	☐	☐	☐	☐

... ja äiti laulaa lapselleen tai lapsensa kanssa omalla äidinkielellään:

	Aina	Usein	Joskus	Harvoin	Ei koskaan
Ensimmäinen lapsi	☐	☐	☐	☐	☐
Toinen lapsi	☐	☐	☐	☐	☐
Kolmas lapsi	☐	☐	☐	☐	☐
Neljäs lapsi	☐	☐	☐	☐	☐
Vides lapsi	☐	☐	☐	☐	☐

– Isä puhuu omalla äidinkielellään:

	Aina	Usein	Joskus	Harvoin	Ei koskaan
Ensimmäiselle lapselle	☐	☐	☐	☐	☐
Toiselle lapselle	☐	☐	☐	☐	☐
Kolmannelle lapselle	☐	☐	☐	☐	☐
Neljännelle lapselle	☐	☐	☐	☐	☐
Viidennelle lapselle	☐	☐	☐	☐	☐

Jos isä puhuu lapsille myös muulla kuin äidinkielellään; Kerro millä kielellä/kielillä ja millaisissa tilanteissa:

--

–Isä laulaa lausellaan tai lausensa kanssa:

	Päivittäin	Viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin	Ei koskaan
Ensimmäinen lapsi	☐	☐	☐	☐	☐
Toinen lapsi	☐	☐	☐	☐	☐
Kolmas lapsi	☐	☐	☐	☐	☐
Neljäs lapsi	☐	☐	☐	☐	☐
Viides lapsi	☐	☐	☐	☐	☐

...ja isä laulaa lapselleen tai lapsensa kanssa omalla äidinkielellään:-

	Aina	Usein	Joskus	Harvoin	Ei koskaan
Ensimmäinen lapsi	☐	☐	☐	☐	☐
Toinen lapsi	☐	☐	☐	☐	☐
Kolmas lapsi	☐	☐	☐	☐	☐
Neljäs lapsi	☐	☐	☐	☐	☐
Vides lapsi	☐	☐	☐	☐	☐

Minkälaisia muita luovia menetelmiä/harrastuksia (esimerkiksi kuvataide, teatteri, tanssi) perheenne elämään kuuluu? Millä kielellä/kielillä ja millaisessa ympäristössä (esimerkiksi kotona vai jossain muualla) ne tapahtuvat?

--

**Millä kielellä/kielillä lapsi/lapset
puhuvat äidilleen?**

_____

Entä isälle?

_____

- Kielen oppiminen:-

	Molempien vanhempien	Äidin	Isän äidinkielen oppimisessa	Ei kummassakaan
Ensimmäistä lasta tuetaan	☐	☐	☐	☐
Toista lasta tuetaan	☐	☐	☐	☐
Kolmatta lasta tuetaan	☐	☐	☐	☐
Neljättä lasta tuetaan	☐	☐	☐	☐
Viidettä lasta tuetaan	☐	☐	☐	☐

-Kielen oppiminen:-

[illegible]

Perheen lapsella on mahdollisuus toimia (ts. lasta tuetaan erilaisilla virikkeillä kuten keskustelut, kirjat, videot) KUMMANKIN vanhemman äidinkielen kielikontekstissa:

	Erittäin paljon	Paljon	Melko paljon	Ei paljon eikä vähän	Melko vähän	Vähän	Erittäin vähän	Ei ollenkaan
Ensimmäinen lapsi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Toinen lapsi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kolmas lapsi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Neljäs lapsi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vides lapsi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Minkälaisia kielellisiä virkeitä annatte lapsellenne/lapsillenne?

Jos perheessä on useampia lapsia, millä kielellä/kielillä he useimmiten kommunikovat keskenään?

Näköykö ja kuuluuko kummankin vanhemman kulttuuri- ja kielitausta lastenne elämässä? Mitä ovat mielestänne tärkeimpiä asioita, joiden kautta ne tulevat esiin?

Merkitykset, mahdollisuudet ja haasteet

Mitä "kulttuuri" mielestänne tarkoittaa?

Mitä monikulttuurisuus ja -kielisyys merkitsee vanhemmille/teille vanhempiina?

Mitä ne merkitsevät lapsellenne/lapsillenne nyt ja mitä ne voivat merkitä heille tulevaisuudessa?

Millaisia haasteita (vaikeudet, ongelmat, pelot tms.) perheenne on kohdannut?

Ympäristö ja vertaistuki

Onko lapsellenne/lapsillenne mahdollisuus käyttää kummankin vanhemman äidinkieltä sekä aikuisten että lasten seurassa kodin ulkopuolella? Missä?

Miten ympäristö (lähiympäristö, päiväkot, koulu, työyhteisö, yhteiskunta tms.) suhtautuu monikulttuurisiin ja -kielisiin perheisiin/teidän perheeseenne?

Miten kodin ulkopuolinen ympäristö tukee lapsenne monikielisyyttä?

Millaista muuta tukea perheenne toivoo/tarvitsee?

Onko sellaisia paikkoja, joissa perheenne/lapsenne käyvät nimenomaan monikulttuurisuuden ja -kielisyyden vuoksi (esimerkiksi kielikursit ja -koulut, muut tapaamiset)? Jos sellaisia on; Kerro lyhyesti, mitä ne ovat ja mikä niissä on erityisen hyvää:

Muiden monikulttuuristen perheiden tapaaminen on:

	Erittäin tärkeää	Tärkeää	Ei osaa sanoa	Ei kovinkaan tärkeää	Ei ollenkaan tärkeää
Äidille	☐	☐	☐	☐	☐
Isälle	☐	☐	☐	☐	☐
Lapselle/lapsille	☐	☐	☐	☐	☐

Lopuksi	
Mitä muuta haluatte sanoa aiheeseen liittyen?	<div></div>
Osittainen tallennus	
☐ Tahdon tallentaa täyttämäni tiedot ja jatkaa myöhemmin linkistä, joka lähetetään antamaani osoitteeseen.	
Sähköpostiosoite	<div></div>
Tietojen lähetyks	
<div>Tallenna</div>	
Kiitos ajastanne ja vastauksistanne!	
Järjestelmänä Eduix E-lomake 3.1, www.e-lomake.fi	

Liite 2: Lomakekysely (englanniksi)

Every family is unique and different ways diverse in the world. It is very important to listen and give space for the family's own story when you meet different families. Intercultural families are also very different from each other. At best, the child inherits the multiculturalism and multilingualism from the parents as a richness while combining with the parents' cultures throughout the languages. That is the way to the child to understand his/her parents and different cultures' ways to act and think. (<https://www.ttl.fi/web/lastenneuvolakaikija/betspakeri/monimuotoiset-perheet/kahden-kulttuurin-perhe>.)

When the cultures meet in the family

Form is timed: publicity ends 1.4.2017 23.59

This survey is a part of my final thesis for the degree of the Bachelor of Social Services. My aim is to find out what kind of language systems the intercultural families have while the development of the child's identity, what does the living in the intercultural and multilingual family mean to the families and how do the families perceive their relationship with the environment. I will handle all the answers anonymously so respondents' (families') identities remain secret.

If necessary, you can save the survey unfinished when you select the "Partial submission" at the end of the form and enter your email address to the field. Then you will get this link in to your email address where you can continue to replying.

More information: Laura Ahmasja, Laurea University of Applied Sciences, laura.ahmasja@studenti.laurea.fi
Mentor: Ph.D. Kaarina Marjanen, Laurea University of Applied Sciences, kaarina.marjanen@laurea.fi

Family background information

The adults living at your home:												
	25 yrs. or less	26-30 yrs.	31-35 yrs.	36-40 yrs.	41-45 yrs.	46-50 yrs.	51-55 yrs.	56-60 yrs.	61-70 yrs.	71-80 yrs.	Older than 80	Please tell more closely: native country, native language and current residence
Mother	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Father	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Stepmother	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Stepfather	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Grandparent (grandmother)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Grandparent (grandfather)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Other adult	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Other adult	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

The children living at your home/belonging to your family:												
	Under one year	1-2 yrs.	3-4 yrs.	5-6 yrs.	7-8 yrs.	9-10 yrs.	11-12 yrs.	13-14 yrs.	15-16 yrs.	17-18 yrs.	Older than 18	Please tell more about the child: the birthplace and current residence etc.
Child 1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Child 2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Child 3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Child 4	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Child 5	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

Please describe your family background more closely, for example does every child have the same mother and father:

Why and how have you decided to live in the country your family lives now? Have you been thinking some other options? How long has your family lived in the current country?

Family, culture and language

What language(s) does the mother speak to the father?

What language(s) does the father speak to the mother?

Describe the writing and reading skills, information technology skills and other linguistic expression skills of both parents' that support the societal interaction:

The parents have made together plans about how their cultural and linguistic bases are used in children's life: ?

	Yes	No	Can't say
For the first child	☐	☐	☐
For the second child	☐	☐	☐
For the third child	☐	☐	☐
For the fourth child	☐	☐	☐
For the fifth child	☐	☐	☐

If you answered "yes" to the previous question: Please describe shortly what kind of plans have been made:

The mother is speaking her own native language:

	Always	Often	Sometimes	Rarely	Never
To the first child	☐	☐	☐	☐	☐
To the second child	☐	☐	☐	☐	☐
To the third child	☐	☐	☐	☐	☐
To the fourth child	☐	☐	☐	☐	☐
To the fifth child	☐	☐	☐	☐	☐

If the mother speaks to her child/children also other language(s) than her native language: Please describe the situation(s) and language(s) used:

The mother sings to/with her child:

	Daily	Weekly	Monthly	More rarely	Never
To/with the first child	☐	☐	☐	☐	☐
To/with the second child	☐	☐	☐	☐	☐
To/with the third child	☐	☐	☐	☐	☐
To/with the fourth child	☐	☐	☐	☐	☐
To/with the fifth child	☐	☐	☐	☐	☐

...and the mother sings to/with her child in her own native language:

	Always	Often	Sometimes	Rarely	Never
To/with the first child	☐	☐	☐	☐	☐
To/with the second child	☐	☐	☐	☐	☐
To/with the third child	☐	☐	☐	☐	☐
To/with the fourth child	☐	☐	☐	☐	☐
To/with the fifth child	☐	☐	☐	☐	☐

The father is speaking his own native language:

	Always	Often	Sometimes	Rarely	Never
To the first child	☐	☐	☐	☐	☐
To the second child	☐	☐	☐	☐	☐
To the third child	☐	☐	☐	☐	☐
To the fourth child	☐	☐	☐	☐	☐
To the fifth child	☐	☐	☐	☐	☐

If the father speaks to his child/children also other language(s) than his native language: Please describe the situation(s) and language(s) used:

The father sings to/with his child:

	Daily	Weekly	Monthly	More rarely	Never
To/with the first child	☐	☐	☐	☐	☐
To/with the second child	☐	☐	☐	☐	☐
To/with the third child	☐	☐	☐	☐	☐
To/with the fourth child	☐	☐	☐	☐	☐
To/with the fifth child	☐	☐	☐	☐	☐

...and the father sings to/with his child in his own native language:					
	Always	Often	Sometimes	Rarely	Never
To/with the first child	☐	☐	☐	☐	☐
To/with the second child	☐	☐	☐	☐	☐
To/with the third child	☐	☐	☐	☐	☐
To/with the fourth child	☐	☐	☐	☐	☐
To/with the fifth child	☐	☐	☐	☐	☐

What other creative methods/activities (for example, visual arts, theater and dance) your family's life include? Please describe the environment (home or somewhere else) those take place and language(s) used:

What language(s) does the child/children speak to the mother?

What language(s) does the child/children speak to the father?

Linguistic development				
	Both parents'	Mother's	Father's native language	Neither
The first child is supported in learning	☐	☐	☐	☐
The second child is supported in learning	☐	☐	☐	☐
The third child is supported in learning	☐	☐	☐	☐
The fourth child is supported in learning	☐	☐	☐	☐
The fifth child is supported in learning	☐	☐	☐	☐

Linguistic development								
	Very much	Much	Quite much	Not much nor a little	Quite little	A little	Very little	Not at all
The first child gets support	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
The second child gets support	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
The third child gets support	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
The fourth child gets support	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
The fifth child gets support	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

The child has the opportunity to act (i.e. the child gets variety of linguistic impulses as conversations, books, videos) in the context of BOTH parents' native languages:								
	Very much	Much	Quite much	Not much nor a little	Quite little	A little	Very little	Not at all
The first child	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
The second child	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
The third child	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
The fourth child	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
The fifth child	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

What kind of linguistic impulses the child gets/children get?

If the family includes two or more children; What language(s) do they most often communicate with each other?

Are the both parents' cultural and linguistic backgrounds part of the children's life? What are the most important things through those come forth?

Meanings, possibilities and challenges	
What does "the culture" mean in your opinion?	<div style="border: 1px solid black; height: 30px; width: 150px;"></div>
What do the living in the intercultural family and child's multilingualism mean to the parents/to you as a parent?	<div style="border: 1px solid black; height: 30px; width: 150px;"></div>
What do those mean to your child/children presently and what those could mean to them in the future?	<div style="border: 1px solid black; height: 30px; width: 150px;"></div>

What kind of challenges (difficulties, problems, fears etc.) has your family faced?	
---	--

Environment and peer support

Does the child/Do the children have the opportunity to use both parents' native languages outside home with both adults and children? Where?	
How does the environment (surroundings, day care center, school, work community, society etc.) deal with intercultural and multilingual families/with your family?	
How does the environment support your child's/children's multilingualism?	
What kind of other support would you family need?	
Are there some places where your family/children visit because you are intercultural and multilingual (for example language courses and schools, other meetings)? Please tell shortly what are those places and what is particularly good about them:	

Meetings with other intercultural families are:					
	Very important	Important	Can't say	Not very important	Not important at all
To the mother	☐	☐	☐	☐	☐
To the father	☐	☐	☐	☐	☐
To the child/children	☐	☐	☐	☐	☐

To end up with

What else do you want to say about the topic?	
---	--

Partial submission

☐ I want to save the form and continue using the link that will be sent into email I give

Email address

Proceed

Thank you for your time and answers!

Järjestelmä Eduix E-omake 3.1. www.e-omake.fi